

ОГЛЕДАЛО

ЧАСОПИС УЧЕНИКА И ПРОФЕСОРА СРЕДЊИХ ШКОЛА
БЕОГРАД 2015/2016 ogledalo.edu.rs ISSN 2466-2712

**НАЈЧЕШЋЕ ЈЕ ТЕЖАК ПОЧЕТАК
ДЕСЕТ ПУТА КОРИСНИЈИ ОД ЛАКОГ
ЉУДИ (НАЈЧЕШЋЕ) ЛАЖУ КАКО БИ
ЗАШТИТИЛИ СОПСТВЕНУ РЕПУТАЦИЈУ**

БЛАГОВЕСТ

⋮ KIO ⋮ ⋮

*Potpuna podrška
za računare i mrežu*

www.kio.rs

ОГЛЕДАЛО

Часопис ученика и професора
средњих школа Београд 2015/2016

Година: II Број: 2

Редакција:

Мирјана Мићић, Олгица Рајић,
Љиљана Маловић Козић, Мила Туцовић,
Нина Михаљинац, Анђела Плакаловић,
Предраг Обрадовић, Жарко Јањић

Главни и одговорни уредник:

Радивоје Благојевић

Технички уредник:

Лука Тилингер

Лектори:

Олгица Рајић,
Душица Антанасковић

Саветник:

Горан Обрадовић

Извршни секретар:

Стефан Благојевић

Издавач:

Информационо друштво

БЛАГОВЕСТ

рачун: 205-220697-22

+381 (11) 2281189

Јурија Гагарина 166А/97

Београд

ogledalo.blagovest@gmail.com

ogledalo.edu.rs

Сви текстови се рецензирају

Часопис излази тромесечно

Штампа:

Школски сервис Гајић

Београд

ОГЛЕДАЛО

ЧАСОПИС УЧЕНИКА И ПРОФЕСОРА СРЕДЊИХ ШКОЛА

Година: II Број: 2 2015/2016

Петер Паул Рубенс, *Дијана се враћа из лова* (1616–17)
Народни музеј у Београду

БЛАГОВЕСТ

JEDINSTVEN PROIZVOD NA SVETU
koji ima višestruko pozitivno
delovanje na vodu

EUROAQUAFILTER®

Filter sa aktivnim ugljen od kokosa, magnetima, zeolitom i srebrnim
nitima, prečišćava vodu od teških metala, otrova, hormona, pesticida,
deluje antibakterijski, uklanja kamenac, nepravilne mirise i poboljšava ukus
vode.

AERACIJA MUZA - molekuli vazduha i kiseonika se intenzivno mešaju sa
molekulima vode dajući joj najbelsi ukus oslobođen mirisa. Potrebna je
zamena katalize sa aktivnim ugljenom i zeolitom na svakih 400 litara vode ili
za četvorčlano domaćinstvo približno na dva meseca.

NAJJAČI PRIRODNI FILTER ZA DETOKSIKACIJU VODE!

Upustvo za upotrebu:
Jedinstvenim pokretom navucite filter na grlic vašeg slavine (kao na slici)
dok ne pređete prolinjenje na drugu slavinu, pustite vodu kroz filter i prvu čašu
vode prosipite jer se u njoj sakupio mikro i makro čestice, odnosno višak fil-
terskog sadržaja (ovaj nije katalizator) koji se pojavio kao talog na drugu čašu.
Nakon toga uživajte u prečišćenom i zadržanom zrakom.

Dve zlatne medalje, kao dobitnik za kvalitet i inovaciju.

**UČINITE MALI KORAK
ZA VAŠE ZDRAVLJE**

BOBEX ORIGINAL

Krajnje Natalije 1, 11000 Beograd, Srbija

www.bobexdo.com
e-mail: euro.aqua.filter@gmail.com
tel: +381 11 3620 386 fax: +381 61 620 9190

BOBEX doo
Beograd
K.Natalije 1
011/3620-386
011/2687-244

ČOVEK NIJE AKUMULATOR DA TROŠI DESTILOVANU VODU !

**Čovek nije auto akumulator da koristi jonski prečišćenu
demineralizovanu vodu, zato je EURO AQUA FILTER najbolji,
jer već ispravnu česmovaču čini apsolutno bezbednom i punom
korisnih minerala za ljudski organizam, ali u isto vreme
oslobođenom od svih štetnih materija koje prolaskom kroz
filter bivaju izložene trenutnom i istovremenom šestostrukom
dejstvu filtera.**

**Potrebno je piti "živu" vodu ,
ali višestruko filtriranu od neželjenih primesa !**

САДРЖАЈ

УВОДНА РЕЧ УРЕДНИКА

- 13** Пев трећих петлова
Радивоје Блајојевић

ТЕМА I - НАЈЧЕШЋЕ ЈЕ ТЕЖАК ПОЧЕТАК ДЕСЕТ ПУТА КОРИСНИЈИ ОД ЛАКОГ

- 19** Померање граница и рушење стереотипа
Исидора Космајац и Тамара Тошић
- 21** Le Plus souvent le commencement difficile est
dix fois plus utile que le commencement facile
Isidora Kosmajac et Tamara Tosic
- 23** Висина следећег степеника
Ивана Лазаревић
- 25** Турбуленције при полетању
Александар Гићов
- 27** Чворови замршених путева
Александра Вуловић

ТЕМА II - НИ ЗНАЊЕ НИ МИШЉЕЊЕ НЕ ПОЧИЊУ ИСТИНОМ - ОНА ЈЕ ЦИЉ

- 33** Летећи по висинама, пузећи по блату
Тамара Сџанковић
- 35** Čovjek istinom ne smije gospodariti
Daria Tošić

ОГЛЕДАЛО

- 37** Његујмо радозналост и чуђење
Горан Драјић
- 39** Neither Knowledge nor Opinions Ever Begin
With the Truth - the Truth Itself is the Goal
Goran Dragić
- 41** Лековита разочарења
Дуња Ђорђевић
- 43** Од празне табле до ремек-дјела
Сања Пејовић и Дамјан Мариновић

ТЕМА III - ЈА ПРИПАДАМ ОНИМА КОЈИ СЕ УЧЕ ДОК ПИШУ

- 49** Prazan papir je najbolji prijatelj
Ljubica Milović
- 51** Украшавање реченицама
Миленко Лазовић
- 53** Ризница најдубље чуваних тајни
Жана Пејаковић
- 55** Сведоци времена - мастионица, перо
и курсор рачунара
Милица Ристић
- 58** Два сведока мале и велике историје
Кристијина Појовић

ТЕМА IV - УЛОГА ШТАМПЕ МОРА БИТИ ДА ЉУДЕ УЧИ МИШЉЕЊУ У КОЈЕМ НЕМА МЕСТА ЗА МРЖЊУ

- 63** Dužnost nam je iskorjeniti mržnju
Mara Prpić
- 65** Заменимо мржњу љубављу
Милица Шћејановић
-

ОГЛЕДАЛО

- 67** Не смемо бити лаке мете за манипулацију
Анђела Манић и Ана Николић
- 70** Корачај ка истини
Ања Гаврић
- 72** Будимо способни за сумњу
Јулиа Пејровић

ТЕМА V - ЉУДИ (НАЈЧЕШЋЕ) ЛАЖУ КАКО БИ ЗАШТИТИЛИ СОПСТВЕНУ РЕПУТАЦИЈУ

- 77** Право на лагање
Анђела Рисџић
- 80** Ишчезнуће љубави и тамница неистине
Димићрије Појовић
- 82** Οι άνθρωποι πιο συχνά λένε ψεμάτα
για να προστατεύσουν την φημη τους
Δημήτριε Πόποβιτς
- 84** Хвалоспев самозаваравању
Кристијина Сџујар
- 86** Лаж завиди истини
Сањин Геровић
- 88** Ко промаши љубав, промашиће и живот
Невена Манић
- 90** Највећи затвор је страх од туђег мишљења
Лука Павловић
- 92** Будимо оно што јесмо
Никола Миловановић
- 94** Љубав, лов и изборна кампања
Сџрахиња Дуњић
- 96** Заразна и разорна моћ
Александар Радивојевић
-

ОГЛЕДАЛО

ТЕМА VI - ОД СВИХ НЕВОЉА КОЈЕ СУ МЕ
МОГЛЕ ЗАДЕСИТИ У ЖИВОТУ НЕМА ГОРЕ
ОД ОВЕ: ДА ЗАРАДИМ ТОЛИКО ДА ВИШЕ
НЕ МОРАМ ДА РАДИМ

- 101** Не потонути у нерад, лењост и досаду
Тијана Јовановић
- 103** Von all den schwierigkeiten, die mir in meinem
leben passieren könnte, nicht schlechter als diese...
Tijana Jovanovic
- 105** Новац не трошимо сами
Марко Николић
- 107** Господо милионери,
дозволите да вам се обратим
Невена Грујић
- 109** Радити, дисати, живети
Стефан Ђорђевић

ТЕМА VII - СЛОБОДНА ТЕМА 4. БЕОПС-а

- 113** Čekaj mladosti, imam budućnost za tebe
Sanja Crvenica
- 115** Зини да ти кажем
Емилија Пејрињац
- 117** Хочешь я скажу тебе секрет?
Эмилия Петриняц
- 119** Тражим културу
Јована Тодоровић
- 121** Сизифов камен - поклон или казна
Игор Зец
- 123** Срећа је у нама самима
Сара Милојевић
- 125** Чути сваки тон
Милица Глеђа
-

ОГЛЕДАЛО

- 127** Освајајмо осмехом
Зорана Томић

ТЕМА VIII - ТЕЗА АНТИТЕЗА СИНТЕЗА

- 131** Telesna umetnost i Marina Abramović
Ljiljana Malović Kozić
- 139** Ако једеш - мање ће да боли
Олиџа Рајић
- 143** Дијаилошки метод у настави
Проф. др Милан О. Раскојковић
- 146** Камерна сцена Пете београдске гимназије
мр Раскојко Јевковић
- 149** Културни универзум -
жеља за знањем и уметношћу
Вук Стојковић
- 150** Мирис чистоће и врлине
Славанко Стојиљковић

ТЕМА IX - ФОРМА - - ПРЕДМЕТ ДУХОВНОГ ИНТЕРЕСА

- 155** Како до економског напретка Србије
Урош Делевић
- 159** Циљ на штету човечности и
чојство на штету циља
Предраг Милојевић
- 162** Речник религијских појмова
Др Иван Цвијковић
- 165** Библиотека, музеј, складиште
Мишко Шуваковић
- 167** Мноштво значења форме
Др Иван Фокс
-

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

УВОДНА РЕЧ УРЕДНИКА

Томислав Петернек, *Новогодишње јутро* (1960)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ПЕВ ТРЕЋИХ ПЕТЛОВА

Заштитни знак нашег Огледала, односно Информационог друштва Благовест је *црвени ђеџао*, лик који буди уснуле, отрежњује мамурне. Охрабрује јутарње и смирује ноћне путнике, док путевима и странпутицама газе у сусрет новом дану! Кроз трње под звездама, кроз магле и недођије, на сребрним цестама под издишућом месечином непознатих предела и замршених језика, он исто кукуриче. Ранораниоце неизоставно поздравља пев тог невидљивог, а свеприсутног сведока зачећа и рађања нове обданице.

Свуд је то и овајкад, диљем Земљиног шара, или како би рекао савремени човек, Маклуановог глобалног села – *испо*. Једнак пев, обавест: ето нама новог свитања... Пијетао је у свим културама нешто посебно: отмено, усправно, самопоуздано. Навеститељ и будилник још једног дана, у којем свако мора да испишује своју причу.

У старој српској традицији (али и у традицијама југословенских народа) припада му шестина дана. У дану од двадесет четири часа и његових осамнаест делова, са распоном: праскозорје, зора, свануће, јутро, преподне, подне, послеподне, сутон, сумрак, предвече, вече, мрак, неко доба ноћи, поноћ, глуво доба ноћи, први петли, други петли, и на крају – трећи петли. У сва три оглашавања, верује се, петао може да одагна зло и ноћне утваре. Да певом слави повратак светлости са истока. Слава тог моћног весника, „певца“, извире из дубина давне историје човечанства.

У античкој Грчкој симболизовао је ускрснуће и представљао симбол борбеног жара. Због те племените улоге Свети Григорије Велики у њему види знамен проповедника који одгони таму духа. Доцније, у средњем и новом веку, мајстори, ковачи и лимари, искивали су и постављали по врховима кућа, сеоских црквених звоника – лимене петлове. Постављали су их као стражаре, чуваре, да надгледају хоризонт и уочавају сваки његов набор. Не само да укажу одакле ветрови дувају, већ и да својом тајном магичном моћи одбију оне злокобне. А прости људи, знано је, са истим жаром могу веровати у заблуде, као што академици верују у чињенице!

Највећи домет европске славе петао достиже у XIV веку, када постаје заштитни знак Француске... Три века касније, француски уметници, који ће несумњиво допринети да њихову земљу прозову

ОГЛЕДАЛО

земљом петлова, почињу да га обилато користе у декоративне сврхе. Шарл Лебрен га употребљава као мотив на капителима у чувеној Галерији огледала у Версају.

Током француске револуције која је вођена слоганом „братство, једнакост, слобода“, слава петла се још више узноси. Како је то један од најкрупнијих и најзначајнијих догађаја у Европи, који је суштински определио токове западне цивилизације, и петла добија историјску димензију. Уместо да буде чувар вере, постаје бранитељ Републике! Стога је он и њен званични симбол, на шта указује капија Јелисејске палате, која је крајем XIX века украшена петлом!

Од саме зоре цивилизације, откад се човек наоружао каменом секиром, луком и стрелом и почео да лови животиње, он мудро „лови“ људске карактеристике. Присваја их кроз симболе себи и својој пернатој заједници. Лава ћете, недвојбено, наћи на врху, као оличење одлучности, снаге и уопште пожељности у причама и митовима, што их човек оставља у наследство долазећим поколењима. Али, ни петла на тим листама не стоји лоше... Стоји чак врло високо, и „на киши и на ветру, увек право“, као у Балашевићевој песми.

Стари Грци и Римљани, ценећи, уз одважност, и његову опрезност и пажњу, повезивали су га с врлином управљања, кормилом за владање. Међутим, не зна се ко је први у петлу видео соларни симбол! Јер, попут Сунца, овај витешки двоножац с блиставим перјем и живахним очима, с поносном крестом и уздигнутим репом, обитава по најразличитијим угловима наше планете. У сваком њеном кутку, отвара очи новој светлости, са уверењем да је увек реч о новом рођењу!

У нордијским земљама, испуњеним маглама и мочварама, он је симбол ратничке будности. Са највише гране јасена, осматра титраву линију хоризонта да би богове обавестио кад ће њихови непријатељи, дивови, кренути у напад. Јасен је космичко стабло, извор живота, док је петла који бди са његовог највишег врха – заштитник и чувар живота! Спуштајући се са нордијског севера ка јужној хемисфери, лако се уочава да нема иоле значајније светске религије у којој петла не игра запажену улогу. Тако је он, уз орла и јагње, пратилац Христа. Као соларни симболи, они су знак светлости и ускрснућа.

У „Књизи о Јову“ петла је пак симбол памети која је од Бога: „Ко је мудрост, ко ли је памет ули у петла...“ Попут ибиса који непогрешиво најављује поплаве Нила, и петла има месијанску моћ – да обзнањује рађање дана. Са врхунца храмова призива на превласт духовног у људском животу. На небеско порекло спасоносног просветљења. Будност душе која се труди да у тминама које бледе спази прве трачке светлости духа која се помаља!

ОГЛЕДАЛО

Према Талмуду, петао је учитељ углађености, зато што свога господара, Сунце, уводи у дан, најављујући га певом.

Поштују га и у исламу, где Пророк казује: „Бели петао је пријатељ; он је непријатељ Божијег непријатеља. Његов пев јавља присутност анђела.”

А зашто му обичан пук вековима приписује витешке особине?

Зато што су ратнике, који од непријатеља и вукова бране свештенике и сељаке, звали витезовима. Они су изражавали један виши тип хуманости, достојан и данас поштовања и уважавања. Јер, њих је одликовала храброст, отменост, учтивост, солидарност, самопоштовање, религија. Витез је, како су бележили средњовековни писци, заштитник потлачених, поклоник и слуга жена, држи реч... и мач! Но, витештво је, закључује мађарски есејиста Бела Хамваш, посејдоновски начин живота, својствен не само човеку:

„...Витез је јелен, јарац, сваки мужјак међу птицама, а ниједно биће није тако савршен витез – као петао!” Он је готово свим бићем у служби женке – жене и њеног поштовања. Своју владарску гордост, своју снагу и моћ, своју дивљину, свесно и аскетски дисциплинује – и ставља јој их на располагање!

Све је то тај савршени витез, који је и јутрос, док сте сви ви дубоко спавали, а његове женке буновно дремале, трећим певом коначно раздвојио дан од ноћи!

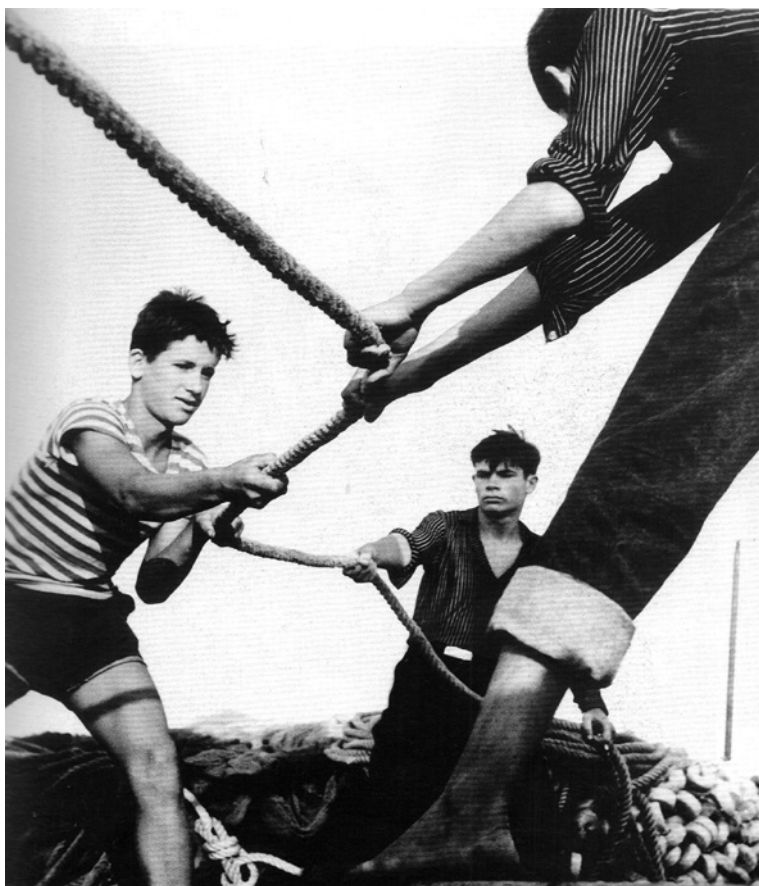
Добар и леп дан вам желим.

Радивоје Благојевић

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ТЕМА I

НАЈЧЕШЋЕ ЈЕ ТЕЖАК ПОЧЕТАК ДЕСЕТ ПУТА КОРИСНИЈИ ОД ЛАКОГ

Драгољуб Тошић, Ужари

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ПОМЕРАЊЕ ГРАНИЦА И РУШЕЊЕ СТЕРЕОТИПА

„**A**rdua prima via est”, рече Овидије и тиме овековечи од давни-на познату чињеницу да је сваки почетак тежак. Али, шта је то што га може учинити тешким?

Можда недостатак воље, искуства или одлучности? Одговори су разни, али кључно питање је, ипак – да ли је боље проживети све компликације које један почетак може да носи са собом, или, пак, без по муке прећи почетни пут?

Колико год нам се лагодан и комфоран почетак чинио примамљивијим, он нам не гарантује да ће нас потешкоће у даљем животу заобићи. Нажалост, са таквим недостатком искуства, велика је вероватноћа да ћемо посрнути пред првим већим проблемом. Међутим, трновит пут нас искуством које стекнемо кроз проживљене тешкоће припрема за суочавање са каснијим неминовним и непријатним животним ситуацијама. Оно што нам улива истрајност и одржава доследним је воља. „Хтети – значи учинити да идеја коју си решио да оствариш и која у овом тренутку није у теби најјача, најјача постане.” Ова мисао Жила Пајао, француског педагога и филозофа који је живео и стварао у деветнаестом и двадесетом веку, толико времена након Овидија, указује да је воља вечити човеков покретач на сваком тешком путу. Мотивисани снагом своје воље, у стању смо да превазиђемо ма какву препреку која нам се испречи.

Баш тако је чинио и један од највећих уметника импресионизма, Клод Моне. Данас је његово име синоним за уметничку оригиналност и генијалност. Простом човеку су новине неприхватљиве. Он их, као такав, исмева и гаји отпор према свему што није укалупљено у друштвене норме. Тако је и Монеов рад, у оно време, био исмеван у свим париским уметничким круговима и славу стекао тек постхумно, када су млађе генерације препознале величину и вредност његових дела, учинивши их бесмртним. Али, да би ту вечност достигао, Моне је морао да преживи потпуно одсуство подршке оца, који није схватао величину талента коју његов син носи у себи.

ОГЛЕДАЛО

Смрт мајке и жене донеле су му тешке периоде депресије. Тада је изјављивао да је његов живот промашај, и да је једино што му је преостало да уради – да уништи своја дела. Међутим, ипак то није учинио. Та добра одлука, али пре свега и изузетно тежак почетак, омогућили су му да постане један од највећих уметника свих времена. Француска, за његовог живота, није купила ниједну Монеову слику. Оне које се данас налазе у француским државним музејима биле су поклони или их је држава откупила од приватних лица. О доприносу и значају Клода Монеа сведочи чињеница да је читав правац, импресионизам, добио име по његовој слици „Импресија, рађање сунца.”

Прича о Клоду Монеу вероватно је идеал којем сви тежимо, свесно или несвесно – да наша дела буду запамћена. Само нам трновит почетак, тежак пут, сопствена истрајност и воља у томе могу помоћи. То није нимало лако, странпутице су бројне, а безнађа, на трновитом путу, неизоставна. У таквим ситуацијама, пуним очаја, једино воља и вера могу помоћи човеку да истраје и успе. Ретке су величине, попут Монеа, Сократа, Тесле и других личности које померају границе, руше стереотипе и остају доследни управо својим идејама, које их чине бесмртнима. Темом тешких почетака и њиховом добробити можемо се, међутим, бавити и на нама ближем, уобичајеном и свакодневном нивоу. То би била свима нам добро позната тема уписа и почетка школовања у гимназији. Много новина, као и комплексније и апстрактније градиво са којим се на почетку срећемо, за већину представљају готово непремостиве тешкоће. Ипак, пошто их савладамо, говорећи са одређене временске дистанце, искуства која смо у гимназији стекли веома ће нам користити у решавању свих проблема које нам живот засигурно доноси. Из до сада стеченог искуства у гимназији, претпоставка је да ће нам и почетак студија бити тежак, али из њега ћемо извући оно најбоље, а то је увек потребно искуство које ће нам бити од помоћи у будућности.

Од давнина па до дана данашњих, и све док човек буде постојао и мислио, постојаће и његови проблеми. Крупни или ситни, глобални или лични, ту су да појединца учине снажнијим на тешком путу достизања циља.

Исидора Космајац и Тамара Тошић

Шеста београдска гимназија Београд

Ментор: проф. Радивоје Благојевић

LE PLUS SOUVENT LE COMMENCEMENT DIFFICILE EST DIX FOIS PLUS UTILE QUE LE COMMENCEMENT FACILE

„Ardua prima via est”, a dit Ovide et ainsi il a éternisé le fait connu depuis toujours: que tout commencement est difficile. Mais qu'est-ce qui pourrait le rendre difficile? C'est peut-être le manque de volonté, d'expérience ou de décision. Il y a plusieurs réponses, mais la question clé, c'est quand-même: est-ce que c'est mieux de vivre les complications qu'un début peut apporter, ou facilement passer par une voie connue?

Bien que le commencement confortable et aisé puisse sembler attirant, il ne nous garantit pas que les difficultés dans notre vie nous épargneront. Malheureusement, avec un tel manque d'expérience il existe une grande probabilité que nous succomberons devant un plus grand problème. Cependant, cette voie épinée passée par l'expérience vécue à travers des difficultés éprouvées, nous prépare à nous faire face aux situations désagréables qui nous attendent dans la vie. Ce qui nous donne de la persistance et nous rend cohérent, c'est notre volonté. „Vouloir, c'est agir en sorte que l'idée que tu as décidé de réaliser et qui n'est pas la plus forte en toi, devienne la plus forte.” Cette pensée de Jules Payot, pédagogue et philosophe français, qui a vécu et travaillé aux XIXe et XXe siècles, beaucoup de temps après Ovide, montre que la volonté est l'éternel moteur de l'homme sur chaque voie difficile. Motivé par la force de la volonté, nous sommes capables de surmonter toute barrière devant nous. Ainsi faisait un des plus grands artistes de l'impressionnisme, Claude Monet. Aujourd'hui, son nom est synonyme de l'originalité et génialité artistique. Pour un homme simple, les nouveautés sont inacceptables, il les ridiculise et il montre la résistance à tout ce qui n'est pas dans les normes sociales. Alors, le travail de Monet, à cette époque, était ridiculisé dans le milieu parisien artistique, et il a atteint la gloire posthume, avec les jeunes générations qui ont reconnu la grandeur et la valeur de ses œuvres, les faisant immortelles.

MIROIR

Mais, pour atteindre cette éternité, Monet devait éprouver un manque total de support de son père, qui ne comprenait pas la grandeur du talent que son fils possédait. Les morts de sa mère et de sa femme lui ont apporté les périodes difficiles de dépression. Il disait que sa vie était ratée, et que la seule chose qui lui restait, c'était de détruire ses œuvres. Mais il ne l'a pas fait. Cette bonne décision, mais avant tout un commencement extrêmement difficile, lui ont permis de devenir un des plus grands artistes de tous les temps. De son vivant, la France n'a acheté de lui aucun tableau. Les tableaux de Monet qui se trouvent aujourd'hui dans les musées français étaient les cadeaux ou bien l'état les a achetés de quelqu'un. Son importance est montrée par le fait que l'impressionnisme a reçu le nom d'après son tableau „Impression, soleil levant.”

C'est probablement un idéal que nous voulons tous atteindre, consciemment ou inconsciemment, que nos œuvres soient mémorisées. Seulement le commencement épiné, voie difficile, notre endurance et volonté pourront nous aider. Bien sûr que ce n'est pas facile, les détours sont nombreux et le désespoir, sur cette voie épinée, est inévitable. Dans les situations pareilles, pleines de désespoir, il n'y a que volonté et croyance, qui pourront aider l'homme à persister et à réussir. Rares sont les grands hommes, comme Monet, Socrate, Tesla, et les autres personnalités, qui effacent les frontières, font disparaître les stéréotypes et restent fidèles à leurs idées, qui les ont fait immortels. Mais, nous pouvons nous occuper du sujet des commencements difficiles et de l'usage que nous en faisons, au niveau plus proche de nous, simple, au niveau quotidien. Cela pourrait être ce qui nous est bien familier, par exemple, l'inscription et le commencement de notre éducation au lycée. Beaucoup de nouveautés, avec les matières plus complexes et plus abstraites que nous rencontrons au début, pour la plupart de nous représentent d'insurmontables difficultés. Mais, après les avoir surmontées, et en parlant d'une certaine distance temporelle, les expériences qu'on a eues au lycée, nous seront utiles pour la résolution de tous les problèmes que la vie nous apporte. De notre expérience vécue du lycée, nous supposons que le commencement à l'université nous sera difficile et que nous en tirerons le meilleur, et c'est une expérience qui nous sera utile dans le futur.

Des temps anciens jusqu'aujourd'hui, et tant que l'homme existera et pensera, ses problèmes existeront aussi. Grands ou petits, au niveau global ou au niveau individuel, ils sont là pour aider un individu à devenir plus fort sur la voie difficile d'atteindre le but.

Isidora Kosmajac et Tamara Tosić

Lycée Six de Belgrade

Mentor: professeur Radivoje Blagojevic

Traduit par: **Sonja Pantić**, professeur
de langue française, Lycée Six de Belgrade

ВИСИНА СЛЕДЕЋЕГ СТЕПЕНИКА

У љуљкан међу облацима, седим на издигнутом трону. Ране, које и дан данас горе истом јачином, изградиле су основе мог света, а жиле којима тече живот стваралаштва прожете су сузама мојих најтамнијих ноћи. Све ово што сам сада, вуче дубоке корене из прошлости... Мада, дуго им је требало да никну. Сад, овако стар и сед, желим да осликам сећања пре него испаре. Желим да покажем свима колико пута у ствари један човек мора умрети да би постао симбол победе.

Прва слика која извире из вртлога уноси ми хладноћу у кости. Као кроз маглу, видим себе као младића, и коначно, мој пут почиње...

Лежим у прабини, колена издераних и руку пуних жуљева. Опет сам погрешно проценио висину следећег степеника. Навикнут сам на падове, то ми је постала рутина. Чак не знам како бих реаговао да коначно успем да пређем на следећи ниво. Гледам око себе и не схватам у чему толико грешим... Видим људе који ме окружују како се са лакоћом пењу до врха. Можда нисам довољно способан? Такве мисли ме разарају. Али, онда се сетим... Њима је пут утабан. Они немају степенице висина недостижних нити љуте окове да их стежу око чланака. Они само морају да ходају право, уздигнуте главе, трудећи се да буду лепи, док ја склањам камење са пута на којем су на сваком кораку одрони. И где је ту правда и једнакост?, питам се. Кад ћу ја дочекати славу? Да ли вреди борити се? А знам да вреди, зато што ова искра у мојим грудима и даље гори и пламен се не гаси, ма колико дубоко да паднем. Мислим да сваки ожиљак само распламсава ту вечну ватру. Често ме и љубомора заслепи и жалим што сам рођен ту где јесам. Ни мисли о одустајању ми нису стране, чак су ми постале неизоставан део свакодневице. Безброј рана и море проливених суза и ојачале су ме на крају. Одлуком да сав бол који ми је задат претворим из терета у нешто чиме ћу се дичити, у део себе, учинио је да сам коначно стасао у јаког младића. Сад, тако ојачан, могу да скочим на следећу лествицу и да ми се зној (уместо суза) слива низ лице. Више не гледам натраг. Сliku маленог и сла-

ОГЛЕДАЛО

бог себе чуваћу у подсвести, да ме заувек подсећа на минуле дане и реке крви које сам коначно препливао.

Враћам изгубљену предност тако што грабим напред троструко брже. Време потрошено на кукање и жалбе никад ми неће бити враћено, али то не значи да треба да проводим наредне сате у сећању на њега. Поставио сам себи високе циљеве и само их муко-трпним радом и трудом могу достићи. Овако, вешто обучен и об-ливен крвљу, не могу бити заустављен и поражен. Не сада, после свега... Сад ми само предстоји да из масе многих себи налик изађем као победник и покупим све похвале, окитим се свим могућим ор-дењем и пронађем своје место на врху.

Последња слика овога пута пред мојим очима – ја пре неколи-ко година, кад сам тек добио шансу за престо. Оно што ме је тад издвојило из гомиле јесте моје разумевање бола и патње. Није ми стран појам пораза или мучења за нешто. И кад су ме поново ста-вили у окове, знао сам како да играм и које тактове да прескачем. Реквијем ми је добро позната музика.

Након завршетка ове кратке пројекције, на мојим уснама почи-ва спокојан осмех. Мир је коначно пронашао пут до моје напаћене душе. Сад могу да напустим своје краљевство. Изнад ваших ма-лених глава исијаваћу у љубичастој боји кроз векове, као симбол победника за генерације које долазе.

Мој живот је доказ да ма колико тешко се чини живети, ипак треба пронаћи снагу и борити се. Постати модерни Сизиф, ако за-треба. Макар на коленима дочекали јутро, сасвим уплакани, ипак треба покушати поново сутра. Из грешака се учи. Из живота се купи знање. Ако одустанеш, никад нећеш видети свој мали свет са места краља. Твој живот ће и даље бити мучан и тежак. Никад нећеш устати из прашине и бити феникс на овим тамноплавим небесима.

Ивана Лазаревић

Гимназија Прибој

Ментор: проф. Мица Ракић

ТУРБУЛЕНЦИЈЕ ПРИ ПОЛЕТАЊУ

Почетак може бити индикатор наде или позитивности. Код неких изазива еуфорију и детиње узбуђење, а мени та реч тако често – пара уши. Зар од лавине ствари у агенди почетака, углавном, опет почињем нешто ново? Заиста, заиста – немелодична реч! Међутим, без почетака нема апсолутно ничега, и није без разлога питање (пра)почетка нешто што људски род мучи од када је свести, па промишљање врста почетака добија смисла, упркос мом негативном ставу о почињању.

Опште је познато како је јак бол чешћи индикатор мучног почетка него, из блаженог незнања и уљуљканости у уверење да је пут којим ходамо без препрека, једноставан и пријатан. Уверени да су наше способности и више него довољне за путовање до циља и да пред нама заправо и нема препрека, ударимо главом о зид. Чеони судар, нема скретања нити кочница! Веома честа ситуација на сваком животном путу, зар не? Има много таквих стаза, што нас попут оних адиktivних игрица за мобилне телефоне прво убеди у то да је све пред нама једноставно, па онда стигнемо до другог или петог нивоа, и не можемо да га пређемо сатима. Ова готово вулгарно једноставна метафора, према мом мишљењу, дословно описује те несрећне заблуде и главобоље које после таквих следе. Можда и оно када, као ревносни и хипермотивисани ђаци, какви смо углавном у септембру, добијемо некакве одличне оцене, и док трепнемо (и трепнемо уљуљкани да су нам оцене одличне и непоквариве) опадне лишће, а опадне и лепота наше рубрике у дневнику. Зато нам је потребно тестирање. Да прво прођемо трновитим путем, па да после мирно идемо са знањем да је оно лоше прошло.

Најбоље је тестирати мотивацију на почетку, јер пролазак тог теста значи да ће све што даље следи бити сразмерно нашим способностима и мотивацији. На таквим тестовима и при тим тежим почецима се, заправо, учи у две равни. У првој, учи се за извршавање онога што смо започели са успехом. У другој се учи нешто много мање ограничено – истрајност. Што више тешких почетака

ОГЛЕДАЛО

прођемо, то ћемо мање бити склони тој ружној људској особини – одустајању. Да ли је до самовредновања (то јест чињенице да када појединац у нешто уложи одређени труд, неће одустати напола, ако ни због чег другог, оно због поштовања себе самог), или до некаквих ината и срдитости, не знам. Знам само да највећа услуга коју човек себи може учинити јесте да, уколико неким случајем има избор да ли ће почети тежим или лакшим, бира теже. Јер се после тога отвара једна веома лепа могућност, могућност да уживамо у свом делању, а та награда није занемарљива.

Извући поуку из наслова овог текста било би веома лако, да не постоји једна врста кретања коју мало ко изучава – кретање линијом мањег отпора. Зато се, следећи пут, на некој раскрсници по паљењу личних мотора за делање, треба одлучити за тежи пут. Да нас избруси, очеличи и оспособи за даље. Оспособи за неизбежно тешке почетке на које ћемо неизбежно наилазити. Можда није популарно, и можда некое не звучи логично, и можда се и контратеза може аргументовати веома добро. Можда заиста нико у дискусији није у праву.

Искуство *ме*, а ако бисмо били искрени, *све нас*, учи да је корисније, боље и праведније за нас да имамо турбуленције при полетању. Јер, ако наиђу при слетању, могућност да се промаши писта експоненцијално расте.

Александар Гигов

Трећа београдска гимназија Београд

Ментор: проф. Марија Поповић

ЧВОРОВИ ЗАМРШЕНИХ ПУТЕВА

Некада давно и данас живео је човек.

Врлети трновите шуме кроз чију капу једва да је продирао какав оболели зрак сунца одувек су биле место где се рађао, боравио и умирао. „Човече, погледај у висине!”, говорио је глас из његове главе. Једнога дана, усправи се човек и погледа горе. Кроз густо трње на врху стабала пробијала се млада светлост. Прстима је разгртала и гребала, коначно распоривши грање не би ли се пробила и пажљиво, стрепећи од трња и прљавштине, шчепала човека. Ухвати га чврсто дрмајући га и пробуди у њему нагон коме се није могао одупрети. Вукао га је за очи, ноге, косу, све док човек није узео секиру у своје беле, неогрејане руке и стао да крчи шуму. Желео је светлост коју никада није сагледао. Секао је високо и ниско грање, чупао прастаро корење, све док се шума не пробуди и окрену против њега. Обузет никада осећаним болом, испусти секиру из руку и паде на земљу у тежак и мучни сан.

„Човече, отвори врата!”, говорио је глас. Човек се осврну око себе и не виде ништа до једних врата у простору црном, празном и тихом. Повлачећи наниже кваку, покри очи жуљевитом руком пред светлошћу што га заслепе. „Сунце”, помисли човек, али била је то светлост јача од светлости хиљаде небеских звезда. Како је и могао да зна види ли пред собом једну, кад никада није видео ведро, већ само сакривено небо? Постиђен својим незнањем и белином сопствене коже, препусти се топлоти и сликовитој визији светлости коју узе за божанство, пределима и стварима које никада није видео и о којима ништа није знао.

„Сличиш магли”, бојажљиво помисли човек. Био је уморан од ствари које су ту, као шумска магла, које заслепљују, загушују, не дају погледу проћи и пробити ту бледу, непрегледну баријеру што се сваким часом све више са висина спушта, а никад до краја не избледи, не нестане, не каже му шта га то кочи у свету пролазности и како би без ње, магле, од које не види, а на коју је толико навикао. Питао се: „Како од сада држати главу на раменима? Шта радити и куда ићи?” Дуго је размишљао. Како сасећи корење и све шумско грање од ког се не може ни ходати ни живети, а да оно не искрвари?

ОГЛЕДАЛО

Како видети, а не убити семе?

„Почети”, говорио је глас из његове главе. Човек се још једном окрену око себе и своје боли која му се сада учини новим бићем рајскога гласа. Одмах ту, надохват руке, један корак преко прага, видео је испреплетане и укрштене, као конач у неразмрсиве чворове замршене путеве како изнова проналазе своје првобитне стазе. Пuteви осветљени и они без трачка светлости, прегледни и једноставни, али и раскрснице, петље, играле су пред његовим очима, низале се једна на другу, а он је задивљен посматрао како са лакоћом преплићу своје стазе и пењу се на стрме планине само да би се поново нашле у њиховом подножју. Одавде, а то је недалеко, опет миљама даље од места на којем се родио и почео да стари, видео је творевину коју не начини људска рука, већ чиста мисао. Човек је видео и спознао живот.

Једног дана, у шуми је сусрео своју залуталу свест. Поздрави је као јединог пријатеља, што је и била, па се подиже на ноге. Израђаван и у ритама, стресе прашину са тела. Осврну се поново око себе и своје боли и сада сагледа сву лепоту шуме која, иако је припадала њему, више није била једина коју је могао имати. Подиже се на ноге и одреди куда даље јер, искуством зелен човек који је и даље на прагу а иза њега ничег начетог ни за друга времена одбаченог нема, тешко и са великом буком падне, али се са лакоћом дочека, стане на своје ноге и почне сигурно да корача. Осврне се јер, научио је да гледа, обрише блато са образа и запути се ка реци, да чист изађе из претећих врлети шуме.

Александра Вуловић

Гимназија Чачак

Ментор: проф. Иванка Танкосић

ОГЛЕДАЛО

часопис ученика и професора
средњих школа

Расписује наградни конкурс за средњошколце Србије и региона у три категорије – **поезија, кратка прича и есеј**.

На конкурс могу учествовати ученици из земаља региона (Црна Гора, Република Српска, Босна и Херцеговина, Хрватска...) са највише две песме, једном кратком причом и једним есејем. Обавезно је навести назив рада, име и презиме аутора и разред, име професора/ментора, адресу школе, контакт телефон и имејл адресу. Радове послати најкасније до **31. марта 2016. године**.

Стручни жири извршиће избор најбољих радова, доделити по три награде у свакој категорији, а најуспешнији радови биће штампани у мајском броју часописа **ОГЛЕДАЛО**. Радове слати у електронској форми на адресу **ogledalo.blagovest@gmail.com** или **olgicarajic@gmail.com**

Текст, ћирилицом или латиницом, треба да буде откуцан у фонту Times New Roman, величине 12.

Кратка прича и есеј не би требало да прелазе 2 странице, односно 3600 карактера.

Свечано проглашење победника биће **13. маја 2016.** у 12 сати.

ogledalo.edu.rs

ТЕМА II

НИ ЗНАЊЕ НИ МИШЉЕЊЕ
НИКАДА НЕ ПОЧИЊУ
ИСТИНОМ – ОНА ЈЕ ЦИЉ

Стефан Лупино, *Juliet*

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ЛЕТЕЋИ ПО ВИСИНАМА, ПУЗЕЋИ ПО БЛАТУ

Свака мисао настала у нашем уму, свака спознаја, знање и сазнање које се формирало у њему, само су последица вечите људске тежње и жеље за досезањем истине. И тако је од када постоји човек, од рођења. Наша тек откривена знања и зачета мишљења неприкосновено су условљена и на свом почетку дефинисана самом жудњом за истином као потребом да спознамо свет и човека у њему. А шта је заправо истина? Вечито питање...

Истина је стање ума у којем не постоји нити спор, нити грешка, стање ума које представља тачну спознају постојећег, оног реалног и чињеничног у човеку, у његовом уму и најдубљој свести, у свему што нас окружује.

Тек откривена истина увек се настојала приказати једином, вечном. А управо је кроз историју људски ум напредовао увиђајући релативност истине. Зато је научна сумња основ знања. Онај који не сумња, роб је свог знања, боље рећи – незнања. Онај ко је обузет вечном истином, ко се чврсто држи својих ставова без аргумената, одриче се истине. Није лако прихватити сопствено незнање и кренути у трагање за суштином. Треба бити стрпљив и спреман на дуг пут који води ка спознаји. Само такав пут је прави, само на том путу изграђујемо себе, сазревамо, стварамо, креирамо... Било који другачији пут води нас у заблуде, у тумарање по мрачним стазама незнања, предрасуда, уобразиља, таштина.

Зашто онда често бирамо лошији пут? Јер је лакши, комфорнији, јер не захтева било какав мисаони напор. А сведоци смо да такви, тврдокорни, неистинити ставови и мишљења, стварају препреке, завист, неразумевање и напетост међу људима. Зашто се треба замислити над неистином? Јер су народи вођени заблудама и предрасудама уништавали једни друге кроз историју, чинили најгора недела. Зашто је данас истина тако вредна? У свету свеопште релативизације, у свету моралних посрнућа и обезвређивања људских вредности, истина нам је преко потребна. Она је спас у тами незнања које се надвило над цивилизацијом.

ОГЛЕДАЛО

Многи се представљају ствараоцима и тумачима истине. Покушавају генерације да убеду у само њихове истине, у само њихова знања до којих су дошли пречицом. Та знања су тако сервирана да се једноставно и безрезервно усвајају. Тако се ствара утисак да је знање инстант категорија и да не захтева посебан труд. Неопходно је само распаковати атрактивно упаковану информацију и једноставно је прихватити.

У шта се то претварамо? Каква нас будућност очекује, уколико завладају лажи и лицемерје на које сами пристајемо. Зато је важно схватити да је истина тешко достижна, да је пут до ње често мукотрпан, и да нас тек на крају тог пута чека светлост, светост и лепота спознаје. А шта рећи о трагању за сопственом истином у уметности?

Путеви, путокази, навигације, знакови, вођења, навођења до истине, свуда су око нас. Лутајући тим путевима, ходајући по облацима, летећи по висинама, пузећи по блату, стичемо искуство, знање, али да ли су нам они довољни за спознају те узвишене, на пиједестал постављене истине, и да ли икада заправо досегнемо све њене висине и дубине?

Или једноставно треба да трагамо даље, док не пронађемо и спознамо ону истину која нам као појединцу одговара.

Многи су посустали на том путу откривања и оплемењивања, занесени божјим даром. Нису схватили колико је истина скривена, колико је танана и не тако лако дотижна. Само они најистрајнији, најмудрији, имају привилегију да је досегну на дугом путу спознаје.

Једно је сигурно: једино на трагу истине можемо градити бољи и хуманији свет.

Тамара Станковић

Школа за дизајн Београд

Ментор: проф. Весна Прцовић

ČOVJEK ISTINOM NE SMIJE GOSPODARITI

Nijedan fenomen za ljudsko prosuđivanje nije istovremeno toliko kompleksan i jednostavan, kao što je istina. Kompleksna, jer ju je teško dokučiti. Galilej je rekao: „Lako je razumjeti istinu, jednom kad je otkrivena; poenta je otkriti je“. I zaista je, u svim oblastima od značaja za čovjekov život, lakše doći do rješenja, iako se o istini kao vrlini govorilo i razmišljalo oduvijek. Koliko god određenja bivala različita, u jednom su, valjda, svi saglasni: da bi čovjekov život bio nezamisliv, lišen savjesti i morala, ako ne bi stremio istini. Na šta bi bez nje ličio svijet? Moje promišljanje ovog važnog segmenta čovjekovog postojanja, zasigurno neće dati nikakvo konačno rješenje, već je samo vlastito gledište koje je dio mene ili, možda, moje istine, uz puno uvažavanje svih ostalih, sličnih ili drugačijih pristupa.

Kao prvi zraci sunca, tako i prve naučene riječi i pojmovi, u našim glavama prave mozaike koji kasnije prerastaju u zakonitosti, za koje mislimo da su istine. Paralelno s tim počinju i naše zablude. Te zablude počinju, u stvari, od najranijeg djetinjstva. Dobijemo ih kao poklon od Deda Mraza, a vremenom ih prihvatamo kao istinu, jer nam se mnogo dopada. Sa njom živimo srećno i bezbrižno i ne želimo da je se odrekemo, uvijek nam iznova miriše na djetinjstvo, topli roditeljski dom, sigurnost i bezgraničnu ljubav.

Veliki filozof Monteskeje jednom prilikom je rekao: „Ono što je istina za jedno vrijeme, u drugom je zablude“; i nije važno koje je vrijeme, važno je da je volimo, i to na način koji je davno opisao antički filozof Aristotel: „Platon mi je drag, ali mi je draža istina“.

Učeći i istražujući svijet oko sebe, shvatamo da istina nije ono što smo saznali, učeći prve lekcije. U traganju za objašnjenjem ili obrazloženjem, nekad mi se učini da je istina moć i sposobnost kreacije, mogućnost razlikovanja i sloboda izbora, kao i moralna odgovornost za ono što bismo i činimo. Onda zakoračimo smjelo, ali i oprezno, pazimo da negdje ne „skliznemo“ i iznevjerimo sebe, jer iskušenja su mnoga pred nama, a mi smo samo ljudi – „tvarca jedna što je zemlja vara“.

Ako se polazi od ideje da je suština duha sama istina, onda čovjek ne smije, ili bar ne bi trebalo, da se nađe na stranputici koja ga ne vodi do istine. Za to je potrebno imati stvaralačke i moralne snage i istrajnosti, jer istina nije samo u činjenicama, već u ljudskom djelovanju. A u

OGLEDALO

svijetu, punom protivrječnosti, nije lako ostvariti cilj koji bi se zvao: „istina kao vrijednost”. Da bi se suočio sa istinom, čovjek ne smije pristati da se njime gospodari, mora da bira čiste i čestite puteve kojima će se pobuniti protiv svega što se kosi sa ljudskim vrijednostima.

Stičući znanje i šireći vidike, shvatamo da smo samo na početku puta, da smo, u stvari, tek odškrinuli vrata koja nas vode do cilja. Teško je ispravno „prevaliti” dug put, ali kad nešto žarko želimo, smognemo snage za borbu. Misao, slobodna i razumna, pomaže nam da koračamo i prevaziđemo teškoće i iskušenja, i stignemo do carstva divne istine. Taj put je kao put bistre planinske rijeke koja se bori – siječe kanjone, usjeke i klisure. Negdje je jedva vidljiva, ali je iza stijene opet ugledamo kako grabi svojim putem. I kad nam se učini da je (ne)stala, ona ponovo, pa makar i kroz najmanju pukotinu, nađe svoj put i prati ga nepogrješivo.

Šta je inspirativno i izazovno na tom putu i u toj borbi? Ta savršena ljepota kojoj se divimo kao vanvremenskoj i „skupljaj vijeka”, kao što se divimo savršenstvu izlaska i zalaska sunca, svaki put žudnije i sa osjećanjem blagosti i ispunjenja. S takvim osjećanjem usmjeravamo duh prema istini, „praktično” je kroz život „upotrebljavamo” i srećni smo što joj služimo kao najvećoj duhovnoj radosti i što pripadamo baš istini, a ne obmanama i lažima! Ona nas ne sputava, nego oslobađa, jer nas opredjeljuje između poroka i vrlina. Iz takvog saznavanja javlja se osjećanje dužnosti prema najvećoj vrlini koja nam je data. Ako smo to spoznali, onda nas nikakvi ograničavajući, spoljašnji, lični ili društveni razlozi ne mogu spriječiti, jedino tako nijesmo iznevjerili svoju prirodu. A da li je to moguće, s obzirom da „ponekad na tom putu, zaslijepljeni zabludama, zaboravimo da zavirimo u sebe i svoju dušu.” Zaboravimo da očistimo misli, da ih osvježimo? „Ovladaš sobom i ugledaćeš istinu, ona nije negdje daleko, već u tvom sopstvenom radu na sebi”.

Nakon predugog putovanja, razmišljanja i učenja, spoznajemo da je istina, zapravo, put koji vodi do nje. Krećemo tim novootkrivenim putem, korakom smirenim, jer smo shvatili da naše saznanje ne počinje istinom, niti je naše mišljenje utvrđuje, već je to kompletan proces dolaska do nje i to je njena cjelovitost. Ona je svjetlost i najveća od svih vrlina. Ili, kako kaže Emil Zola: „istina je krenula: ništa je više ne može zaustaviti”; a onda joj se prepuštamo da nas vodi, kao iskra, kao najveća mudrost.

Daria Tošić

Srednja likovna škola „Petar Lubarda” Cetinje
Mentor: prof. Milka Kraljević

ЊЕГУЈМО РАДОЗНАЛОСТ И ЧУЋЕЊЕ

Сваки човјек нешто зна. Заснивамо наша знања на идејама које сугијамо кроз живот, од породице, околине, неког другог извора или путем образовања. Али шта је истина и како долазимо до ње?

Кроз историју имамо многе примјере „приповједача истине“, који дају одговоре на питања која се односе на готово све димензије и сфере људског постојања.

Од филозофског питања: „Ко сам ја?“, до сложених размишљања о самој природи универзума и нашег мјеста у њему. Појављивали су се многи пророци, филозофи, приповједачи, и ко већ не. Сви они нуде исто – своју верзију истине. У том мноштву разноврсних одговора, намеће се питање: шта је заиста „истина“?

И сваки појединац има властите одговоре на ова питања. Колико је људи, толико има и различитих погледа на свијет.

Тачно је да сваки човјек има право на своје увјерење, али исто тако мора да схвати да оно што сматра крајњим одговором не мора нужно бити истинито. Као за великом ловином, и за истином се трага. Као највјерније благо, она се ископава. Али, како се она достиже?

Људи се рађају на различитим мјестима, и свако је одгојен у оквиру различитих васпитних образаца. Многи задржавају те стечене менталитете током читавог живота. Међутим, постоје и они који мисле даље. Они који се питају о ономе што је изван граница њихових утврђених и омеђених свјетова.

Ови људи пропитују већ успостављене идеје, трагају за правим знањем и истином. Првенство дају истини, без обзира да ли је она у складу са њиховим властитим идејама или жељама, све у складу са поменутиим Аристотеловим исказом, да му је драг Платон, али истина још дража.

То је основа критичког расуђивања и одлуке да се лове стварни одговори. Управо такве људе називамо научницима. Они су људи посебног кова, златни, јер гурају цивилизацију напријед. Вриједе злата, јер осветљавају и просвећују свијет.

ОГЛЕДАЛО

Њихова судбина није лака, јер су најчешће прогањани због својих погледа, дјела и кршења општеприхваћених норми.

У природи је истинског научника да никада не намеће своју доктрину, нити присиљава људе да мисле у складу са њом. Праве научнике води жеља да се пронађу одговори на велика питања која буде успаване умове. А свако ново знање чини нас паметнијим, а тиме и бољим људима.

Никола Коперник, велики ренесансни математичар и астроном, био је прогањан због идеје хелиоцентричног система. Многи су тај систем, у којем је Сунце центар, а не Земља, исмијавали, а идеју називали лудом. А управо је ова луда идеја допринјела научној револуцији тога времена. Гурнула је човјечанство у један нови свијет чији смо и ми неразлучиви дио.

Ово је само један примјер – свједочанство трагања за истином. Постоје и многи други. Али главна поука је да се истина не може наћи не радећи ништа и бирајући најлакши одговор који можете замислити. Она се досеже радом, истраживањем, испитивањем и исправљањем стечених знања. Саставни дио тог прегалаштва је тестирање, тражење чињеница, њихово константно провјеравање и поновно вједновање. Ако ваша идеја издржи тест оповргавања, будите сигурни да сте на путу истинског открића.

Ово је научни метод и он нам је донио океан знања којим располажемо данас. Из њега црпимо одговоре на многа питања која нас обумијају. Важну чињеницу треба имати на уму, а то је да наука нема посла са апсолутима.

Научници непрестано поново прегледају и вреднују, тестирају пријашња знања. Тек тако, она пружа најбоље могуће одговоре. Она је само простор за унапријеђивање, не за достизање некаквог краја. Због тога сама наука није „истина”, већ начин рада и мишљења, који нам даје најбоље и најпрецизније одговоре у датим околностима. Али не значи да због неизвјесности која увијек остаје треба да одбацимо аутентичност научног знања. Тиме се не губи научни кредибилитет, већ се стиче мотивација за трагањем и развојем виших димензија знања и још прецизнијим одговорима. Управо је тај увијек присутан осјећај непознатог оно што науку усавршава.

По томе је наука изнад сваке доктрине, идеологије, филозофије и религије. Морамо увијек изнова трагати, како би оно што видимо у Звјезданим ратовима, и небројеним другим научно-фантастичним причама, могло постати стварност. Стога, наставимо да његујемо радозналост и чуђење, упитаност и истраживање.

Свијету треба више научника, зато један од њих постани и ти!

Горан Драгић

Економска школа Бања Лука

Ментор: проф. Гордана Травар Мацановић

NEITHER KNOWLEDGE NOR OPINIONS EVER BEGIN WITH THE TRUTH - THE TRUTH ITSELF IS THE GOAL

Every human being knows something. We base our knowledge on ideas we adopt throughout our lives, from our family, environment, some other source or through education. But what is the truth and how do we reach it?

Throughout history we have many examples of 'truth preachers', who give answers to questions which relate to almost every dimension and sphere of human existence.

From the philosophical question: "Who am I?", to more complex contemplations about the very nature of the universe and our place in it. There have been many prophets, philosophers, preachers, and what-not. They all offer the same - their version of the truth. In that lot of many different answers, comes the question: What is really the "truth"?

Every individual as well has their own answers to these questions. There are as many views on the world as there are people. It is true that every person has a right to their beliefs, but they should also realize, that what they consider the final answer isn't necessarily true. The truth is sought in the same way as a great prize. As the most precious treasure, it is dug out. But how do you reach it?

People are born in different places, and everybody is raised in different ways. Many keep to those mentalities throughout their lives. However, there are those who think further. Those who wonder what is beyond their established world. These people question already established ideas, they hunt for knowledge and the truth.

They give precedence to the truth regardless of whether or not it agrees with their personal ideas and wishes. It is as Aristotle once said: "Plato is dear to me, but dearer still is truth." This is the basis of critical thinking and the decision to hunt the real answers. And these people we call scientists. They are people of a special kind, a golden one, for it is them that push civilization forward. They are worth gold because they enlighten the world. Their fate is not easy, because they are often persecuted for their views, works and for their breaking of established and accepted norms.

MIRROR

It is in the nature of a true scientist that he should never propagate his own doctrine, nor force people to think in accordance with it. True scientists are driven by the desire to find answers to the fundamental questions, which wake the sleepy minds. And every new bit of knowledge makes us smarter, and along with that, better.

Nicolaus Copernicus, the great renaissance mathematician and astronomer, was persecuted for his idea of a heliocentric system. Many had made fun of that system, where the Sun is the center, not the Earth, and called it 'outlandish'. And indeed it was this 'outlandish' idea that contributed to the scientific revolution of the time. It pushed humanity forward into one new world whose indistinguishable part we are as well.

This is only one example - a testament of what seeking the truth is about. There are many others. But the main point is, the truth cannot be found by doing nothing and choosing the easiest answer you can think of. The truth is reached by work, research, testing and correcting already existing knowledge. The core of this zeal is testing, seeking facts, and their constant testing and reevaluation. If your idea undergoes this thorough testing, then you can be more sure that you're on the way of discovery. This is the scientific method which has brought us the ocean of knowledge we have access to today. We get the answers to the questions that perplex us from it. But you should keep one important thing in mind, and that is the fact that science doesn't work in absolutes.

Scientists constantly review, reevaluate and test previous knowledge. And that's how they provide us with the best possible answers. There's only room for improvement, not endings in science.

That's why science itself isn't the "truth", but a way of working and thinking, which gives us the best possible and most precise answers in the given circumstances. But this does not mean that because of the uncertainty that remains we should reject the authenticity of scientific knowledge. You don't lose scientific credibility, but you gain motivation to seek and develop higher dimensions of knowledge and even more precise answers. It's exactly that ever-present feeling of the unknown that drives science forward.

This is what puts science above every doctrine, ideology, philosophy and religion. It is the best we've got and what we always must strive for, so that those things we see in Star Wars, and in the countless other science fiction stories, could become reality. Therefore, let us continue to cherish curiosity and wonderment, questioning and research.

The world needs more scientists, so be one.

Goran Dragic

Economic School Banja Luka

Essay and translation by Goran Dragic

Mentor: professor Gordana Travar Macanovic

ЛЕКОВИТА РАЗОЧАРЕЊА

Жудња за истином никада није била задовољена. Човек тежи да открије истину, ту сурову реалност која понекад уме да заболи више од једне обичне лажи. Наша размишљања су увек на почетку била илузија крајње истине.

Илузија нам пружа бољу слику о нечему, о некоме. Пружа нам осећање среће, спокојности и надања да су наше перцепције стварне.

Моја размишљања... то су моја „искуства“, сећања и осећања. То су моје исповести које никада нисам изговорила, јер нисам знала на који начин. Победа ми је донела губитак, а губитак победу. Љубав ми је донела разочарења, а разочарења – просветљење. У сваком случају, не мора све бити онако какво јесте, јер сами одлучујемо да ли ће нам неко сећање постати искуствено просветљење или кукавичко разочарење. Оно што остане управо је оно што је увек и било присутно – трајање, бескрајност.

У људској је природи да знања хранимо лажима које су узрок наших најдубљих страхова. Плашимо се да не будемо повређени, али се првенствено плашимо самих себе, својих осећања, својих сећања и својих размишљања. Сећања су понекад лажна, понекад у сопственим главама створимо слике које се никада нису десиле, а које моћно владају нашим беспомоћним умом. Нисмо ми криви. Људи су, једноставно, такви. Желимо да је све у најбољем реду, да нас ништа не повређује, да истина буде увек присутна у свом јединственом облику, а то је – облик који нас не повређује. Међутим, крајња истина не би била истина ако не би била чиста супротност илузији која нас највише боли. Зато се не треба плашити да лоше размишљамо или примењујемо лоше знање, јер ипак, покушали смо да оставимо свој траг у „књизи“ која се зове ЖИВОТ.

„Морам да створим властити систем, да не бих постао роб туђег.“ (Вилијам Блејк)

Треба се плашити те слике о некоме коју створимо у нашем систему, који мора бити само наш, да не би постао роб наших жеља, јер ће нас она водити ка много болнијим тачкама једне велике и необичне, већ поменуте, „књиге“.

Постоје и људске душе које се не усуђују да мисле, да их истина на крају не би дотукла у виду разочарења. Те душе су уистину

ОГЛЕДАЛО

несрећне, неиспуњене, празне, затворене због сопственог страха од бола и суза и обично буду највише повређене болном истином која нас чека на крају путовања које је у њиховом случају, водио празни страх. Боље је бити вођен лажима и илузијом, јер тако доказујемо да нам је на неки начин стало да испунимо свој идеал, него страхом.

Међутим, иза лажи и илузија понајчешће се налази страх. Да бисмо умањили сопствену највећу слабост у виду страха, стварамо лажи за које сматрамо да нас не повређују и мислимо да су олакшање за нашу већ изморену душу.

Шта може гола и хладна истина против блиставих чари лажи?

У овом питању налази се довољно ироније да се запитамо да ли се илузије и лажи исплате. Човек несвесно бира пут који се чини лакшим, препушта се својим лажним мислима не очекујући на крају било какво разочарење.

Разочарења нам отварају очи, увидимо да је време за крај.

Лековита су, јер од њих зацеле наши погрешни и поцепани снови распрснути као мехури од сапунице.

Али, и отров су – затварају срце и то можда тако да рана не зацели, већ разграна своје корене у будућност, а не постоји ништа горе од старе ране која увек заболи када је окрзнемо сећањем. Сећања... Зашто их имамо када нас боле?

Можда зато што су она једино што имамо, наша илузија, срећна илузија која је супротност суровој реалности.

И... ето, нека свако открије чије је сећање и чија... истина у огледалу сећања.

Дуња Ђорђевић

Гимназија Пирот

Ментор: мр Сузана Јовановић

ОД ПРАЗНЕ ТАБЛЕ ДО РЕМЕК-ДЈЕЛА

Сваки човјек на овом свијету рађа се као *tabula rasa*, празна плоча. Ми, људи, држимо креду у рукама и одлучујемо како ћемо попунити своју таблу. Постоје неколике опције: да је оставимо празну, ижврљамо или претворимо у ремек-дјело.

Ја мислим. Ја знам. Ја знам да мислим, и ја само мислим да знам. Сви имамо своје мишљење и своје знање. Међутим, већина људи чврсто вјерује да нема знања кориснијег од њиховог, и да ниједна мисао није узвишена као њихова. Сиромаштво људског духа и интелекта огледа се управо у томе – једини аргумент који можемо да понудимо је: „Истина је зато што ја тако мислим”.

У хаотичном свијету у којем сваки човјек намеће своје, само је права истина она која би могла да нас избави. Једном је рекао један мудар човјек: „И упознаћете истину, и истина ће вас ослободити”, и у то не треба сумњати. Но, оно што он није рекао је да између спознаје истине и ослобођења њоме стоји дуг пут и скоро непрестива препрека, а то је: „Ја знам, и ја мислим”.

Од како свијет постоји, међу људима је важило да не треба лажати и да је лаж лоша. Мисао која се намеће је да човјек, чим не воли лаж, мора волети истину. Или, ако бјежи од лажи, он мора да трага за истином. Али, нажалост, није тако. Ми лаж осуђујемо, али од истине страхујемо. Врло добро знамо да ни ми, ни наша површна знања, као ни наше ограничене мисли, не могу да опстану под свјетлостима истине и да је достигну. И тако плашљиви човјек проводи свој животни вијек у лажима и којекаквим творевинама својег ума, у складу с којима је много лакше живјети, него трагати за истином. То је и највећи човјеков проблем, затварање очију пред очигледним.

Међутим, они ријетки и упорни желе постићи крајњи циљ – истину, а пут до ње је дуг. Да бисмо га прешли, морамо бити спремни на учење и надограђивање свог знања, а када смо ми, ученици,

ОГЛЕДАЛО

спремни, наставник ће се увијек појавити. Тиме постајемо већи из дана у дан и корак ближи свом циљу.

Од тренутка када ступимо на овај свијет, увјеравају нас да постоје само два пута: пут добра и пут зла. А нико нам не каже да добро и зло, у ствари, имају исто лице. Треба да препознамо које се, у том тренутку, испријечило на нашој животној стази. Нијесу нас научили како пронаћи стазу којом ћемо се вратити на прави пут, ако погријешимо. Морамо сами да их распознајемо.

Наравно, увијек ћемо наилазити на лажи, правити грешке, али је важно да се вратимо и научимо нешто из тога, јер се из савршенства ништа не може научити. Многи гријеше из страха да не погријеше, а само они неразумни, који сматрају да су увијек у праву, остају у заблуди.

Није само страх од неуспјеха оно што људе зауставља на путу откривења, већ и сумња да оно што ћемо пронаћи није оно за чим смо трагали.

Али, не постоји оправдање за пропуштене шансе. И грешке су начин поступања. Знак да је човјек жив, да постоји, да пада и устаје.

Треба увијек бити храбар и упоран, и увијек остати ученик, јер је то кључ за достизање циља. Напредак не може изостати. Стога нема ништа смисленије и племенитије што човјек може да ради за свог живота, него да своја знања и своје мисли напрегне како би достигао циљ и спознао праву истину.

Свако путовање овог свијета, у овом случају путовање од почетка ка истини, мора започети кораком. Први корак који треба направити је да прихватимо да мислимо, површно и знамо, али недовољно. Сваком новом прочитаном књигом, разговором са неким искуснијим од себе или новом примљеном информацијом, ми чинимо нови корак. Корак по корак, ближе смо истини. И то широм отвореног срца и очију. Ниједна мета се не може погодити жмурећи. Само не треба одустати, јер ништа није немогуће – постоје путеви који воде до свега.

Сања Пејовић и Дамјан Мариновић

Средња стручна школа Цетиње

Ментор: проф. Ивана Митровић

ОГЛЕДАЛО

г а л е р и ј а
 КУЛОАР
математичка гимназија београд

СТУДИО
 УРОБОРОС

Расписују
КОНКУРС

8. БЕОКУЛИС

Београдски Кулоаров израз средњошколаца
Србије и региона у медијима:
ликовни рад, фотографија и кратки филм

На конкурс могу учествовати ученици из земаља региона (Црна Гора, Република Српска, Босна и Херцеговина, Хрватска...) са највише два рада на слободну тему. Обавезне димензије фотографије су 20 x 30 cm, техника ликовног рада је слободна (цртеж, слика, графика, стрип, карикатура, нови медији...), а кратки филм у трајању до 10 минута. На полеђини написати назив рада, име и презиме аутора и разред, име професора/ментора, адресу школе и контакт телефон.

Радове послати најкасније **до 31. марта 2016.** на адресу **Галерија КУЛОАР, Математичка гимназија, Краљице Наталије 37, 11000 Београд,** са напоменом **3а конкурс.**

Стручни жири у свакој области извршиће избор најбољих радова и доделити по три прве награде, а **Галерија ће организовати изложбу најуспешнијих радова од 13. маја до 15. јуна 2015.**

Каталог манифестације биће објављен у часопису **ОГЛЕДАЛО,** а најуспешнији радови 8. Беокулиса штампани у електронској и штампаној верзији часописа.

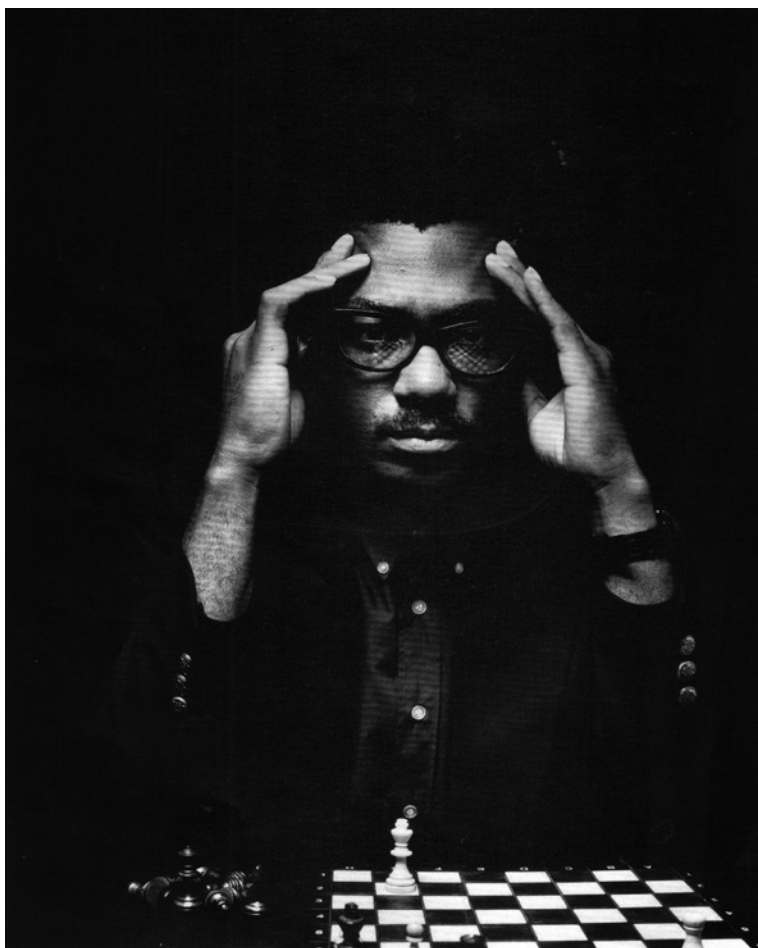
Радови се не враћају.

mg.edu.rs
ogledalo.edu.rs

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ТЕМА III

ЈА ПРИПАДАМ ОНИМА КОЈИ СЕ УЧЕ ДОК ПИШУ

Миломир Ковачевић, Шах

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

PRAZAN PAPIR JE NAJBOLJI PRIJATELJ

Da li vam je poznat onaj osećaj, kada ste toliko gladni, pa preglednite i ne osećate glad? Ili, kada ste u tako lošoj situaciji, da uspevate samo da se smežete? Postoji i onaj, kada ste toliko umorni, da ne možete da zaspate?

Pogledala sam telefon: sada je pola tri, a sna nema, ni na vidiku. Ustala sam, obukla trenerku, duksericu i bademantil – jer, jel'te, hladno je – i izašla na terasu.

Uzgred, ja sam pušač. Tačnije, nazivam se rekreativnim pušačem. Zapalim jednom-dvaput nedeljno ili u dve nedelje, kada mi treba da se smirim, umirim i umrtvim. Pitala me je drugarica kako to da nisam zavisna, ali nemam odgovor.

Podigla sam pogled ka nebu. Zvezda nema, oblaci i magla pokrivaju sve dalje od 50 metara. Slušam cigaretu koja mirno pucketa dok gori, i skakućem gore-dole, zbog hladnoće.

Monitor mi je uginuo, što znači da dušu moram da razlivam na papiru narednih nekoliko dana. Kada se već vraćam kroz vreme, mogla bih i gušće pero da nabavim? Ne, ne ! To je bilo podsvesno „hejtovanje” starih pisaca i pisanja.

Uzgred, ja sam pisac. Tačnije, nazivam se rekreativnim piscem. Pišem kada mi se nešto nasloni na pluća, stane na srce ili počne da kljuca po mozgu. Prečesto – sve troje zajedno.

Ponekad, kada mi treba da pričam sa nekim, a ne bih da smetam ljudima, ne bih možda nikome ni da se poverim, iako imam potrebu, jer razgolićavanje duše je riskantna stvar, pišem. Ponekad mi samo treba da se smirim, umirim i oživim. Tako, ponekad, najbolji prijatelj mi bude prazan papir. Ovih dana – bukvalno – papir (i sada ozbiljno razmišljam da nabavim pero, što bi bilo simpatično, a ne da bih „hejtovala” stare pisce i pisanje!). Elem, ponekad papir, a inače monitor na kojem trepće kursor. Jeste da zvuči hladno to što monitor i ja gledamo jedno u drugo, ali monitor ne sudi, čuti i sluša, dok ne uquine.

Neretko, imam potrebu da otvorim dušu, ali čudne reči i osećanja sprečavaju me da ih ispričam bilo kome. Ni drugaricama, drugovima,

OGLEDALO

roditeljima, rođacima... Ni samoj sebi. Ponekad se i sama iznenadim pošto pročitam napisane reči. Prepadnem se od emocija i zgrozim od misli.

Otpuhnula sam dim. Lišće kao da je opalo za jedan dan. Napravilo mekan krevet ispod moje terase. Zna li onaj osećaj, kada gledate sa visine i poželite da skočite? Ne iz samoubilačkih poriva, tek onako. Iz radoznalosti. Koliko bih dugo padala? Ali ne, previše je hladno, a i izlomila bih ruke. Opet, kažem, nisam „pukla”, neću da skočim, samo spekulišem. Čisto onako, naučno.

Elem, pisanje! Nabokov je, čini mi se, rekao: „Mastilo. Droga.” Pitam ja ljude kako to da nisu zavisni, a oni ne umeju da mi odgovore.

Ja jesam od onih koji uče dok pišu. Otkrivam nove strane sebe, strane za koje nisam ni znala da postoje. Jer, iako papir ne sudi, papir guli, raslojava, otkriva i skida. Kompleksni smo svi. Najširu ličnost pokazujemo strancima. Ne najširu kao najdruželjubiviju i najviše prijateljski nastojenu, najširu kao, ne znam, crni luk, kada sam već udarila po čudnim metaforama. Isto se, kao kad je o luku reč, dok stigneš do centra, obično zaplače. Onda, onu malo užu i bližu duši otvaramo poznanicima, pa onda prijateljima i roditeljima. Ali, nažalost, poslednjim nivoom duše, najogoljenijim, najranjivijim, ljudi smatraju onaj koji pokazuju sami sebi kada su usamljeni, slomljeni. Ali, nije to – to. Papir je kadar da otkrije još dublje. Otkrije nevino i čisto u nama. Dete željno ljubavi i brige. Ali otkrije i ono što Mefisto čuva u sedmom krugu – tajne, želje i poroke. Ljubavi i osećanja koja ne želimo sami sebi da priznamo.

E, zato kažem da učim. Jer samo kroz upoznavanje, dobro poznavanje sebe, čovek može spoznati svet. Učim ja i tako što čitam, diskutujem, debatujem... Ali to je drugačija vrsta znanja. Bitna, ali manje, od pisanja.

Uh, fuj, filter!

Mislím da nije tako pametno da gubim san do ovako sitnih sati. Sad mi neko reče: „Nikad više!”

Obećavam. Gasim cigaretu.

Ništa.

San.

*„Deep into that darkness peering, long I stood there wondering, fearing,
Doubting, dreaming dreams no mortal ever dared to dream before;
But the silence was unbroken...”*

Ljubica Milović

Matematička gimnazija Beograd

Mentor: prof. Radivoje Blagojević

УКРАШАВАЊЕ РЕЧЕНИЦАМА

Држим оловку у рукама. Гледам у бијели папир. Нијемо. Шта написати, а уздићи се до неба? Како своју сумњу претворити у чврсту вјеру, у истину?

Пишем. Пишући учим. А док учим, живим. Празан бијели папир полако призива слова која се нижу у нераскидиви вијенац. Ријечи украшавају оно што је прије неколико минута било празно. Исписујем колико се свијет промијенио од свог искона, чији почетак памте прашњави атласи. Историја се пара и поново саставља за нове употребе и господаре. Пишем о томе, како се свијет буни против самог себе.

Људи више не уче, јер су праве вриједности оклеветане, а знање изгубило своје темеље. Старо је замијенило ново, а далека будућност настанила се у нашем сусједству. Осваја близину, док се учење и писање заобилази као давно напуштено станиште.

Више ни сам не знам, да ли постоји осјећај за добро и лоше. Можда је разлог томе превласт ума, а занемаривање душевног живота? Не знам, јер, у подвајању цјеловитог човјека, држати страну срца или разума, значи губити себе.

Свијет је на ивици подношљиве трпељивости. Заборавља оно научено, а у мноштву информација – не учи ништа ново. Људи превазилазе границе самог живота, јер живе у будућности без свијести и освртања на старост времена.

А ја живим сада. Пишем и учим. Мислим, размишљам и упорно се трудим да разумијем ствари које се дешавају око мене.

Неко је рекао да онај ко не умије да воли – не живи. Е, па, ја волим да пишем, да биљежим и тако ткам мрежу живота. Сваки њен чвор је и мој науч. Волим да учим спознајући пролазност свега, док оно написано једино остаје заувјек. Записано остаје сљедећим нараштајима.

Није човјек оно што мисли да јесте, већ оно што чини. Није Земља оно што припада човјеку, већ човјек припада њој. Кредо новог вијека, да се „загосподари природом”, поклич је човјека који не препознаје своју колијевку. Осјећам сваки знак, траг суштине која говори ћутећи.

Примјећујем и доживљавам њене симболе, али сваки пут друк-

ОГЛЕДАЛО

чије, јер она је ризница непоновљивог и увијек аутентичног говора.

Са тим знањем корачам у будућност. Стријепим и надам се. Мој савезник и вјерни пратилац је писање. Знам да оно неће изгубити своју праву вриједност и да ће учење бити врхунац свега и свему. Учен човјек господари над свим.

Своје коријене пуштам кроз сваку написану реченицу, учећи и не заборављајући научено.

Моја вјера су ријечи и језик који једини освајају свијет. Онај свијет, којем су писање и учење од непроцјењиве вриједности. Сувише је мрака и таме око нас, па зар је тешко у писању препознати свјетлост?

Када би човјек успио довољно снажно да загрли боје, упије сунчеве зраке и усели небо у своје очи, таме би потпуно нестало. Мрака не би ни било, када бисмо се хранили ријечима, а учили док пишемо. У том случају, и Мјесец би засијао као Сунце.

Због тога, пишимо и учимо ширећи свјетлост и откривајући нова сунашца, јер мудри људи знају да она постоје.

Миленко Лазовић

Средњошколски центар Рудо

Ментор: проф. Бојана Томић

РИЗНИЦА НАЈДУБЉЕ ЧУВАНИХ ТАЈНИ

Спознаја самога себе је најважнија животна лекција. Како доћи до те спознаје и како допријети до суштине свог бића, питање је које је одвајкада мучило људски род. Чак су и пећински људи нашли начин да изразе своју бит преко цртежа уклесаних у зидовима сопствених склоништа. Ипак, можда није у питању проблем „ко смо и шта смо?“, већ у одговору на то питање.

Писање је најлакши начин да човјек успије у потрази за самим собом. Све знано и незнано на овом свијету је од непроцјењиве вриједности, било да се ради о минорним стварима или, пак, њиховим супротностима. Чак и обичан лист папира може бити оружје у борби против сопственог незнања. Одједном, схватам да ниподаштавам вриједност тог папира, називајући га обичним, а сваки такав лист је страница признатих сазнања о нама самима. Заправо, можемо га поистовјетити са ризницом најдубље чуваних тајни.

У човјеку, као самосвјесном бићу, крије се један мали губитник и још већи побједник, јер, пишући о својим жељама, надањима, сновима, пропадању, не дозвољава да му они који превише размишљају и осуђују, а премало осјећају и слушају, спочитавају животне приче.

И сада, док пишем ово, питам се зашто ме је понекад толико погађало мишљење других, зашто сам живјела у сталном настојању да удовољим другима по цијену одрицања од сопствених жеља? Зашто раније себи нијесам била на првом мјесту? Можда нијесам била довољно зрела? Не, није то... Једноставно, била сам превелики слабић.

Не знам да ли човјек тога треба да се стиди, али морам признати да, када прочитам све ово што сам, у налету потребе за ослобођењем од ланаца који су ме спутавали да будем оно што хоћу, а не оно што други желе да будем, повјерила свом нечујном пријатељу, схватам да сам ојачала. Истина, на силу и уз тешкоће, али ипак – ојачала. И, да, поносим се тиме.

ОГЛЕДАЛО

Док пишем ово, изненада ми нека сила притиска груди. За-стајем. Читам неколико претходних реченица. Застанем. Скренем поглед. Да, то је страх... Страх да ћу постати хладнокрвна особа. Помислим: „Опет! Мрзим ово! Зашто сам опет кукавица?!” Онда затворим очи и кажем себи: „Нијеси. Тај страх је доказ да имаш савјест – нешто чиме се већина људи не може похвалити. Буди по-носна на то и настави.”

Да, овај лист папира је тихи свједок свих мојих патњи, туге, бола и пркоса. Можда једини. Он представља траг моје борбе против себе саме и све оно чему ме та борба учи и што ће ми помоћи да боље разумијем себе, а самим тим и друге.

Жана Пејаковић

Средња стручна школа Цетиње

Ментор: проф. Ивана Митровић

СВЕДОЦИ ВРЕМЕНА – МАСТИОНИЦА, ПЕРО И КУРСОР РАЧУНАРА

Добро дошли у мој свет, свет Шекспировог пера! Овде ћете уживати у топлом гостопримству, лудом проводу, у вожњи кроз прошлост и садашњост и оплемењеније визије будућности. Добро дошли у свет у којем се учи док се пише и самим тим стиче слобода да сами себе усавршавамо, да постанемо образовани, културни, уздигнути и тако се супротставимо трулежи, корупцији, забрани испољавања емоција и личних ставова. Моћ пера и писане речи може бити велика и јака, ако знамо да је искористимо. Речи су увек убојитије од оружја.

„Свет је позорница на којој свако игра своју улогу”. Да би та улога била успешна, савршена, морамо много да радимо, учимо на својим и туђим грешкама. Ево и сада, док пишем, присећам се многих писаца светске књижевности који су цео живот писали и стварали ликове и ситуације, приказивали страсти човека, сложеност људске душе, супротстављали се тадашњој власти и тиме успели да себе и своје речи подигну до неслућених висина. Дела су им преведена на многе светске језике, чиме су допринели да њихов лични углед и углед њихове земље буду признати, а нас подстакли да размишљамо о тој стварности у којој живимо и чији смо део.

Писањем се стварају велика дела, а они који их пишу, велики људи, остављају за собом своју задужбину коју ми чувамо од заборава. Кажу: „Сви ми умиремо једном, а велики људи два пута: једном кад их нестане са земље, а други пут кад пропадне њихова задужбина”. А како да заборавимо причу о најлепшем каменом мосту који је центар друштвеног и духовног живота касабе? Он је симбол одолевања сили времена. Живот пролази, а он пркоси и подсећа нас на приче и легенде које су се дешавале у животу друштва, појединачно и града. „На Дрини ћуприја” је роман који садржи хронику Вишеграда у распону од скоро четири века. Тај камени мост на Дрини који, упркос злим временима, има доста и ведрине, показује

чврстину, снагу, моћ, али и немоћ, крхкост, патњу, бол, љубав. Ми смо кроз своје писање о њему преживљавали, саосећали са свим догађајима на тој каменој позорници. И зато позивам све будуће писце да не забораве овај мост, његову прошлост, али да у будућности пишу о мостовима који повезују и зближавају људе. Нећемо дозволити да владају суморне и влажне атмосфере, неспоразуми који иду од неразумевања до заслепљујуће мржње и злочини који се дешавају у делу „Травничка хроника“, написана на основу писаних извора!

Такође, неопходно је поменути великог светског књижевника, психолога и филозофа људске душе, великог Фјодора Достојевског. Дело „Браћа Карамазови“ сложена је прича о свим његовим доташњим темама и прича о човеку, души, свету и богу. То је филозофско дело, које се бави безвременим питањима и полемише о човековом постојању и његовој судбини. Намећу се питања о религији, правном систему, породичним и друштвеним односима. Сударају се различити погледи на сва ова питања, а читаоци имају слободу да одаберу један и прогласе га истином. Ово је изврсно дело за све будуће правнике, адвокате, филозофе, психологе, који могу много тога научити од генијалног учитеља Достојевског. „Познавање дотичног дела, или бар његовог наслова, може бити и мера нечије писмености“.

„Читање је најбоље учење!“, рекао је Пушкин. Зато читајмо, а да бисмо читали морамо да пишемо и тако градимо самопоуздање, утичемо на сопствене ставове, на наш поглед на живот.

Прочитај овај мој есеј, можда ћеш схватити поруку. Неко је некада рекао: „Тридесет слова је капитал с којим неки једва знају да се потпишу, а неки умеју да добију и Нобелову награду“. Ово се односи на све оне који би читајући ускочили у сва књижевна дела, како би боље разумели свет око себе. Човек учи док је жив, путујући кроз живот, памтећи, па и бележећи искуства већих, паметнијих и јачих. Ја припадам свету који се учи док пише, „да нисам узалуд, ни без трага живео“. Мирослав Мика Антић каже:

„Очима се у свету ширчи.

Главом рије млако вече.

Од реке се човек учи

ка морима да њошече.“

И да је цео живот пут од извора ка увиру (ушћу).

Траг, који је неизбрисив, који са сваком генерацијом која га истражује постаје још чвршћи, уочљивији, траг који се претвара у темељ, јесте писани траг. Меша Селимовић је један од ретких српских, али и југословенских, а зашто не и светских, књижевника, који је од речи стварао уметничка дела. Овим речима започиње своје најпознатије дело, „Дервиш и смрт“:

ОГЛЕДАЛО

„Почињем ову своју причу, низајши, без користи за себе и за групе, из потребе која је јача од користи и разума, да остане запис мој о мени, записана мука разговора са собом, с далеком надом да ће се наћи неко решење кад буде рачун сведен, ако буде, кад оставим играј масила на овој хартији што чека као изазов. Не знам шта ће бити забиљежено, али ће у кукама слова остати нешто од онога што је бивало у мени, па се више неће јубити у ковиљацима мајле, као да није ни било, или да не знам шта је било. Тако ћу моћи да видим себе какав јојсам, то чудо које не познајем, а чини ми се да је чудо што увијек нисам био оно што сам сад. Свјестан сам да јошм зајлешено, рука ми држи збој ошљихања што ми јредстоји, збој суђења које ошљичињем, а све сам ја на јом суђењу, и судија и свједок и јужени..”

И зато ја волим што живим у свету у којем се учи док се пише. Пишем оно што ми доноси радост и срећу, оно што волим, што весели моје срце, што ће и другима донети срећу, мир, безбедност. Да би мој свет био савршен, сваки човек би требало да учи док пише, али на свој начин и у свом властитом ритму. Тако бисмо себи олакшали живот. Људи који пишу воле да удовоље другима и траже компромис. Не воле конфликте. Врло су интелигентни и воле нове промене у животу. То су амбициозне особе које мењају себе и свет. Они стварају место у којем би постојала и поштовала се правила и прописи. То би био свет пуне слободе писања, изражавања својих ставова, али и свет моралних начела која спречавају слободу да крене у погрешном смеру.

Позивам вас да уђете у мој свет. Можда ће баш једна ваша реченица изазвати ефекат. Можда ће натерати све људе на размишљање и можда ће доћи до неких већих промена. Зато, сви наоштрите своје оловке, убаците пера у мастила и пренесите осећања на папир. Хајде да заједно створимо неки нови свет и побегнемо од живота у којем влада лествица поремећених моралних вредности! Док се будемо навикавали на промењену стварност, мењаћемо се и ми сами. Биће тешко, али ће свакако живот бити мање изопачен „Позивам за свједока маслионицу и јеро и оно што се јером јише; јозивам за свједока вријеме, јочетак и свршетак свега...”

Милица Ристић

Шеста београдска гимназија Београд
Ментор: проф. Никола Козомора

ДВА СВЕДОКА МАЛЕ И ВЕЛИКЕ ИСТОРИЈЕ

„И за мене је остало све што су људи рекли а све што су урадили понео сам на длану једне руке.”

Кажу да нам у раном детињству све што видимо изгледа велико. Тако и утисци и емоције из тог периода одрастања у нама „живе и даље и постоје као и свака стварност” до краја живота.

Моја најранија сећања везана су за величанствену скулптуру испред моје куће. Забачене главе, задивљено гледам у високог, крупног човека и жмиркам, јер ме јако сунце заслепљује. Стидљиво пипам хладан метал и покушавам да дохватим његову, за мене тада недостижну, руку.

Увек ми је било фасцинантно како он сваки дан и сваку ноћ стоји, поносно гледа у даљину, сигуран у себе као да све зна. Наравно да све зна, кад је стално ту и види све. Увек сам му завидела што сваки пут види мог другара из улаза поред, а ја никако да изађем баш када је он напољу. Видео је и чувену јурњаву, када су полицајци ухватили пљачкаше банке из наше улице. Знао је пре мене и да се моја сестра пољубила са дечком, а мени није хтела да каже. Пратио ме је погледом док сам сва у сузама јурила кући, низ улицу, кад сам пала с бицикла. На степеницама, испод његових ногу, често седим са најбољом другарицом и причамо тајне које нико не сме да зна. Он и то сигурно чује.

Поред њега су протутњале и многе политичке демонстрације, за мене драматичне и застрашујуће, али су прошле и реке поносних навијача који су дочекивали наше успешне спортисте. Он лети блиста на сунцу, усред граје деце и лавежа паса који јуре око њега, мокар се крије у сивилу док упорно падају јесење кише, и свечано стоји огрнут белим плаштом у леденој тишини, када зими пада снег.

Често замишљам себе како гурам колица са бебом баш у овој улици и причам својој деци све што је мени моја мама причала. Сећам се, када су постављали сјајна, златна слова на тамне степенике испод споменика. Нестрпљиво сам чекала да заврше, да видим како ће изгледати. Мама ми је тада прочитала: „Отишао сам.

ОГЛЕДАЛО

Иза мене је остало све што су људи рекли, а све што су урадили понео сам на длану једне руке”. Тада ми та реченица није била јасна, али ми је била интересантна прича о споменику. Сазнала сам да је то наш чувени писац, добитник Нобелове награде за књижевност, Иво Андрић. Мама ми је објаснила да је он живео поред нас и да је ту написао своја најбоља дела. Када сам прочитала књигу „На Дрини ћуприја”, изненадило ме је да Иво Андрић кроз низ догађаја из живота суровог Абидаге, несрећне хероине, Авдагине Фате, коцкара Милана и многих других, пише, у ствари, књигу о мосту.

Споменик који је њега очарао кад је био мали, у ствари, сведок је векова и свих бурних догађаја који су се ту одиграли, и оних од историјског значаја и оних мање значајних, али за људе који ту живе – важних. Одмах сам помислила да је мост за њега исто што његов споменик за мене. Споменик је сведок моје мале, али за мене, ипак, велике историје.

Иво Андрић је рекао: „Све може бити”. Било би лепо кад би то била истина и кад бих умела да пишем бар приближно као он. Кад бих имала тако богату машту као Иво Андрић, овај есеј био би моја „На Дрини ћуприја”.

Кристина Поповић

Трећа београдска гимназија Београд

Ментор: проф. Љубиша Живковић

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

**УЛОГА ШТАМПЕ МОРА
БИТИ ДА ЉУДЕ УЧИ
МИШЉЕЊУ У КОЈЕМ
НЕМА МЕСТА ЗА МРЖЊУ**

Марио Бралић, Без назива

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

DUŽNOST NAM JE ISKORJENITI MRŽNJU

Živjeti u poplavi raznovrsnih ekrana i glasova iz plosnatih kutija, uz konstantan pritok informacija koji nam ti isti pružaju, postavlja se pitanje: možemo li uopće zamisliti život davnih vremena; život tiskanog medija? Od informiranja kroz papirnati oblik medija (novine, časopisi i ostale papirnatih publikacije), preko radija, pa sve do interneta te njegovih inačica putem aplikacija, napredovali smo vrlo brzo. Upravo ta brzina uzrok je paralelnom ubrzanju vremena potrebnog za prilagođavanje. Osim što takav način napretka ne pokazuje znakove usporavanja, time stvarajući kontinuirani pritisak na društvo, također mu odvlači pozornost od glavnih ideja i funkcija koje leže pod svim medijima, pa tako i tiskanog. Uzevši u obzir moć i samo jednog oblika izvora informacija, od iznimne je važnosti da glavne misli i uloge budu jasne i provedene.

Poznato je da mediji kroje naše stavove njihovim propitkivanjem i odgovaranjem na aktualna pitanja. Pritokom pažljivo izvaganih informacija filtriranih objektivizmom, unosimo i probavljamo mišljenja, stavove, debatne teme i kritike te formiramo vlastite zaključke i kao takve ih prenosimo u društvo ponašajući se sukladno njima. Zbog velikog utjecaja tiskanih medija i danas, kao i njihove mogućnosti „čistog” statičnog izražavanja, dužnost omogućavanja informacija dovoljno bitnih da potaknu promjene je upravo njihova, uz podršku ostalih formi.

Tiskani mediji u demokratskom društvu imaju ulogu, uz predstavljanje kritika i kontroverzi, djelovati također kao mjerilo bitnog. U vrijeme današnjice, gdje terorizam vezan uz ekstremni nacionalizam i silne forme omalovažavanja zbog stavova trulih temelja čine socijalno-politička pitanja prošlog i dosadašnjeg stoljeća, promoviranje tolerancije postalo je obaveza. Kao dodatni razlog medijskom objašnjavanju potrebe za jednakosti, činjenica je da se takva obaveza često odrađuje kroz oči Siziifa. Kada smo već u situaciji gdje moralne vrijednosti moraju biti osnažene od strane medija, a većinski se promjena ne očekuje, mediji su dužni pružati što bolji primjer i ojačati skoro

OGLEDALO

utopijski pojam jednakosti. Kao što i sam naslov kaže: niti u medijima, niti u ljudskim umovima niti u svijetu postoji mjesta za mržnju.

Objasnili smo zašto su tiskani mediji dužni istrijebiti mržnju iz svojih tekstova i na taj način pružiti primjer stavova nužnih za poboljšanje ponašanja, i na koji način utjecaj tiskanih medija funkcionira, kao izrazlog tj. srž problema kojeg treba riješiti. No kako? Generalno gledište je da su prednosti empatije isto što i nedostaci intolerancije, te da oboje stoji samo za sebe bez potrebe za dodatnim objašnjenjem. No značenje pojma empatije valja detaljnije proučiti; empatija je proces doživljavanja ili osjećanja unutrašnjih stanja drugih ljudi kao svojih. Sažaljenje, koje se prečesto poistovjećuje sa empatijom, polazi iz stava superiornosti u kojoj se javljaju osjećaji tuge za ono što je „ispod”. Takvo odvajanje dopušta ne samo osjećaje tuge i mržnje, nego i aktivno pogrešno djelovanje sukladno tim osjećajima. Jednakost postaje pojam koji ne vrijedi za sve, nego za sve u sloju u kojem se nalazimo, time kontradiktoran samoj riječi.

Psiholog C. Daniel Batson postavio je hipotezu o empatiji i altruizmu: kada suosjećamo sa nekime, stavljajući se u „njegove cipele”, veća je vjerovatnost da ćemo mu pokušati i pomoći. U tom smislu, svrha empatije leži u tome da zamagli granice između dvaju ili više osoba, i da se samim time ponište sebične ili ravnodušne tendencije kod ljudi. Tek tada su promjene moguće, kada je djelovanje nužno pozitivno zbog želje da onima jednakima sebi, u pravilnom slučaju svima, bude jednako dobro jer dobro želimo i sebi. Ako medije možemo opisati kao dokazano iznimno utjecajne učitelje toleranciji i „globalnoj empatiji”, posao zadužen za promjene koji smo im pridali više se ne čini toliko uzaludnim.

Sprovedba toga, razumjevajući današnje stanje, trebala bi biti hitna.

Mara Prpić

Gimnazija „Andrije Mohorovičića” Rijeka

Mentor: prof. David Karasman

ЗАМЕНИМО МРЖЊУ ЉУБАВЉУ

Медији су присутни у свакодневном животу појединца. Не постоји породица која у свом домаћинству нема телевизор, не купује новине или не користи интернет. Како су медији лако доступни, свака идеја, мисао или вест која се преноси њима, има велики домет. На овај начин могуће је пропагирати одређене ставове и осећања, а једно од осећања које често иницирају управо медији јесте – мржња.

Кроз векове, филозофи покушавају да одреде шта је мржња. Барух Спиноза, холандски филозоф, дефинише појам као тип бола чији узрок лежи у спољашњим изворима. Не живимо у идеалном свету, па је самим тим и мржња неизбежна. Да ли оно што је незаобилазно, а уједно и негативно, треба додатно пропагирати?

Сваки пут када отворимо новине, преплави нас бујица наслова инспирисаних управо овим лошим осећањем. Новинари теже да пишу о површним темама, а своје недостатке у умећу преношења мисли и мањак идеја надомештају додајући негативне елементе. Тако, црна хроника и криминал постају омиљени међу читаоцима или гледаоцима, а животима естрадних личности посвећујемо више пажње него сопственим или животима ближњих.

Није кривица у потпуности на страни новинара. Њима је дат задатак да напишу најпопуларнију причу, која ће учинити лист најпродаванијим, а баш овакве чланке маса и жели да чита. Деструктивна критика околине и нетрпељивост према другима чине да се људи осећају боље, јер своје недостатке маскирају причом о туђим. Оно што већини недостаје јесте храброст да се суоче са собом самим и престану да уочавају мане других и гаје мржњу према њима.

Ипак, у мору лоших примера могу се наћи и добри, конструктивни чланци, попут оних из научних часописа или свима добро познатог „Политикиног Забавника”. Они подстичу читаоца на интелектуални рад, рађање нових идеја и стварање. Такође, њихов је задатак да појединце, који већ доприносе друштву својим радом, хвале и промовишу, постављајући их као модел. Читајући овакав вид штампе, доприносимо како себи тако и заједници, што човечанство на даљем плану води ка бољој будућности.

ОГЛЕДАЛО

А шта је било с љубављу? Не чини ли управо она наше животе смисленима и потпунима? Како наводи чувени Толстој, за љубав нема друге помоћи сем – воleti више. Управо ово осећање треба пропагирати и ширити међу људима. Мрзети је лако, а за љубав је потребан труд и жртва. Народ који се труди да заобилази мржњу и мења је љубављу на правом је путу ка исконској срећи.

На крају, неизбежно је установити да постоји директна веза између оног што читамо у штампи и стања нашег друштва. Стварајући квалитетну штампу, инспиришући људе и одвраћајући их од негативних мисли, новинари добијају моћ да промене свет и учине га бољим местом за живот. Млади се идентификују са оним што читају и угледају се на то, што улогу новинарства чини тако великом и компетентом, да парира просветитељству. Пре него што донесе одлуку да постане новинар, свака особа треба имати ово у виду и бити довољно јака да не поклекне у својој одлуци и запрља своје дело мржњом, јер, како наводи индијски филозоф и духовни учитељ, Готама Буда:

„Мржња се никад не смирује мржњом, већ једино њеним одсуством. Ово је вечити закон.”

Милица Шћепановић

Математичка гимназија Београд

Ментор: проф. Мирјана Мићић

НЕ СМЕМО БИТИ ЛАКЕ МЕТЕ ЗА МАНИПУЛАЦИЈУ

Штампа и медији су од свог настанка били круцијални фактори формирања свести одређеног друштва. С обзиром на њихову веома важну улогу, требало би много одговорније да нас информишу, уместо да шире бројне дезинформације и прикривену мржњу. Штмпани медији су одавно постали оружје државних моћника у међусобним сукобима.

Када су медији у питању, у Србији постоје два деструктивна правца. У таблоидним медијима доминира исказивање нетрпељивости и упорно наметање мишљења и утицаја. Овакви медији теже да употребљавају неодговарајући, увредљиви речник, недостојан јавног саопштавања. На пример, у јеку мигрантске кризе и затварања границе између Србије и Хрватске, дневни листови „Информер“, „Ало“ и „Курир“ имали су наслове: „Банда усташка“, „Лудак води Хрвате у рат“ и „Хрватски премијер је идиот“ (септембар 2015). Свакодневно се гушимо у мору беспотребних и бизарних информација о животима и догађајима из живота (небитних) личности из јавног и естрадног живота Србије.

Данас је врло честа и појава тзв. медијске панике. Догађаји који представљају одређену опасност по грађане преувеличавају се и због тога долази до колективног немира и панике зарад профита штампе. Из броја у број, таблоидни медији посвећују значајан део својих листова учесницима ријалити емисија, пропраћеним вулгарним фотографијама и насловима.

Нажалост, овакви медији имају утицај на потпиривање мржње као општег начина расуђивања. Мржња према другим нацијама, религијама, културама и свима који су другачији, утемељена је у друштву. Људи, упркос својим лошим поступцима и проблемима, дају себи пуно право на осуђивање и строгу критику других. Многи су заборавили шта значи бити толерантан, немају разумевања ни за кога, врло су себични и пре свега лицемерни. То није случај

само у Србији, већ и у другим државама, попут Норвешке. Норвешки писац Јудин Шуљгин дао је интервју дневном листу „Политика” (12.12.2015) у којем се осврнуо и на медијско третирање досељеника пореклом са Балкана у Норвешкој. Он сматра да тамошња штампа највише истиче криминални аспект живота досељених Срба, Хрвата, Бошњака и других, занемарујући остале, што доприноси утиску у јавности да су грађани тих етничких припадности чешће криминалци него што је уобичајено. Такво писање штампе може имати директни утицај на положај имиграната, и побуђивати нетолеранцију и дискриминацију у односу према њима.

Скорашњи случај који је показао снагу медија да утичу на формирање мишљења је мигрантска, односно избегличка криза, која је пуном снагом прошла кроз Србију. Тај утицај може бити сасвим супротан уз употребљавање различите терминологије. Изрази „мигранти” и „избеглице” упућују на различите категорије исељеника, и имплицитно и на различите нивое одговорности које земља-домаћин или земља проласка, попут Србије, имају у односу на те групе људи. Употреба термина „мигранти” асоцира првенствено на економске мигранте, људе које своју државу нису напустили из преке нужде или страха за сопствени живот, већ из жеље да исељавањем достигну бољи животни стандард. Стога је тенденциозна употреба те речи да би се описали грађани Сирије или Ирака, избегли због рата, и може имати битан негативан утицај на јавно мњење, појачавајући осећање угрожености и нетрпељивост локалног становништва.

Дискусија о слободи новинарства не сме бити скрајнута из политичких, или било којих других разлога. Само новинар који има највећу могућу аутономију у раду може савесно обављати свој посао. Новинар који је сасвим подређен може лако бити принуђен на компромисе у својим текстовима. Ово је црна тачка медијског посла, заједно са власништвом у медијима које често остаје прикривено и оставља могућност да се штампа користи као полигон за политичке и друге размирице. Стога је неопходно утицати на повећање медијске писмености читалаца, на развијање, колоквијално речено, способности „читања између редова”. Потребно је развити свест читалаца да је информација као таква подложна пристрасности, и да је треба упоредити са информацијама пристиглим из других извора и из других перспектива. У том погледу, додатну опасност представља тенденција да се читају вести из извора за које читалац већ унапред зна да се са њима слаже, затварајући тиме могућност да чује супротно мишљење и преиспита сопствене ставове.

Не смемо више бити лака мета за манипулацију, морамо заједно дати јачи отпор и тек ће тада престати управљање и тиранија над

ОГЛЕДАЛО

нашим друштвом. У свету већ има довољно зла и мржње, а ми се љубављу и добротој морамо борити против њих.

Као што је рекао велики Ганди: „Буди промена коју желиш да видиш у свету”.

Анђела Манић и Ана Николић

Шеста београдска гимназија Београд

Ментор: Ристо Јошански

КОРАЧАЈ КА ИСТИНИ

*„Ако не читате новине, нисте информисани.
Ако читате новине, онда сте дезинформисани.”*

Марк Твен

Треба ли раст човјечанства и знање свијета у којем живимо зависити од неколико страница које су испуњене бесмисленим ријечима? Да ли ико покушава да размишља изван кутије коју су медији поставили за нас? Ако да, како да натјерамо те људе да преузму вођство и помогну нам да схватимо све што смо погрешно протумачили?

Вријеме у којем данас живимо омогућило нам је прилику да пронађемо информације уз само неколико кликова на нашим уређајима. Али, да ли је то стварно потребно и да ли нам уопште помаже? На крају крајева, окружени смо лажним насловима новина који производе осјећаје мржње према другима, али и према себи. Поред тога, они производе песимизам, мржњу, људе који се осјећају као да су другачији и бољи од осталих, итд. Људи који пишу чланке имају стварну моћ над сваким људским умом. Захваљујући њима, стварамо стереотипе и сламамо сваки напредак који смо направили као човјечанство.

„Рециите не феминизму! Рециите не љавима ЛГБТ-а! Рециите не избјејлицима! Рециите не муслиманима! Рециите не црним људима!” и још много тога трује са насловних страна. Како смо ми помогли новинарима да створе оваква мрска вјеровања? Ако не вјерујете да је то истина, покушајте само да избројите протесте за које сте чули да су се десили током ове године. Или, да вам олакшам, укуцајте „Фергусон унрест”. Фергусон унрест је савршен примјер који показује колико смо постали неједнаки. Осјећамо потребу да стално проналазимо разлике између сваког човјека, и постављамо стандарде које свако мора да поштује и испуњава.

Да ли схватате колико је лако промјенити ситуацију којој смо помогли да се оствари? Рјешење се зове „тихи и мирни протест”. Ако желите да новине престану писати лажне наслове, **престаните да их купујете**. Ако желите да престану извртати истину, или преувеличавати, **престаните да их читате**. Ако желите да чују ваш глас, **говорите гласно**. Реците им у шта ви вјерујете. Нико

ОГЛЕДАЛО

не може да вас повриједи због вашег мишљења. Они могу само да вам помогну да сазнате истину. Будите појединци који се не боје да предузму први корак, јер једном кад то урадите, никада нећете бити сами. Предузети први корак је најстрашнија ствар коју треба учинити, али замислите само резултат своје храбрости. Као што је Мартин Лутхер Кинг Јр. једном рекао:

„Предузмиће први корак у вјери. Не мораће видјети цијело ситуацију, само учиниће први корак.”

Након што штампа чује ваш „урлик”, једино што ће осјећати јесте страх. Они ће слушати вас, јер по први пут штампа овиси о некоме, а то су њени читаоци. А онда сте освојили игру. Борили сте се за истину и поштење, и захваљујући вама човјечанство је направило огроман корак у побољшању и једнакости сваког људског бића.

Ања Гаврић

Економска школа Бања Лука

Ментор: мр Маријана Јакшић

БУДИМО СПОСОБНИ ЗА СУМЊУ

Кoliko често се човјек нађе у ситуацији у којој почне преиспитивати начин на који размишља?

Тешко за објаснити, с обзиром да је сваки човјек увјерен да је његов начин размишљања управо онај прави и точан; мисли, које креирају добар, неки би се сложили и цијели дио њега, када не би биле истините за њега самог, негирао би и своје властито „ја”. Питање је како долазимо до одређених мисли; како постају дио нас? Направимо границу унутар нашег свијета креираног мислима гдје у првом дијелу допуштамо ипак да околина утјече на њихову првотну бит (саме мисли) за разлику од оног дијела нас самих гдје никакав вањски чимбеник не мијења структуру мисли које су одувјек такве какве јесу. Ако претпоставимо да таква подјела у човјеку доиста постоји, можемо говорити да је први дио створен под утјецајем дојма, док други постоји захваљујући доживљају.

Доживљај и дојам лако можемо разликовати на темељу једноставног принципа; нитко нам не може рећи на који начин ћемо доживјети неки догађај или ситуацију. Кад би ишли поводом доживљавања ситуације препричати доживљај, оно што препричавамо другоме о том доживљају тај појединац не може доживјети, већ може само створити дојам о истој ситуацији. Успоредно, препричавањем истог дојма трећем појединцу, он добива трећу верзију која на концу може чак довести до негирања истинитости самог доживљаја; искривљује се реалност коју смо ми перципирали као стварну.

Постоји ли могућност да тисак доиста покушава обликовати мишљење људи помоћу дојма који би одвраћао од било каквог облика мржње те има ли такав приступ уопће смисла с обзиром на природу састава какав јест?

Узмимо теоретски примјер идеалног састава у којем је сваки појединац задовољан својим животом и начином на који се одвија, уз увјете који немају подлогу да буду лоши; састав произашао из крајње не-мржње. Тисак у том саставу би у свим случајевима задовољавао наведену претпоставку, да доиста не оставља мјесто мржњи чиме би се створио ланац облика тисак – не-мржња – идеал.

ОГЛЕДАЛО

Из тога произлази монистички поглед на свијет; је ли у том случају појединац, подложен таквом мишљењу, који не оставља простора сумњи због савршенства, интелигентан или није?

Човјек тежи дефинирању интелигентним оног појединца који је способен сумњати, као пут до неке нове идеје о било чему, везано за било које подручје проучавања ствари.

Тиме, ако постоји тисак који „приповиједа” о идеалном, чинећи тај идеал постојећим, интелигентан појединац постаје потенцијална опасност која би могла напросто урушити тај идеални сустав на начин да остави дојам код људи о бољој, још идеалнијој слици цијелог сустава. „Знање је моћ” и то доиста, знање као идеја до које интелигентан човјек може доћи и управљати њоме људима. С друге стране, знање о располагању знањем увјетовано је људским унутарњим свијетом који постоји у њему захваљујући – доживљају. Долазимо до реалне слике стварности; сустав као неидеални строј код којег су функције неких дијелова тог строја увијек упитне исправности – управо због различитог управљања знањем на темељу нечијег доживљаја.

Гледајући реално, у каотично – (не)идеалном саставу каквим бисмо могли назвати данашњи сустав – постоји тисак који је такав да се и неће баш пуно ослањати на појам мржње или не-мржње, већ ће крајњи исход овисити о самом интересу оног који тај тисак издаје у јавност, било да слиједи истинитост свог доживљаја о предмету о којем пише у тиску или не. Управо је посљедица тог приступа сустав овакав какав јест те се све своди на контрадикцију саме мржње и не-мржње у човјеку самом. Осликавањем динамичности немогућности постојања идеала која се манифестира кроз одређене периоде у времену, добивамо управо стварност каква јест – неизвјесна.

Улога тиска може бити двозначна. Ако је аутентична доживљају појединца, онда ће различито дјеловати на све људе, а ако доиста тежи к томе да учи људе не-мржњи, онда их учи да теже савршенству, никад га не достижући.

Јулиа Петровић

Гимназија „Андрије Мохоровичића” Ријека
Ментор: проф. Давид Карасман

**ЉУДИ (НАЈЧЕШЋЕ)
ЛАЖУ
КАКО БИ ЗАШТИТИЛИ
СОПСТВЕНУ РЕПУТАЦИЈУ**

Станко Абацић, *Праг* (2000)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ПРАВО НА ЛАГАЊЕ

Је ли овај свет видео икада грану дебљу и тежу од стабла на коме лежи? Покушавате да замислите, али вам се чини немогуће: „Зар не би гране својом тежином обориле стабло?“ Не знам, нека каже онај који може да предвиди и протумачи ћудливу нарав физике. Нисам физичар, само сам човек, једна од вас и знам да је свако од нас људи бар једанпут засадио ово стабло у врту свог живота, да је бар једном засадио ЛАЖ. Како вам се то чини?

Да ли вас је ико упозорио да ова биљка брзо пушта корење, да су јој гране масивне, и да ће врло брзо својим падом урушити све под собом, и искривити стабло и дати му други облик, који ви никако нисте хтели да он поприми, да чак и ако се сади из најбоље намере, може дати и отровне, поред здравих плодова. Ко нам је продао такву садницу, без декларације, упутства о одржавању и начину употребе? Можда ће се одговор чинити јаснијим ако питање буде гласило: „Чија нас је лаж извела из Раја?“ Но, наш је усуд од тог часа, па ево до дана данашњег, да се са лажима сусрећемо непрекидно, да их сами садимо и убирамо њихове плодове, или помажемо у бербама туђих стабала, па их тумачимо, тражимо им оправдања, и сведочимо заклетвама да никада више ниједна лаж неће прећи праг нечијих усана, али и обнови читавог циклуса. Чудно је све то! Свака нас лаж, и туђа и наша сопствена, преиспитује, тражи од нас одговоре које немамо, нити ћемо их вероватно као човечанство икада за земаљског живота и имати. И шта онда да урадимо, да сачувамо образ, углед, част, да се не унизимо се пред собом и другима, да не изгубимо поверење, да не починимо грех? Развој свачије мисли тражи одговоре на ова питања.

Чини се да је Кантова прослављена мисао, када је истинољубивост одредила као свету и безусловну заповест ума, занемарила живот, потценивши га на неки начин, заборављајући његову врхунски вештину варирања околности и потиरे могућности постојања универзалне водиле (начела) у свим приликама. Ко би разuverио Канта да дужности и спремност за преузимање одговорности једине треба да нас одређују у нашим поступцима и изборима? Његова мисао је до те мере логички одређена да ни не разматра случајеве које једино живот може да скроји, а које приморавају нашу вољу да

ОГЛЕДАЛО

се одреди према датим околностима, а не само према крутим принципима чија наводна универзалност у ствари оповргава ширину мисли оног ко их се држи. Тај који се слепо држи принципа, који у најгорем случају и нису његови већ усвојени, можда чак наметнути, нема поверења у сопствени суд. А самим тим није ни спреман да сноси одговорност за последице, него ће сву кривицу свалити на творца тог принципа, и тог закона којим се водио. У томе је противречност Кантове идеје о одговорности и принципима дужности. Ако једна лаж никоме не шкоди, а спасава невина човека: треба слагати, чему премишљање!

Човек се опет пита, ако слажем љубећи ближњег свог, чиним ли грех? Може бити да се доношењем таквих одлука човек горди, игра Бога, одлучује о туђим животима, а ипак нема сву мудрост као основ таквог делања. Но, кајање или осећај кривице, све је једно, оба су неизбежна на крају, било да слажемо, кажемо истину или чак прећутимо. Лаж је тамни вилајет и увек ће нам постављати безброј питања и неће нас чинити сигурнијима у одлуке које смо донели. Али опет, ми смо људи и истина нам није дата док смо на земљи, већ само њен наговештај у виду савести, Сократовог демониона.

Вечно питање части. Има ли право да се часним назове онај који дела из дужности или онај који говори истину не би ли за себе сачувао поверење других и спасао се јавне осуде? Опет, сви путеви филозофије воде Сократу, који каже да знање о добру води чињењу добра, али, пре свега, јер човек који зна, не жели своју душу да изложи патњи која би му нанело злодело, а не јер му је добро само себи било циљ. Слично је и са лагањем и говорењем истине, јер тај исти Сократ каже да је у бољој позицији за лагање који зна више. Било како било једино је сигурно да нам знање даје избора. Онда истина која никоме не значи и не помаже, не лечи, не треба ни бити изговорена, исто као ни лаж која би некоме наудила. Велико је питање је ли онај који користи истину из кукавичлука ње и достојан! Право да зна истину има свако, али је истине достојан онај који је вођен савешћу, који се преиспитује и разложно размишља. Коме се лаже, наћи ће повода за оно што је наумио, макар се изговоривши на очување угледа. Лагање као чин неће суштински променити нечији углед, већ повод тој лажи, али и намера са којом је изречена.

Право на лагање је оствариво када је оно најмање грех. По мишљењу Томе Аквинском лагање је најмање грех када никоме не шкоди, а некоме помаже, спасава живот или чистоту. Такве изузетак не треба претварати у законе, јер лаж престаје да буде дозвољени изузетак када се ралативизује, а самим тим прераста у порок, а нема тог који је добра видео од порока.

Зато, чим стабло лажи донесе доброг плода, мада ми никада не знамо каквим ће се плод на крају показати, корење тог стабла треба

ОГЛЕДАЛО

одмах сасећи, да се не би превише ширило, учинило нас зависним и на крају нас уништило.

Лаж треба оставити као изузетак са правом да се њиме послужимо само у крајњој нужди. Од лажи као греха сачуваћемо се једино ако савладамо себе, свакодневно понављајући да наш језик не сме изговорити лаж, али и знањем о том греху које ће нам дати избора и предности. Отвореног ума и водећи се савешћу, треба тежити истини у коначном збиру, не бисмо ли је били достојни.

Анђела Ристић

Гимназија „Бора Станковић“, Ниш

Ментор: проф. Андреј Митић

ИШЧЕЗНУЋЕ ЉУБАВИ И ТАМНИЦА НЕИСТИНЕ

Није тачна теза да људи лажу само да би заштитили властиту репутацију, јер је мало оних који могу да зауставе воду без бране. Још је мање оних који могу да укроте необуздана уста. Многоглагољивост је, по ријечима светог Јована Љествичника, престо таштине и знак незнања, капија оговарања и слуга лажи... Лицемерство је мајка лажи, а често и њен непосредни повод. Неки тврде да лицемерство није ништа друго до вјежбање у лажи, а лаж је ишчезнуће љубави.

Лаж је сатанско стање душе, лажљивац ма колико да је убједљив себи и другима, опет нема мира. Питам вас да ли је онда могуће препознати лаж и лажљивца? Да, по говору тијела, мимици и гестовима. Лажљивац често сакрива свој поглед од саговорника, врпољи се у столици, зноји се или трља дланове, нема мира, јер га изједа отров лажи.

Зашто онда иако познајемо сву одвратност ове рђаве навике журимо да јој притекнемо кад год нам се укаже прилика? Највише лажи се изговара из страха, плашимо се да сносимо кривицу за своја дјела и пропусте, плашимо се казне, плашимо се да будемо одбачени од стране драгих и блиских људи, па лажемо да бисмо се допали другима. Користимо лаж да бисмо стекли положај у друштву, наклоност, поштовање или неку другу врсту користи. Ниједан паметан човјек не би требало да мисли да је лаж мали гријех. Као у свим страстима, тако и у лажи, видимо различиту штету, па другачије судимо ономе који лаже у страху од мучења, а другачије онима који лажу без икакве озбиљне опасности.

Поред лагања из страха, неки лажу желећи да увеселе и насмију друге, неки лажу да би другима сплели мрежу, неки да нанесу зло... Сви лажу! Лажете ли ви...? Сви лажемо! Једини који су чисти од овога гријеха су дјеца, она не знају шта је лаж. Осим њих, која се по мишљењу Русоа рађају чиста, као неисписан лист хартије, лаж не познају ни људи који у себи немају лукавства.

Смијемо ли слагати са добром намјером, да ли циљ заиста оправдава средство? Мишљења о овоме су подијељена и стварно је теш-

ОГЛЕДАЛО

ко дати одговор. Вама ћу, драга браћо и сестре, оставити да сами и овоме расудите, али ћу навести и један примјер који ће нам, надам се, помоћи да ово питање што боље сагледамо: Неки разбојник је бјежећи од власти набасао на пећину у којој је боравио један монах пустињак и затражио помоћ. Старац га је сакрио, а када га је срела потјера и упитала за разбојника, светитељ је слагао да живи сам и да сем њих већ дуго није видио другог човјека. Касније, упитан о томе, пустињак је рекао како му је боље да сагријеша мало, тако што је изрекао лаж, него да буде крив за смрт другог човјека.

Сама лаж, дакле, долази сакривена иза разних маски, тако да је понекад не распознаје ни онај који је изговара. Било да је дефинишемо као свјесно изречену неистину, став противан истини или чак као недовољну прецизност у говору, свака лаж засигурно носи одређену тежину.

Не затварајмо се, зато, у тамницу неистине! Не окивајмо ноге своје у окове лажи, већ са радошћу пружимо руке ка светлости истине и допустимо да нас та нетварна свјетлост обасја, да зађе дубоко у наша срца и протјера одатле таму лажи. Не лажимо!

Димитрије Поповић

Богословија „Свети Петар Дабробосански“ Фоча
Ментори: проф. Вук Милишић
и проф. Неђо Никачевић

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΠΙΟ ΣΥΧΝΑ ΛΕΝΕ ΨΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΝΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΣΟΥΝ ΤΗΝ ΦΗΜΗ ΤΟΥΣ

Δεν αληθεύει η θέση ότι οι άνθρωποι λene ψέματα, μόνο για να προστατεύσουν τη δική τους φήμη, επειδή λίγοι είναι αυτοί που μπορούν να σταματήσουν το νερό χωρίς φραγμό. Ακόμα λιγότεροι είναι εκείνοι που μπορούν να τιθασεύσουν αχαλίνωτο στόμα. Πολυλογία καί φλυαρία, κατα τον άγιο Ιωάννη τον Κλίμακα, είναι ο θρόνος της ματαιότητας και σημάδι αγωνσίας καί αμάθειας, η πύλη συκοφαντίας και ο δούλος του ψέματος... Η υποκρισία είναι η μητέρα του ψέματος καί συχνά η άμεση αφορμή της. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η υποκρισία δεν είναι τίποτα άλλο παρα η εξάσκηση στο ψέμα, καί το ψέμα ο εξαφανισμός της αγάπης.

Το ψέμα είναι σατανική στάση της ψυχής, καί ο ψεύτης όσο καί να είναι ευπειθής στον εαυτό του καί στα μάτια των άλλων την ειρήνη δεν τη βρίσκει. Σας ρωτώ είναι δυνατό να αναγνωριστεί ο ψεύτης; Όντως, κατά τη στάση του σώματος, τη μιμική καί τους τρόπους. Ο ψεύτης συχνάζει να κρύβει το βλέμμα του μπροστά στον συνομιλητή, κουνιέται στη καρέκλα, ιδρώνεται ή τρίβει τις παλαμές, δεν έχει ειρήνη, επειδή τον σαρώνει το δηλητήριο του ψέματος.

Πατί τότε, καί παρόλο που γνωρίζουμε την όλη την απέχθεια αυτής της βδελυρής συνήθειας, φοβούμαστε να πάρουμε την ευθύνη για τα έργα καί τις παραλήψεις, φοβούμαστε της τιμωρίας, φοβούμαστε να μας απαρνηθούν αγαπημένοι μας άνθρωποι καί οι πλησίον μας καί λέμε ψέματα για να είμαστε φιλάρεσκοι στους άλλους. Χρησιμοποιούμε το ψέμα, για να αποκτήσουμε τη θέση στη κοινωνία, ευμένεια των άλλων, το σεβασμό η κάποιο άλλο είδος του όφελους. Κανένας που είναι στα δικά του δε θα έπρεπε να σκέφτεται ότι το ψέμα είναι μικρό λάθος. Όπως καί σε κάθε πάθος, έτσι καί στο ψέμα αναγνωρίζουμε διάφορα βλάβη καί κρίνουμε διαφορετικά αυτόν που λέει ψέμα από το φόβο

ΚΑΘΡΕΠΤΗΣ

μπροστά στα βάσανα, και διαφορετικά σε αυτούς που λένε ψέματα χωρίς σοβαρό λόγο.

Παρά του ψέματος από το φόβο, κάποιοι λένε ψέματα θέλωντας να χαροποιήσουν και να κάνουν άλλους να γελάνε, κάποιοι λένε ψέμα για να κάνουν πλεκτάνι, κάποιοι για να κάνουν κακό... Όλοι λένε ψέματα! Λετε τα και εσείς...; Όλοι λέμε ψέματα! Οι μοναδικοί που είναι καθαροί απο κάθε είδους ψέματος είναι παιδιά, που δε ξέρουν τι είναι ψέμα. Εκτός αυτών, που κατά τη γνώμη του Ρουσώ γεννιούνται άθωα και αγνά, όπως άγραφη κόλλα του χαρτιού, και το ψέμα δε γνωρίζουν οι άνθρωποι που δεν έχουν πονηριά μέσα τους.

Μπορούμε να λέμε ψέματα με καλή θέληση ή ο σκόπος αγιάζει τα μέσα; Οι γνώμαι περί αυτού διαιρούνται και όντως είναι δύσκολο να δωθεί η απάντηση. Σε Σας, αγαπητοί αδελφές και αδελφοί, θα αφήσω να δώσετε απάντηση και να διακρίνεται τι κείται σε αυτό: Κάποιος λύστης φεύγοντας απο τις αρχές βρήκε το σπήλαιο μέσα στο οποίο ασκήτευε ένας μοναχός ερημίτης, του ζήτησε βοήθεια. Ο γέρων τον έκρυψε, και όταν οι διώχτες τους συνάντησαν και ρώτησαν τους λύστες, ο άγιος τους είπε ψέματα να μονάζει και ότι εκτός αυτού πολύ καιρό δεν είδε τον άλλον άνθρωπων. Μετά, όταν τον ρώτησαν περί αυτού, ο ερημίτης του είπε ότι είναι καλύτερα να αμαρτήση στα μικρά πράγματα και να πεί ψέμα, παρά να γίνει ένοχος για την απώλεια ενός ανθρώπου.

Το ίδιο ψέμα, δηλαδή, έρχεται κρυμμένη πίσω απο τα διάφορα προσωπεία, έτσι ώστε κάποτε δεν τη ξεχωρίζει ούτε αυτός που την λέει. Είτε να ορίζουμε ως συνειδητά ρηθείσα μη αλήθεια, την στάση που είναι αντίθετη την αλήθεια είτε καν ως ανέπαρκή ακρίβεια στην ομιλία, κάθε ψέμα σίγουρα φέρνει ορισμένη βαρύτητα ευθύνης.

Μη κλισθούμε στη φυλακή του ψέματος! Μη δένουμε τα πόδια μας με δεσμούς του ψέματος, αλλά με τη χαρά απλώσουμε τα χέρια προς το φώς της Αλήθειας και ας αφήσουμε να μας φωτίσει αυτό τό αϋλό φώς, για να δυεισδύσουμε βαθιά στις καρδιές μας και το φώς να διώξει το σκότος του ψέματος. Μη λέμε ψέματα!

Δημήτριο Πόποβιτς

Εκκλησιαστικό λύκειο Αγίου Πέτρου

Δαβροβοσνίας Φότσα

Μέντορες: καθηγητής Βούκ Μίλισιτς

Καθηγητής Νέτζω Νικάσεβιτς

Μεταφραση: **Σλαβισα Ιβανοβιτς**

ХВАЛОСПЕВ САМОЗАВАРАВАЊУ

Иако нас од малих ногу уче да не лажемо, готово да нема човека на планети који никад у животу није изрекао барем једну лаж. Кога сте ви последњи пут слагали?

Родитеље? Професоре? Другарице? Себе?

Колико пута сте рекли другарици да лепо изгледа, чак и када то не мислите, како би поштедели њена осећања? Улепшали податке из личног живота само да би оставили утисак боље и паметније особе? Колико пута сте измислили разлог за ненаучиео градиво или окривили некога за сопствену грешку?

И шта је уопште лаж? Да ли лаж представља адаптацију на живот, оно што изговарамо или оно што свесно прећутимо да бисмо обманули друге? И кога ми то обмањујемо, себе или друге?

Људе често повезују више заједничке лажи него заједничке истине. Управо на тим заједничким лажима заснивају се многа пријатељства, а нарочито она која доносе одређену корист. Тако, да би добили оно што желе, ти који на туђ рачун извлаче корист за себе, покушаће да преваре оне које би да искористе. Све зарад интереса и моћи.

Лажју се делотворно влада због уживања у обмани. Постоје они који сматрају успехом то што све вешто завааравају. Сматрају да је то доказ њихове више вредности, па тај свој таленат поистовећују са талентом прве категорије. Све да би били прихваћени, омиљени, цењени и поштовани.

Ми прибегавамо лажима онда када верујемо да нас други прихватају, цене и поштују не због онога што јесмо, већ због онога што они траже и очекују, па је нама лакше да гађамо речима које заправо ни немају корене у нама самима.

Они без самопоуздања изговараће лажи из стида. Претвараће се да су оно што нису, јер се стиде онога што јесу... Лажу да би се заштитили или просто оградиле од негативних питања и залажења у ону страну живота коју не желе да покажу, само да би постали део одређене групе.

Постоје и они којима је то вид самоодбране. Многи лажу себе и захтевају да други подрже њихову лаж, а као најгоре непријатеље доживљавају оне које доводе у питања њихова самозаваравања. Не

ОГЛЕДАЛО

подносе туђу сумњу, јер им је властита сасвим довољна и што више заваљају себе, већа је потреба за неком спољном потврдом.

Спремно лажемо друге да су бољи него што јесу, само да би они заузврат лагали нас, а ми на тај начин хранимо его. Чак се осећамо превареним ако се на нашу лаж одговори истином, јер смо ми дали више него што смо добили.

И опет се враћамо на то да ћемо некога хвалити само да бисмо уздигли себе...само да се тај хвалоспев гласно чује, да допре до што више људи...све да би опет представили неког другог-бољег себе.

А оно што свет од нас тражи, баш као и наш его је да радимо, да извршавамо задатке, тј. да живимо. И тада, када не можемо, а морамо, када је ситуација таква каква је и немамо времена да пригруппишемо наше снаге и нађемо боље и конструктивније решење, а тешко нам пада да признамо да смо били немоћни, слаби, да смо погрешили, да смо одустали од својих принципа и да су неке, не баш прихваћене потребе у том тренутку биле важније и јаче, лаж преузима волан и постаје наизглед једино и најбоље решење.

Плашимо се да ћемо бити одбачени, исмејани, повређени, несхваћени и себе убедимо у лажи због виших циљева. Тада се не мисли да су у лажи кратке ноге, јер тим ногама сасвим добро стојимо и идемо даље, понекад заклецају, али ипак ходамо и чини се да се може.

Кристина Ступар

Пожаревачка гимназија Пожаревац
Ментор: проф. Биљана Миловановић Живак

ЛАЖ ЗАВИДИ ИСТИНИ

Сигуран сам да у животу нисте средили већег лажљивца од мене. Управо је страшно колико лажем! Када изађем на улицу да на првом киоску купим новине, а неко ме упита: „Куда идеш?“, у стању сам да одговорим: „На оперу!“ Знам да мислите: „То је ужасно!“, тако би рекао и аутор романа „Ловац у жити“, Селинџер.

Истина и лаж су, по дефиницији, међусобно супростављени појмови. Но, веома је често једва приметна граница међу њима и она се тако лако прелази.

Свака лаж има своју територију, клијентелу, место и време. Понекад несвесно загазимо у поље лажи. Рецимо, како бисмо се одбранили од сурових закона које намећу људи око нас. Повод је, да се држимо стада, јер, признаћете, није лако бити црна овца у безбојном друштву... Понекад лажемо из страха, јер он често „каља образ“, како збори владика са врхова Ловћена. Ако томе додамо страсти, комплексе..., па узроци су вишеструки, а када бисмо их познавали, вероватно бисмо и излечили ту универзалну болест.

Но, чини се да људи најчешће лажу због сопствене репутације, јер, она се тешко стиче, а још теже одржава. Логично, већ сам пут до ње је трновит, па неминовно човек мора да остане бос. Није чудо што, када једном обујете ципеле, пристајете на све, јер не желите без њих више никада да останете и никуда да газите.

А кад је реч о лажи – зар је могуће заобићи политичаре? Из сата у сат сервирају приче, и заиста су најбољи келнери – али личних услужних делатности. Додуше, тврде супротно, како су заслужни за добробит друштва, и како стављају друштвени испред личног интереса. Мајстори привида, уместо насушно потребног поврћа, шаргарепе, нуде нам зеца из шешира. Савршено добро знамо, тако причају и раде само да би подигли свој реноме чији водостај је увек исти – мочвара.

И тако се пред нашим очима, а то су данас – парадоксално – очи малих екрана, годинама појављују ликови који заобилазе, штавише, кривотворе истину. Посматрана из жабље перспективе, наравно, та истина „из првих редова“ несумњива је, не доводи се у питање.

ОГЛЕДАЛО

Но, они заборављају: „Ко се определи за лаж, мора да има и добро памћење”. Судбина сваког лажова је Пинокијев нос. Ко лаже, тај је налик мачку у клупчету. Властитом предиву не проналази крај. Излаз из тог круга зла увек је била и биће – тајна казне.

Зато вам саветујем: промислите пре него што изрекнете ма и најситнију лаж! Када је реч о тако распрострањеном феномену, суд не доноси појединци, чак ни друштво и његове институције. Лаж саму себе разобличава, јер само она сама зна шта је вредно и чему завиди – а то је истина. Само она зна колико је слаба и немоћна. Зато жели да и ми постанемо налик њој.

Не брините, у лажи су кратке ноге! Јер, иако је тешко достижна, прву и последњу реч има – истина!

Молим вас, не прихватајте ту превару лажи да је битна карика на путу ка успеху, јер „шта вам вреди да сва царства земаљска добијете, а душу своју изгубите?”

Сањин Геровић

Математичка гимназија Београд
Ментор: проф. Радивоје Благојевић

КО ПРОМАШИ ЉУБАВ, ПРОМАШИЋЕ И ЖИВОТ

Друџа наџрада 4. БЕОПС-а

Ову беседу је у мени отпочео Ахмед Нурудин, а завршиће је Бекет. У међувремену ћу и ја нешто рећи. Данас се људи скоро хвале како их краду, јер у општој потери за лоповима државе оглушисмо се о грехе покрадених. Прво је све било наше, а онда је наше постало нечије, а онда се направио ред да буде свачије, и сада кад више није ничије, нико се не сећа чије је било. Само ми и даље јуримо лопова, не осврћући се за својим леђима, саплићући се о носеве својих лажи, не увиђајући да смо ми тај, човеколики дрвени сталак који још само може да придржи сопствену самообману. Време је Пинокија, господо, време је да погледамо своје носеве. Свако свој једино може видети. Има превише препрека само два лакта, сталак од кичме и немање стомака да се вредности сваре. Зато је најлакше не лактати се, већ се наслонити на нос и препустити струји која заводи у игру где су карте јаче што је већи капитал лажи.

Безусловна љубав исклесана од најфинијег дрвета живота трансформисала је интерес у главну комору срца језиком лажи. Сада закључана у кутију дрвеног лутка могла је да рађа само човечуљке идеје људскости који и сами не виде даље од носа. И узалуд им се говори да „не сабирају себи блага на земљи где мољац и рђа квари, и где лупежи поткопавају и краду”, јер ће целог века мољце и лопове јурити, звечећи поклопцем своје празнине. Та љубав је постала зрно неотуђеног песка у зиданици похлепе. Зрно по зрно отимања од љубави давања. Бахатимо се за сваки комад и грабимо не бисмо ли сазидали зиданицу која нема у зидовима ни потпору љубави, а камоли спремност даривања. Ту се настанила она нурудиновска дилема: ако иједну љубав издам – чиме ћу се остварити, јер ко је промашио љубав, промашиће и живот. Чувајте се нурудијевских

ОГЛЕДАЛО

избора – нема веће смрти од убиства човека у себи, и нема већег живота од оног којим себе узидamo у зиданицу љубави за брата, за ближњег. Без тога ни наш лутак никада не би постао дечак. Безусловна љубав и из дрвета исцеди живот, као што „зрно горушичије” било довољно да вера изгради царство бескраја. То је зиданица која расте од истине, тек онда када нам носеви буду престали да расту од лажи.

Како је лако судити људима. Како је лако паметовати над туђим изборима и смејати се туђим носевима, без изазова љубави у срцу. Поента Колодијевог Пинокија није његов нос, већ начин на који је створен. Зато погледајмо даље од свог носа у лице љубави. Брзо заборависмо речи старца Зосима: „Пакао је немогућност да волимо друге” у свеопштем одражавању себе. Зато не јурите лопове своје љубавне ситнине, већ изградите своје зиданице љубави у срцу трошног времена, „седам пута седамдесет седам”, ако треба.

Зато бих, најзад, могла да одговорим на Бекетово питање *Шта је радио Бој пре него што је створио свет?*

– Волео је.

Невена Манић

Филолошка гимназија, Београд
Ментор: проф. Виолета Јелачић Србуљ

НАЈВЕЋИ ЗАТВОР ЈЕ СТРАХ ОД ТУЂЕГ МИШЉЕЊА

Прва наџрада 4. БЕОПС-а

Престани, ово не иде никуд!
Нит' ћу ја сазнати шта је стварно и право, нити ћеш ти успети да сачуваш тај мали део себе, који још увек поседујеш...само не знам како...

Доста! Нема више простора за нешто што није људски.

Одакле ти та прљава навика да говориш, а да не знаш ни зашто, ни како, него ето...чисто онако?!

Слободно реци, али без укидања права слушаоцу на брутални реализам. За мене је најцрња истина лепша и боља од најбеље лаж...И једино тако постојим.

Колико ти је досадно!

Узми ради нешто!

Уместо да се бавиш нечим што ти може помоћи, ти ћеш потраћити своје време за смишљање начина како преварити људе. Речи могу бити и овакве и онакве, а ти чини и не осврћи се на изречено...јер реч има један пут...од уха до уха, а дело је једном и заувек. А ја те твојим делом мерим! Колико учиниш, толико си велики у мојим очима...

Дај дигни се из тог муља, погледај ме и реци ми истину!

Репутација се стиче тешко, ти то знаш... Некада је истина била врлина, којој је сваки човек тежио. А сада над репутацијом бди лаж... даноноћно, на свим пољима живота. Истина је постала опасна по репутацију.

Ипак, немаш ти појма...

Ниси мрднуо даље од човеколиких бића, међу којима се обојица крећемо. Додуше, ја сам остао на својој страни.

Стражарим, заједно са презреном истином...

И само те посматрам и питам се : „Докле ћеш?”

Репутација, којој си додао кашичицу таштине, мрвицу ега, грам сопствене истине и погрешно тумачење реалности...НЕ ОПСТАЈЕ!

ОГЛЕДАЛО

И запамти!
У истини је срећа. Истина је једна. Истина се не дели.
Рекао си све.
Извини, погрешео сам!
Нисам размишљао о последицама.
Ал' знаш, највећи затвор у коме људи живе је страх од туђег мишљења.
Постоји нешто скривено у мени... прати ме као сенка.
Шета са мнош.
Увек је у пекари, у соби, у сну... са мнош.
Знам да не могу да се оправдам, ал' не радим ја то јер верујем да ће ми бити боље.
Да, у праву си!
Лагао сам!
Али како, данас, у овом времену и овом друштву, другачије говорити и чинити?
Шта је за тебе страх?!Ја ту дефиницију добијам из две речи : несигурност и немоћ.
Где је мој излаз?
У ком океану плови овај мој напуштени брод, без морнара, а камоли путника?
У океану страха.
Јесте, плашим се свега што је неистражено, свега где још нисам био. Бојим се тог нечег, што ми није јасно као на длану. Страх ми је једини сапутник.
Ево посматрај само то овако...
Карте су ти на столу отворене. Ти знаш да је ово кеџ пик, а ово дама треф.
Погледај испод. Шта видиш?
Видиш празнину. Видећеш страх, који ме слама.
Страх од чега? Од нечег непознатог. Од понижења.
Зарад чега?
Зарад моје репутације, коју сам толико градио...и градим и сада... И вероватно, опет, лажем...тебе, себе, дух, тело, универзум.
И не знам да ли је страх срећа, али знам да је један и не дели се...

Лука Павловић

Прва београдска гимназија Београд
Ментор: проф. Драгана Стојановић

БУДИМО ОНО ШТО ЈЕСМО

Да ли људи најчешће лажу због репутације? Волео бих да је питање тако једноставно.

Лагање је вештина која није својствена само људима, него и животињама.

Кажем вештина, јер се нико не рађа научен да лаже. Као и за све вештине, како Аристотел каже, и за ову је потребно учење, вежба. Што више лажете, тим сте бољи лажови, али, и теже одолевате лагању.

Али, зашто људи лажу?

Рекли смо да и животиње лажу, зар не? Веровали или не, разлози су нам веома слични. Њихов циљ је стицање неке добити, као нпр. територије за лов, или одбрана опстанка. Функција лажи је да скрену пажњу партнеру, који нема намеру да нас примети. Животиње лажу као и ми, али тврдим, да су људи много успешнији у томе.

Зашто? Па, људи почињу да лажу од своје друге године. Процењује се, да ће једну лаж изрећи на отприлике 1.5 пута, док ће у четвртој години, рећи просечно једну лаж, сваких сат времена.

Ма колико је људска врста добра у лагању, толико је добра и у откривању лажи. Разлог томе није неки серум истине, (који успут НЕ постоји), нити чувени детектор лажи или полиграф.

Најбољи индикатор је говор тела, који нас тако разоткрива и разобличава. Психологија, која у перманентном бдењу над душевним здрављем, самим тим у потрази за могућим лажовом, открива, да уколико носите плаво, људи вам више верују, него кад носите црвено.

Опасност да ће вас неко ухватити у лажи, потенцијално износи 60 процената. То вас натера да се упитате да ли је уопште вредно лагати. Да поставите питање, да ма колико били добри разлози за лагање, да ли су можда бољи они, да се каже истина. На крају, она увек нађе свој пут, ма како био кривудава, а путовање дуго.

Међутим нису све лажи лоше, рецимо „беле лажи“. То су оне које производе мању штету од истине. Није рационално рећи непријатељу где се скрива његова потенцијална жртва.

Патолошки лажови су најбољи у лагању. То постижу тако што из дана у дан лажу и тиме себе, (што је врло тешко) убеђују да је

ОГЛЕДАЛО

лаж - истина. Са друге стране, „обични „ лажови, такође, лажу свакодневно, али су лоши у томе, јер лажу из страха. Он је најчешће узрокован детињством. Тада су жеље за задовољством и личним благостањем највеће, па беспомоћни малишани прибегавају лажима, да то рајско стање што дуже очувају.

Дакле, људи најчешће лажу ради добитка материјалних вредности, заштите својих шанси код партнера, а најчешће, због старих, чији су узроци разноврсни. Страх од одбачености, незапослености, страх да будемо оно што јесмо. Људи не желе да се плаше и због тога лажу.

Лажу своју околину, своје најближе и стварају репутацију какву би они желели. Мисле да ће их добра репутација спасити од усамљености или одбачености. Да ће их људи боље прихватити ако измишљају приче о себи. На крају, основ сваке лажи је страх људи да буду онакви какви заиста јесу.

Никола Миловановић

Шеста београдска гимназија
Ментор: проф. Анита Јаковљевић

ЉУБАВ, ЛОВ И ИЗБОРНА КАМПАЊА

„Има истина које нису за све људе, нити за сва времена”, рекао је Волтер. Људи континуирано усавршавају вештину лагања. То чинимо из утилитарних и егоистичних разлога, али и неретко да бисмо напакостили другима. Наравно да је лакше искривити истину, него се суочити са њеним последицама.

Додуше, искреност је једна од највећих врлина коју појединац може да поседује. Многи људи се не би сложили са мном, јер у савременом свету, искрен човек се сматра лаковерним, неискусним, непромишљеним, па чак и глупим.

Од малена су нам говорили да је лагање погрешно, али желео бих да вас питам, колико сте пута ухватили те исте родитеље да и сами лажу? Наравно, то чине ради наше сигурности и среће. Та врста „чувања испод стакленог звона” не може да нас припреми за суровост спољашњег света.

Први пут смо вероватно слагали још у раном детињству, али што смо старији, те лажи постају све веће, компликованије и све чешће. „Највише се лаже у љубави, лову и предизборној кампањи”, рече Винстон Черчил. Колико вас ће слагати на разговору за посао, у школи или на првом састанку са девојком која вам се допада? Лажући будућег директора, професоре, родитеље, ви уједно лажете и себе, јер ћете после извесног времена и сами донекле поверовати у то. Лажемо да бисмо побегли од проблема, сурове реалности, несигурности, од свог правог ја.

Желимо да нас свет види као најбоље, најуспешније, најсрећније, не дозвољавајући да наша несигурност исплива на површину.

Лаж се у лажи познаје. Боримо се, чупамо, гребемо, како бисмо стекли и заштитили репутацију, неретко на том путу не бирајући нити средство, нити начин. Веберовски речено, ослањамо се на етику уверења, правдамо се исправношћу својих намера. Али и пут до пакла попљочан је добрим намерама. Када жељену репутацију коначно стекнемо, чувамо је и ограђујемо од клевета других људи. Према њој се понашамо као према детету, негујемо је и поносимо

ОГЛЕДАЛО

се њоме, запостављајући тиме оно највредније, сопствено биће, истинске жеље, потребе и сопствену срећу и бежимо из реалности. Носимо маску, само да нас не би видели када поклекнемо. Креирајући слику о себи према друштвеним очекивањима, заправо губимо себе. Мишљење других људи ценимо више од нашег. Битније нам је како изгледамо у њиховом очима него у сопственим. Када се следећи пут погледате у огледало, запитајте се да ли видите себе или маску. Репутација нам је све, тако ће нас упамтити у овом животу, али и после њега. Ту репутацију градимо годинама, али што је она савршенија то више подсећа на бомбу, уништите ли репутацију, уништили сте себе. Питам вас, да ли је туђе мишљење вредно губљења сопствене аутентичности? Не чујем одговор. Ћутите? Зар не знате да је ћутање знак одобравања?! Како је рекао Зоран Ђинђић: „Лако је постављати популистичке захтеве и наводити људе да вас у томе подржавају. Храброст је у томе да се људима каже истина.”

Будите искрени према себи и запитајте се да ли би оно дете које сте некад били, данас било поносно на човека који сте постали. Запитајте се да ли сте постали човек, и ако сматрате да јесте, због чега и даље лажете себе, због оне репутације, због људи који вас окружују?! Да ли имате праве пријатеље, оне који су искрени према вама? Ако их и немате, пронаћи ћете их лако, јер ће вас иста лаж спојити. Како би то рекли стари Латини „*Similis simili gaudet*”.

И сада се можда питате да ли овај човек који стоји испред вас говори истину. Рећи ћу вам искрено. ЈА ЛАЖЕМ! Ви сте о мени стекли слику идалног човека, али ја овде нисам описивао никог другог но себе. Али уједно и све вас. Лажем ако кажем да говорим истину...али ако говорим истину, онда лажем..

Страхиња Дуњић

Гимназија „Борислав Петров Браца” Вршац
Метор: проф. Снежана Ђенић

ЗАРАЗНА И РАЗОРНА МОЋ

„Заклињем се да ћу о свему што пред овим скупо будем питан говорити истину, и само истину, и да ништа од онога што ми је познато нећу прећутати.”

Све креће из детињства. Колико смо само пута слагали као мали? Деца често верују да ће изгубити родитељску љубав ако признају да су урадила нешто „забрањено”. Када родитељ „ухвати дете на делу”, знамо, следе санкције. Чује се повишен тон који каже: „Ниси добар, не волим кад си такав!” И онда се дете само научи: „Ако нешто не уради како треба, онда лаже, у супротном ће бити одбачено, кажњено и невољено”. На тај начин, штитећи себе, у ствари, дете растући, гуши оно што, заправо, јесте. После није ни чудо што просечна особа слаже три пута за десет минута разговора. У ствари, сви људи понекад лажу. Они који кажу да то никада не раде, лажу највише. Поред тога што лажу нас, лажу и себе. „Заразна је и разорна моћ лажи”, рекао је Иво Андрић.

А живот је пун искушења. Бити човек један је од најтежих задатака који се поставља пред сваког појединца. На све стране борба ситних и великих материјалних интереса, заборављене праве вредности, брз темпо, пренатрпан дневни распоред обавеза. Ово време представља један велики изазов. Кретање кроз друштво различитих људи утиче на свест о сопственом статусу и јединствености. Наша репутација и самопоштовање требало би да буде одраз самоприхватања. Код Канта, рецимо, наилазимо на две етичке дужности: прва је дужност других да не лажу друге; друга је дужност нас самих да не лажемо себе нити друге.

Дакле, треба бити достојанствен. Као што је наука заснована на доказима, тако и живот треба бити заснован на истини, а бити искрен је често тежи пут. Тада прихватамо чињеницу да нас живот увек не „мази и пази” и да ћемо се сретати са неприликама и препрекама. Морамо да улажемо снагу и вољу уколико желимо да их превазиђемо. Док лажи, бар на кратко, стварају илузију да смо пренебрегли неприлике и лакшим путем постигли задовољство.

Људи се служе лажима да би себи олакшали живот и очували своју репутацију. Такви људи лажу да би у очима других били оно што желе да буду, а заправо нису. Испада да се све врти око лажи, а то је заправо чиста неистина, да не кажем баш лаж. Лаж често може да буде наизглед корисна, али то је, наравно, не чини исправном.

ОГЛЕДАЛО

Корисност лажи је ограничена, док је вредност истине безгранична.

А како постајемо свеснији нашег положаја и улоге у заједници, све више користимо психолошку математику, преиспитујемо се, калкулишемо поступцима, унапред постајемо свесни потенцијалних последица по нас и наше ближње, неретко опет нешто прикривамо, а све чешће обмањујемо друге, а понајвише себе. Већина лажи настаје заправо из легитимне људске жеље за избегавањем непријатности. Било да су лажи добре или лоше, црне или беле, оне неизбежно остају лажи. Дакле, питање је само колико и о чему неко лаже.

Неретки су тренуци у којима човек одлази и корак даље. Он се тада увлачи у сопствену љуштuru, завија у кору непробојне кутикуле са којом, попут маске, корача кроз свет. Али, заправо, та маска, тај замишљени штит саткан од његових лажи, говори највише о људској немоћи, о тој урођеној слабости да самостално иступи и каже: „Да, то сам ја!” То би била криза самопоштовања о којој говорим. А када људи осете да им је угрожено самопоштовање, репутација или да постоји опасност да се не допадну другима и не покажу у светлу у ком би желели, могу почети да се лажно представљају.

Зато је најпотребније стећи самосвест, истински се упознати са собом. Знам да оно што нас чини јединственима лежи дубоко у свима нама. Каткад је можда пригодније не откривати то. Боље је да остане скривено у нама и само нама знано. Једино тако ће понекад и успети човекова узвишена мисија. А када у извесној мери изгубимо контакт с тим аутентичним делом, с том личношћом, онда долази до онога што многи описују као велики проблем данашњице. Долази до тога да се срећемо с људима који питају себе или оне око себе, све док на крају, нажалост, не стигну до терапеута: „Ко сам ја? Шта сам ја? Шта је срећа? Је ли можда пољуљан мој углед?” Поставимо сада још једно питање: „Да ли је икако могуће да, осим те особе, ико други на свету може дати одговор на ова питања?” Док он или она тако корача без идентитета, схватамо да је враг однео шалу. А како и не би, када је лагање и у Светом писму један од великих грехова.

Добар и истинољубив човек свестан је своје сопствене слободе избора, као и тога да је његов живот резултат свих његових избора. И опет нас Кант подсећа: „Истинољубивост је и дужност према себи.” На људима је да прихвате тај сазнајни процес отклањања лажних информација. Послушајмо Канта, откријмо личну истину; будимо људи!

Александар Радивојевић

Гимназија „Бора Станковић”, Ниш

Ментор: проф. Андреј Митић

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ОД СВИХ НЕВОЉА КОЈЕ
СУ МЕ МОГЛЕ ЗАДЕСИТИ
У ЖИВОТУ НЕМА ГОРЕ ОД
ОВЕ:
ДА ЗАРАДИМ ТОЛИКО
ДА ВИШЕ НЕ МОРАМ
ДА РАДИМ

Милинко Стефановић, *Некоме жеља, другоме вишак*

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

НЕ ПОТОНУТИ У НЕРАД, ЛЕЊОСТ И ДОСАДУ

Када сам сестри казала тему о којој ћу вама говорити, реаговала је баш као и ја када сам је први пут прочитала. Шта је ту несрећа? Ако неко од вас није добро чуо, да поновим: „Од свих невоља које су ме задесиле у животу, нема горе од ове да зарадим толико да више не морам да радим.” Пажњу нам логично привуче реч несрећа и на памет нам пада лоше што нас може задесити: болест, смрт, песимистичка слика будућности. Ум младог човека се брани, мозак не престаје да ради. Е, дођосмо до кључне речи – рад, мислим, активност физичка или умна. Уз изговорену кључну реч рад, логично за човека 21. века везује се реч зарада. Она је најкључнија многим данас, нажалост, а и одувек је пара вртела тамо где бургија не може, зар не? Нико од вас није одмахнуо главом. Сви смо свесни феномена потрошачког друштва у коме живимо. Од рада до зараде пут је дуг, напоран и тежак, свакако.

Претпоставимо да нам се посрећи. Вредно смо радили, радили и зарадили-својим радом. Имамо добит, зараду-профит. Новац у рукама. Капитал.

Ее, сад можемо да седнемо и уживамо, одмарамо, да се као Паја Патак купамо у свом новцу. Можемо ли? Мислим можемо, али прети нам могућност да се претворимо у Кир Јању, или још горе, да потонемо док се купамо.

Још један пример. Од рада до зараде пут је, рекох, дуг и напоран.

Родимо се и да бисмо проходили радимо на томе, да бисмо говорили, такође. Радимо, радимо да будемо што бољи. Школа основна, средња, висока, мастер, докторат, и претпоставимо да нам се труд исплати. Имамо титулу, објављене тезе, књиге. Имамо добит, зараду, профит, Титулу у рукама.

Ее, сад можемо да седнемо и уживамо, одмарамо, и да се као многи заборављени купамо у слави. Можемо ли? Мислим можемо, али прети нам опасност да потонемо у нерад, лењост и досаду. Тешимо

ОГЛЕДАЛО

се. Исплатило се пропуштање небитних ствари, ситница у којима нисмо уживали да бисмо радили и достигли циљ. Нема везе—сад смо богати. Новац у рукама.

Е, онда, давночитани, за лектиру или своју душу, Андрић проговори: „Бити сиромашан је стање духа.” Демокрит дода: „Једина разлика између богатог и сиромаша је у томе што се сиромаша нада следећем, obroку, док је богаташ закупљен претходним.” И онда схватимо, Зарадили смо. Стали смо. Не морамо више да се мучимо, не осећамо, не надамо се и не верујемо. Да ли живимо? Не. Правим животом, свакако не. Осиромашили смо у тренутку. Враћамо се уназад. Зато мудар човек—обе речи су кључне и мудар и човек, наставља, заправо, не престаје да ради, да употпуњује своје знање, живот, као и животе људи које воли. Ради, воли, нада се, верује, осећа..живи, правим животом. Побеђује у вечној борби, игра се са својим унуцима, ако већ није са вршњацима.

Дакле, није срећа купати се у парама, титулама, срећа је живети и радити, у старости живети пуним, правим, активним животом. Такву старост треба сви да желимо. Зато се моја и ваша, значи наша младост радом бори против времена, ево у помоћ опет Андрића:, Када паметан заћути, будала проговори, а фукара се обогати.” Наша младост се овде, сада, не само речима, бори и ствара. Ствара људе који ће бити богати, којима на памет не пада да икад престану да се боре, воле, радују, раде, осећају, побеђују, бришу несрећу.

Тијана Јовановић

Текстило - техничка и пољопривредна
школа „Деспот Ђурађ” Смедерево
Ментор: проф. Оливера Ђерић

VON ALL DEN SCHWIERIGKEITEN, DIE MIR IN MEINEM LEBEN PASSIEREN KÖNNTE, NICHT SCHLECHTER ALS DIESE, UM GELD ZU VERDIENEN, SO DAS ICH NICHT MEHR ARBEITE MÜSSE

Wenn ich meine schwester sagte, das thema von der ich sprach, reagierte genau wie mir, als ich zum ersten mallas. Was ist das problem? Wenn einer von euch nicht gehört hate, wieder: „Von all den schwierigkeiten, die mir in meinem leben passieren könnte, nicht schlechter als diese, um geld zu verdienen, so das ich nicht mehr arbeite müsse.“ Unsere aufmerksamkeit wird in der regel gewinnen wort probleme und denken sie an uns fallen schlecht, die zu uns: krankheit, tod, pessimistisches bild von der zukunft. Der geist eines jungen mannes, sich zu verteidigen, stoppt das gehirn funktioniert. E, blättern sie die schlüsselworte zu arbeiten. Ich meine, die tätigkeit, körperliche oder geistige schlüssel für das gespröchene wort, logisch für das 21. jahrhundert ist mit dem wort gewinn verbunden. Das ist wichtige heute sind viele, leider, und geld hat immer drehte wobei bohrer, nicht. Keiner von euch schüttfüe denkopf?

Wir alle kennen das phänomen der konsumhe-sellschaft, in der wir leben. Von arbeit bis ergebnis die strasse ist lang, mühsamen und schwierigen. Lassen sie uns annehmen, dass wir glück haben.

Worth wir gearbeitet und verdient. Wir haben gewin. Geld in den handen. Jetzt können wir uns setzen und genießen und ruhen.

Wie die dagobert duck in seinem geld schwimmen. Können wir? Ich denke, wir können, aber bedroht unsere fähigkeit, in Kir Janja konvertieren, oder noch schlimmer, nach unten, bis die schwimmen zu

SPIEGEL

gehen. Von der arbeit bis ergebnis noch einmal sageich. Die strasse ist lange.

Wir werden geboren, und wir begannen zu fub an denen wir arbeiten, zu sprachen, auch. Wir arbeiten daran besse zu sein. Wir haben einen titel, veröffentlicht thesen, bücher. Wir haben gewinn. Titel in deu händen.

Jetzt können wir uns hinsetzen und genieben, ruhe, und dass so viele vergessen, baden in der Herrlich keit. Können wir?

Ich denke, wir können, aber zu bekommen, um das risiko, dass durch die senke in arbeit faulheit und langeweile. Wir bemühen für. Trivale dinge, kleine dinge zu bezahlen, dass wir schiebrdu, wir taten und das ziel zu erreichen. Hat nichts mit, dass wir reich sind zu tun. Geld in die hände. Und was ist mit dem dingen, die man nicht kaufen kann?

Und dann langen lese, zum lesen oder deine seele, Sprach Andric: „Arm istein zustand des geistes.“ Demokrit fügte hinzu: „ Dereinzige unterschied zwicchen den reichen und den armen hoffen nächste rate während der reiche mann mit der vergangenheit baschäftigen.“ Und dann wir verstehen. Wir haben geld, wir stoppiren, nicht die mühe machen, nicht das gefühl, nicht hoffen und glauben. Leben sie wir?Ja. Aber das wirkliche leben, sicherlich nicht. Wir wurden in den moment schlecht. Wir kommen wieder zurück. denn wenn mann nicht vorher weib, sicherlich nach hinten.Daher ein weiser mann- beide wörter sind der schlüssel, und ein weiser mann, und er fährt fort, nicht zu verbessern, und das leben der lieben. Es arbeitet, liebt, glaubt nun, lebt das wirkliche veben. Siege in den ewigen kampf, spielt mit seinem enkel, wenn eb nicht mit ihm kollegen. So ist es nicht viel glück haben, eine menge geld und titel, das glück zu leben und zu arbeiten, immer zu leben eine vollständige, wahre und aktives leben. Erwerben weitere. Aber nicht das geld, nicht zu nur geld. Es ist gut zu haben, aber nur, wenn über die mittel, nicht das ziel. Denn es ist mein und dein, wird bedeuten, unsere.

Fugendarbeit kämpfen gegen die zeit, hier zu helfen, wieder Andric, wenn smart halt die klappe, narr spricht, ein runt reichen.Unsere jugend, hier, jetze, beginnen den kampf, trat auf die lange. Und schwerice reise. Beginnt zu brvuerben, nicht nur um geld zu verdienen. Im laufe der zeit werden wur. Die erfahrung, dass wiessen, frennde, und famillien zu bereichern. So, das ist reichtum.

Tijana Jovanovic

Schule für Textiltechnologie und Landwirtschafts-
schule "Despot Djuradj" Smederevo

Mentor: Prof. Olivera Djereic

Übersetzt von **Jovan Markovic**

НОВАЦ НЕ ТРОШИМО САМИ

Још од малих ногу, родитељи нас уче како би требало да завршимо школу, добро учимо, завршимо факултет и живимо и радимо тако да ништа не фали нашим породицама и нама. Међутим, поред све те приче увек додају и реченицу „Паре нису све у животу”, и тако нас потпуно збуне.

Када сам био мали, добио сам жељу да postanем лекар. Да носим бели мантил, будем у могућности да помажем људима, а успут за своја хумана дела и да примам плату. Чинило ми се као идеално занимање и остало оно чему тежим и дан- данас.

Ту мој сан почиње да се развија, а амбиције добијају несразмерну величину.

Након завршеног факултета и неколико година напорног рада, отворио бих своју ординацију, затим мању болницу и на крају постао директор највећег ланца болница под називом „Nikolić Medical”. Толико сам утонуо у своја маштања да сам чак смислио и назив, што је само доказ колика је жеља да се постане успешан и да се након толиког напорног рада оствари оно чему тежим, а то је да зарадим толико да више не морам да радим.

У свим благодатима живота никако не бих уживао сам. Увек бих уз себе имао најлепше припаднице женског пола и друштво које би било спремно да испрати мене и моје жеље. Једина обавеза која би ми остала је да саслушам своје запослене и подређене како изговарају само једно „Да, шефе! „. У мом речнику више не би постојала реч „НЕ”.

Од мене се очекује да део свог богатства поклоним у хуманитарне сврхе. Мислим да бих то урадио само да не бих морао да размишљам о томе, већ о много важнијим стварима. Да ли ћу овог јутра за доручак пити цеђену наранџу или грејпфрут, или ћу ипак „скокнути” приватним авионом до Лас Вегаса? Новац се ипак неће потрошити сам. Оне дане када сам уморан, проводио бих код куће у друштву Рађена, док грицкамо чипс, гледамо „ 24 минута са Кесићем „, или бар док не дође Лукас, након завршеног концерта. Тада забава може да почне.

Почео бих да се бавим политиком, како бих срео веома различите људе, различитих интересовања, са истим циљем као и ја - да

ОГЛЕДАЛО

још мало повећају своје богатство, јер „од вишка глава не боли”. Неки би рекли како то није баш легално, али свакако су све највеће благодати живота сумњивог порекла. Многи то неће ни приметити, јер људи као ја су омогућили да оне изгледају легално.

Сиромашним људима око мене неће сметати моје богатство, јер ће и они моћи да уживају у мојој забави слушајући сваког викенда другог фолк певача уз бесплатна алкохолна пића и роштиљ, јер сам и ја човек из народа и знам како да уз добар провод скренем људима пажњу са важнијих тема, уз то стичући углед, како се уз довољно напорног рада може стићи до тог нивоа да имате толико да више не морате да радите.

Марко Николић

Пожаревачка гимназија Пожаревац
Ментор: проф. Биљана Миловановић Живак

ГОСПОДО МИЛИОНЕРИ, ДОЗВОЛИТЕ ДА ВАМ СЕ ОБРАТИМ

Даме и господо милионери, ви уважени људи који сте своје империје стекли на непознат начин и преко ноћи, имам потребу да вам се обратим.

Прво и основно питање, од многобројних питања која ми се могају по глави, је: да ли сте икада осетили кривицу зато што сте се, гладни новца и жељни славе, одrekli свих моралних вредности? Да ли сте се због тога икада осетили као људски отпадак, промашај? Јер, да сте оно што имате стекли на сасвим поштен начин, у вашим животима не би остало места за бахато понашање.

Да ли знате какве личности су човечанству поклониле револуционарна научна открића и врхунска уметничка дела? То нису биле особе које су себи могле да обезбеде кућне помоћнице, батлере, шофере, лимузине и виле с базенима. То су личности које су морале *заиста* да раде како би могле да преживе, особе које су биле вођене идеалима; не жељом за новцем. Идеалима!

С обзиром на то да сте стекли невероватне количине новца, остварили сте свој животни циљ и заједно с капиталом стекли могућност да не морате да радите ниште. Није ли живот савршен? Наравно, повремено морате да учините потез којим ћете „оплодити” своје благо, а наивним смртницима испирати, изнова и изнова, већ превише отупеле мозгове. Нестаје вам пара? Никакав проблем, отворена су вам многа врата. Увек можете ушетати у кућу Великог брата, и онда тамо не радити ништа. Само правити будалу од себе.

Све водитељке и естрадне уметнице Србије – чујте и почујте! Да ли сте знале да постоји невероватно лак начин да се слепим људима представите као интелектуалке, а у исто време и да зарадите? Објавите срцепарајући љубавни роман. А ви који сте успели да стигнете до саме власти, имате могућност да до краја живота *ајсолујно* ниште не радите – једино што морате да бисте сачували своје богатство је да лажете.

ОГЛЕДАЛО

Вас даме и господо, никаква невоља није снашла, напротив. Сами сте испрограмирали своје мозгове тако да вас уопште не до-
тиче то што сте потпуно друштвено бескорисни. Ви чак уживате
у томе! Ви који имате децу – да ли сте икада размишљали о томе
да целокупном друштву шаљете сасвим погрешну поруку о томе
како би живот требало да тече? Наравно да нисте. Јер вас није бри-
га. Никаква невоља није вас снашла, не... Ви сте снашли људство.
Кратко и јасно – ви сте отров за људске умове.

Невена Грујић

Зрењанинска гимназија Зрењанин
Ментор: др Наталија Лудошки

РАДИТИ, ДИСАТИ, ЖИВЕТИ

Свако од нас, био физички радник, или ради у канцеларији, или још иде у школу, маштао је барем једном живот без обавеза и рада, живот у коме се играмо, забављамо и не морамо ништа да радимо.

„Туђе воће је слађе” - тако гласи једна од најцитиранијих реченица у народу. Ми можемо бити задовољни како живимо, али увек завидимо оном испред нас, оном ко мање ради, а већим парама барата. Зато, као крајњи циљ, јер је недостижан, замисао је да поседујемо толико пара да не морамо да радимо.

А зашто тако размишљамо? Зашто је материјално богатство толико битно да нам се меша у лични живот и узурпира га, чинећи га тежим и компликованијим него што треба да буде? Зато што је за новац потребан рад! Како ми заправо гледамо на рад?

Карл Маркс објашњава поделом времена просечног радника на слободно време и на период рада. Човек жртвује добар део дана да би остатак провео како жели, обезбеђен финансијски.

Али, то је то - „жртвује”! Људи гледају на рад површно, само да Одраде, и Зараде. Ми видимо само једну страну - „отуђени рад”. Човекова душа се не развија, него убрзано стари. Да, постајете старци, као што човек расте до двадесетих, а затим постепено, брже или спорије смањује и пропада. Отуђени рад је катализатор у душевном старењу, немамо времена за нова размишљања, нове идеје, нове димензије наших умова. Оно за шта имамо времена, недовољно је.

Ипак, ни нерад није право решење. Он подразумева оно што му је у имену – ништа не радимо. Фудбал играмо јер, јелте, треба ипак некако испунити време. И друге активности на тај начин обављамо, површно. Површност ништа не развија, јер свака област има своју дубину. И даље смо у процесу убрзаног старења. Шта је онда лек овој болести?

Одговор је – рад. Не рад као онај на који смо навикли, него један други, онај који доноси други вид зараде.

ОГЛЕДАЛО

Зарада није нужно новац. Наш разум је банализује, редукује на најпростији чинилац – чинилац животне сигуности, а испред њега је самооствареност, читање књига, писање песама, свирање музике, проналажење нових закона, патентирање нових машина, уређаја, идеја. Значи, уметност и наука обликују човека, оно што истражује или смишља краси њега лично, и даје му уникатну вредност у друштву. Зарада, за-рад, је у ствари испуњеност душе тиме што смо постигли, новим спектром душе, значај који носимо колико год мали да је.

То је прави рад. Колико год да радимо, радићемо да унапредимо себе, имали 20, 30, 40 или 50 година, небитно је. Производ је нешто што радимо за себе, ОНО је ПРОИЗВОД наших вечитих растућих свести, умова, универзума у нама. Наш рад, наше време, наш живот не трошимо механички, као роботи, не жртвујемо, не траћимо наше постојање, него га употпуњујемо и остављамо лични допринос, печат пријатељима, породици, деци, да наставе нашим корацима, и колико год тешко да је, спокојно кажу: „Живот је добар!”

„Живети, то не значи дисати, него радити!”

Стефан Ђорђевић

Математичка гимназија Београд

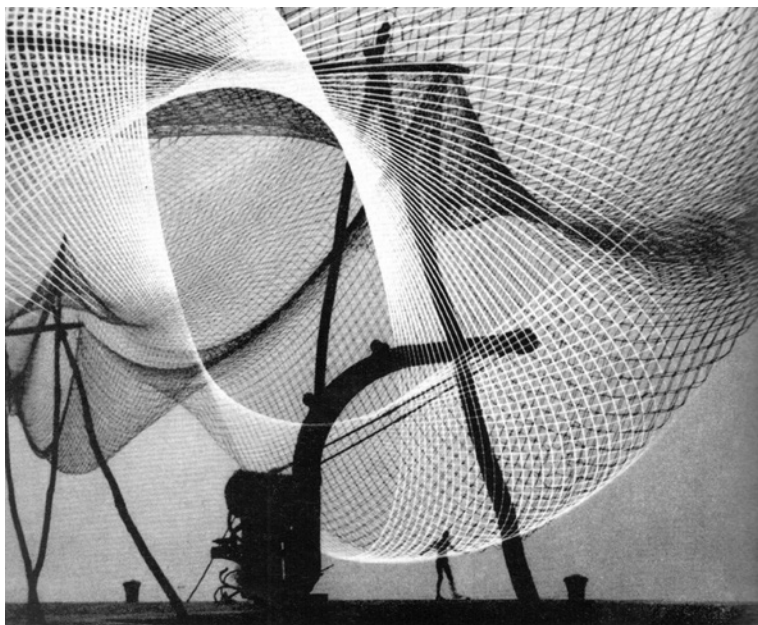
Ментор: проф. Синиша Митрић

СЛОБОДНА ТЕМА

4. БЕОПС-а

БЕОГРАДСКО БЕСЕДНИШТВО
СРЕДЊОШКОЛАЦА

МАТЕМАТИЧКА ГИМНАЗИЈА
БЕОГРАД
20. 11. 2015.

Петер Коцјанчић, *Рибарске мреже*

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ČEKAJ MLADOSTI, IMAM BUDUĆNOST ZA TEBE

Druga nagrada 4. BEOPS-a

Moje ime je mladost, bolje sutra. Na meni svijet ostaje, a odgovornost mi ne da da datu funkciju olako prihvatim. Šta se od mene očekuje? Da ni od čega stvorim nešto. Da bez temelja sagradim dvorac. Da bez sjemena načinim baštu punu divnog cvijeća. Cvijeća koje ne može rasti iz starog korova. Moj budući poziv, moj budući posao zahtijeva veliku žrtvu, posvećenost i dosljednost. A.. da li će me starije kolege, stara pa i mudra nekadašnja mladost, uputiti kako da svoj posao izvršavam valjano? Kako da unaprijedim trenutno stanje i da dam podsticaj mladima da ne predstavlja spas i jedini način dostizanja boljeg sutra odlazak iz rodnog mjesta. Kako da im vratim nadu u to da ih sistem ne zaboravlja i da smo ključni elementi sata koji neprestano kuca i ne kviri se, zvanog opstanak. Kako da im pokažem da moj budući posao nije individualni već zahtijeva timski rad svih onih koji su pripadnici moje grupe. Timski rad koji mora biti podstaknut da svoj posao izvrši valjano kako to u životu obično biva, podstaknut promjenama koje mora donijeti sadašnjost.

Da li sadašnjost brine i da li joj je stalo? Da li čini nešto da nagovori svoju mladost da vrijedi ostati i da će zbog toga biti uvaženi i poštovani? Slijedimo svijetle primjere.. kako mislite koje... Zar smatrate da ih nema? Da ne postoji neka mladost koju poznije doba postojanja nije pitalo. „Šta si unaprijedila osim sopstvenog imovinskog stanja, sebičnjače? I koga si inspirisala?“ Izgleda da luče reforme za sada ne vidimo od magle koja para naše zenice. Ali ipak, odlazak i mirenje sa stvarnošću ne riješava problem i nikada ga neće riješiti. Vazduh našem srcu time ne postaje prisniji. Taj klasični i kukavički bijeg samo krije i maskira svoju kolijevku, izdaje je. On ostaje prisutan, a ako mi, ako mladi ljudi odluče da napuste svoje iskonsko ognjište, kome ono ostaje i kome ga prepuštamo u ruke? Šta ostaje i koje osjećanje može izazvati? Prazninu, osjećaj nepripadnosti, nedosljednosti i neodgovornosti. Suočavanje sa problemom dovoljan je napredak, suočavanje sa problemom i

OGLEDALO

poduzimanje inicijative. „Ja kao jedinka se ne računam i nijesam važan”, nikada neće i ne može biti prihvatljiv izgovor. Prihvatljiv izgovor kada se radi o egzistenciji i očuvanju tradicije podneblja koje nas stvara nikada ni neće postojati. Vjetrova u leđa nema, ali snaga krila nemjerljiva je i krucijalna. Stoga, zašto ne kažemo sebi: „Ja preuzimam odgovornost, ja se ne predajem tako lako i ne odustajem od onog što je moje. Ne izdajem svoju domovinu i tudiću se da ona ne izda moje potomke.” Suština postojanja svakog mladog čovjeka i žene mora biti potreba za inicijativom. Angažmanom i valjanim trošenjem date životne energije kako bismo poboljšali stanje i iskazali sopstveni stav, što zbog nas samih, što zbog ostavštine koju ćemo dati u ruke budućim pokoljenjima.

Ja mladost, ne želim da moj odlazak u penziju bude sraman i neslavan. Želim da bude ponosan, gorostas, po mene spokojan i simbol predstojećeg mira, ne kajanja i manje ili više prisutne griže savjesti. Jer koja je svrha rada i generalno postojanja, ako ponosno ne možemo reći: 'Da, ja sam nešto promijenio, poboljšao sam radom i zalaganjem sopstveni položaj i uslovio prosperitet društva nijesam se mirio sa evidentnim već sam se borio, borio poput lava za ono što želim.' Ja, mi. Mladost. Više ruku, veća snaga.

Sve to predstavlja breme koje moramo nositi, nosimo ga onda ponosno. Htjeli mi to ili ne, odgovornost je velika, jer, iako zvuči kao floskula, na mladima svijet ostaje.

Sanja Crvenica

Gimnazija „Slobodan Škerović” Podgorica

Mentor: prof. Vesna Kovačević

ЗИНИ ДА ТИ КАЖЕМ

Трећа наџрада 4. БЕОПС-а

Рећи ћу Вам нешто у поверењу: људи не знају да чувају тајну. Вероватно већина вас сада мисли како то и није ништа ново. Ја се и слажем да није. Али морате се и ви сложити да би ова истина у великој мери била подношљива, чак прихватљива и далеко мање болна, нарочито зато што је често понављана, па још и у личној самоодбрани, када бисмо говорили о издаји туђих тајни. Међутим, применивши неретко препоручиван савет „поласка од себе самих”, мислим да и у овом случају можемо закључити како је жариште проблема управо у томе што човек није у стању да сачува, не било чију тајну, већ своју сопствену.

Зашто оне уопште постоје? Зато што волимо од муве да правимо слона. Зато што се бојимо (оправдано или неоправдано, сасвим је свеједно). И зато што мислимо да смо важни. Себи свакако, а другима поготово.

Зашто људи одају туђе тајне, то је барем јасно: зато што су слоновии већи и опаснији од мува. Зато што им годи да се љубоморно наслађују, завиде и осуђују (оправдано или неоправдано). И зато што у ствари нисмо важни. Себи свакако, а другима поготово.

А зашто изланути и оголети своје, већ је мало другачије. Свакако скуп разлога садржи и елементе из претходно наведеног случаја, само ћемо га мало подробније разрадити. Замислите, прво, тајнодршца са својим поседом, јер они једно без другог и не постоје, као центар мете док се они који ће нешто сазнати, распоређују по њеним осталим круговима. У зависности од блискости, начина и количине преноса, разврставамо се по овим преосталим пољима, а у зависности од саме тајне и наше касније интерпретације исте, јер мораћемо је пре или касније предати, зависи у ком ћемо кругу од оних девет завршити после. Јер све нас то, мање – више, чека.

Елем, тајна је тешка. И велика. Не може да се тиска и притиска са својим изумитељем. Сетите се, па центар је најмање поље. А и, зар је тајна – тајна ако барем још некоме није речена? Она практично и не постоји ако нико други за њу не зна. Толико вреди први пр-

ОГЛЕДАЛО

стен до средишта, наравно ако се погоди. А шта је са осталима? Па, нико од нас није мутав и свако зна да прича, а понајвише онај који би требало да ћути. Има ту увек извесне дозе сумње и стрепње, поготово у почетку. Испитивање тла, коколико зна. Сетите се само Раскољникова. А касније, када временом тајна набубри, сазрева и прераста, постаје опсесија о којој мора да се говори. Испрва врло индиректно. Човек почиње да наводи саговорника, показује му све јасније путоказе до сопственог разоткривања. А све то искључиво из егоизма, саможивости, и својеврсне гриже савести. Не би могао себи да призна своју недоследност и издавање. Зато ће злоупотребити наводну разборитост других и најзад слободно говорити о чуваном. Па, нема смисла ћутати када су карте откривене, зар не?! Стандардна доза адреналина и говоркања. Ето, барем ћемо у нечему моћи да тврдимо како нам стандард расте. У случају адреналина, свакако се чини да човек бежи, хрли, али не на супротну страну, већ ближе да буде сметен и разоткривен. И сваки пут је све ближи како би морао више да се напегне не би ли поново успео да се удаљи. А удаљиће се да би поново могао да приђе.

И тако све док те пречице не престану да се броје и тајна постаје свима доступна, а замени је нека резервна из унутрашњег џепа. Тамо их ионако има превише.

Зато још једном у поверењу (наглашавам поверење, јер сам тад сигурна да неће остати међу нама): пажљиво! Чувајте себе, а и друге! Ако већ не можемо тајне, сачувајмо праве људе око себе! Опрезно гађајте мету! Колико знам, највише се бодује средина, је л' да? И молим вас, „Не кварите моје кругове”.

Емилија Петрињац

Математичка гимназија, Београд
Ментор: проф. Радивоје Благојевић

ХОЧЕШЬ Я СКАЖУ ТЕБЕ СЕКРЕТ?

Я скажу тебе кое-что по секрету: люди ничего не могут держать в секрете. Возможно, большинство из вас теперь думает, что в этом нет ничего нового. Я также согласна, что это так. Но и вы согласитесь, чтобы эта истина была бы в значительной степени терпимая, даже допустима, и гораздо меньше болезненной, особенно потому что она часто повторяется, и даже в личную самооборону, когда бы мы говорили о предательстве чужих секретов. Тем не менее, применением часто рекомендуемого совета „ухода от себя,” я думаю, что в этом случае мы можем сделать вывод, что в центре внимания проблемы то, что человек не в состоянии сохранить, не чужую тайну, но его собственную.

Почему они вообще существуют? Потому что мы любим от птички слона делать. Потому что мы боимся (обосновано или нет, это не имеет значения). И потому что мы думаем, что мы важны. Себе безусловно, а другим особенно.

Почему люди раскрывают чужие секреты, это, по крайней мере ясно: потому что слоны более опасны чем мухи. Потому что их устривает ревниво злорадствовать, завидуют и осуждают (обоснованно или необоснованно). И потому что на самом деле мы не важны. Себе безусловно, а другим особенно.

Но почему ляпнуть и обнажить свое, немного отличается. Конечно набор причин содержит и элементы из ранее сказанного случая, мы просто разрабатываем его немного подробнее. Вообразите, во-первых, владельца тайны с своим владением, так как они друг без друга не существуют, как центар цели, пока те которые узнают что то выделяются по другими ее кругами. В зависимости от близости, порядка и объема перевода, классифицируются по остальным полям, и в зависимости от самой тайны и нашей интерпретации, потому что мы должны передать ее, зависит в котором кругу из девяти, мы будем. Потому что всех нас, более менее, это ожидает.

Во всяком случае, секрет тяжелый. И большой. Помните, центр самое маленькое поле. А и секрет не секрет, если хотя кому-нибудь еще не сказан. Он практически не существует, если кто то еще про его не знает. Столько ценность первого круга до центра, конечно если попадешь в иго. А что с остальными? Ну, никто из нас не не-

ЗЕРКАЛО

мой, все знают разговаривать, а больше всего тот который должен был бы молчать. Есть тут всегда какое-то количество подозрения и беспокойства, особенно в начале. Тестирование-кто сколько знает. Просто вспомните, Раскольникова. А потом, когда временем секрет зыбнет, сазревает и прерастает, он становится одержимостью о которой надо говорить. В начале непосредственно. Человек начинает показывать путь собеседнику, путь и все четкие признаки к собственному разоткрытию. А все это из-за эгоизма, и какого-то вида чувства вины. Он не мог бы признать себе свою непоследовательность и предательство. Поэтому он злоупотребит якобы благоразумие других и в конце концов свободно начнет разговаривать о хранимому. Но, нет уж смысла молчать когда все карты уже разоткрыты, не так ли? Стандартная дозировка адреналина и сплетней. По крайней мере, у нас есть что то в чем наш стандарт растет.

В случае адреналина безусловно кажется что человек бежит, торопится но не в противоположную сторону, но ближе к тому чтобы был отвлечен и раскрыт. И каждый раз, когда он ближе бы больше напрягался для того, чтобы снова удалится. И он должен удалиться, чтобы вновь иметь возможность прийти.

И так, пока эти ярлыки не перестают быть подсчитаны и тайна станет доступной для всех, а заменит ее какая-то запасная из внутреннего кармана. Там их и так слишком много есть.

Поэтому, еще раз уверенно (я подчеркиваю, уверенно, потому что я знаю, что не оставит между нами) внимательно! Берегите себя и других! Если уже не можем секреты, берегите настоящих людей вокруг себя! Внимательно стреляйте в цель! Насколько мне известно, наиболее рассчитывается центр, не так ли? И, пожалуйста, цитирую: „Не портите мои круги”.

Эмилия Петриняц

Математическая гимназия, Белград

Ментор: проф. Радивое Благоевич

Перевод:

Аполина Бартоломеа Бабович

Шестя белградская гимназия Белград

Ментор: проф. Крум Груев

ТРАЖИМ КУЛТУРУ

Трећа најава 4. БЕОПС-а

*алузија на Диогена и мисао „Тражим човека“

Сама реч култура потиче од латинске речи *colere* која између осталог значи узгајати, штитити и поштовати. Занемаримо антику, хуманизам и ренесансу, уопштено развој културе кроз историју. Обратимо пажњу на 21. век, на садашњи тренутак, на данас и овде.

Ја бих речи култура у том контексту додала један велики префикс НЕ. Култура 21. века јесте НЕкултура.

Где нестане узгајање? Где штићење? Где је поштовање?

Српска култура нестане у подрум. Не, не, не, не...грешим. Није она нестала. Она је гурнута у подрум.

Одлазим с другарицом у Народни музеј у Нишу, обе смо крајње ускићене што ћемо видети спомен-собу Бранка Миљковића: столицу на којој је седео, његов писаћи сто, писаћу машину, руком написану песму „Узалуд је будим“, сачувана писма, полице с књигама...Коначно улазимо у музеј и наилазимо на неку малу археолошку салу и кустоса. На моје питање где се налази спомен-соба Бранка Миљковића он одговара да нема места за излагање. Соба принца песника налази се ни више ни мање него у подруму. Какво разочарење...

Непуна два месеца пре овога, имамо случај из подрума број два – поплава у подруму Народног позоришта и Савремене галерије у Зрењанину.

Квар на инсталацијама.

Замислите, уметничка дела чувала су се у подруму са лошим инсталацијама. Невероватно!

Такође, реч култура у мом граду везује се за још једну огромну иронију. У Културном центру налази се један од најнекултурнијих ноћних клубова. Чисто сумњам да неко од тих пијаних тинејџера, обожаваалаца домаће и стране комерцијале, турбо-фолка, фолка и остале ружичасте музике, уђе у Културни центар током дана да би нпр. погледао изложбу уметника из Ковачице.

Подсетимо се сада Скерлићеве идеје, од пре стотину и више година, да литература претходи култури. Уз тренутно актуелну литературу, не можемо ни очекивати неку културу. „Љубав у доба

ОГЛЕДАЛО

кокаина”, а не „Љубав у доба колере”. Шопинг и тајне за срећан и успешан живот. Исповести познатих водитељски, старлета и сличних персоне. Све сами хитови...На прошлогодишњем, али и на овогодишњем Сајму књига где год да се окренеш, видиш, рецимо, билборд са сликом Јелене Бачић Алимпић, једне од најчитанијих ауторки у Србији. Али...бојим се да је ове године добила жестоку конкуренцију.

Поражавајуће је што је преко 2000 девојчица купило књигу односно розе-плаву сликовницу најпознатије српске модне блогерке. Зар се два дана енормне помаме за ни осредњим „књижевним делом” сматрају успешно организованим Сајмом књига?! Неко ће рећи: „Битно је да омладина чита”, али које ми онда вредности негујемо?! Ево га колеге – узгајамо, у најбољем случају, медиокритет.

Ја не желим да живим у блату просека. Не желим да будем медиокритет.

Велики сам поштовалац културе, уметности, и тешко ми је да будем сведок њеног ниподаштавања. Није да она не постоји, али бачена је у запећак. До ње се не може доћи конформистичким ставом.

Вратимо значај квалитетној књижевности, библиотекама, позориштима, галеријама и музејима...Све док се не потрудимо да кажемо НЕ префиксу НЕ речи НЕкултура, култура наше државе остаће заробљена у подруму и медиокритетским оковима.

Јована Тодоровић

Зрењанинска гимназија Зрењанин

Ментор: др Наталија Лудошки

СИЗИФОВ КАМЕН - ПОКЛОН ИЛИ КАЗНА

Сви знамо мит о Сизифу. Богови су га, након што их је безброј пута надмудрио, казнили безмало најлукавијом и најокрутнијом казном. Присиљен је да вечно гура један камен уз планину, али да се камен сваки пут, пре него га Сизиф изгура до врха, измакне мученику и скотрља се до дна. Није ни чудо што је Сизиф постао симбол узалудног рада. Страшна казна, зар не? Али, да ли је? Дозволите ми једну дигресију.

Свако од нас има неки свој циљ – да оснује фирму, да смрша, да научи да кува. Да освоји неку девојку. Било који од ових циљева или можда све заједно. Можда неке сасвим другачије. И свако од нас је убеђен да ће му живот бити лакши, да ће свет бити лепше место, да ће бити боље, ако тај циљ испуни. То је лаж! То је савршена илузија мајке природе која нас тако тера на рад и напредак. Једини спокој и једина срећа настају када знамо да ка свом циљу стремимо. Никада, сем тад. Замислите са мном неког...Рецимо архитекту. Да ли он леже у кревет насмејан ако зграда на којој ради напредује? Да, засигурно. Лећи ће насмејан и када је заврши. Али знате, исто као и ја, да се неће смејати ако догодине не буде могао да гради ништа. А ми, ми смо исти као он. Баш као и архитекта ни ми нећемо бити срећни ако немамо циљ, или ако му не тежимо свим снагама. Јер, чему онда ми?! Које је оправдање човековог постојања ако му је мајка или бог или ко год на поклон дао две руке и две ноге и главу која уме да мисли, а он – не мисли, не користи те поклоне?! Погледајте око себе и нагледаћете се таквих. Погледајте низ улице, на тргове, у доmove и реците ми колико их ради, колико мисли, колико се бори и крвари, колико трчи, пада, устаје и трчи брже, трчи јаче, а колико се ваља у блату свог постојања, живећи од данас до сутра, руку пуних ствари без истинске вредности, проклињући време – не јер га је премало, него зато што га је толико немислииво много, лажући се тако животом, а у ствари чекајући смрт?

Вратимо се нашем Сизифу. Чини се да се перспектива мало променила. Видимо да је његов камен казна, али, у неку руку, и спас. Њему је подарен вечни циљ. Али „подарен” му је, како то само грчки богови умеју да приреде, и вечни приказ камена који пада. Његов напор, наоко физички, у ствари је суочавање са чињеницом

ОГЛЕДАЛО

да његов труд нема плода. И зашто онда Сизиф, који то врло добро зна, још увек упорно гура камен? Зато што се без циља не може. Јер би дошло до слома ума, до слома душе, до ништавила. И ту се крије највећа разлика између великог Сизифа и нас. Ми смемо да одустанемо. Смемо да се предамо ништавилу, јер знамо да ћемо од њега сигурно побећи у хладни загрљај смрти. Сизиф никада. Његова казна – то је сама вечност. Али чекајте!

Па његов циљ није камен, то је само средство које су му невешто поклонили богови. Његов циљ је пркос! Да свакога дана може да погледа ка небу и повиче из свег гласа: Видите ли ме? Још увек сам јачи, још увек стојим! Он је своје проклетство, наметнуту му вечност, претворио у своју највећу победу. И... ако је он успео, ако целу вечност пркосно стоји и не предаје се ништавилу, зар не можемо то и ми? Зар не можемо стајати као и он за овај један бескрајно краткак дат нам тренутак? Не знам, људи, не знам. Али знам – да ћу покушати!

Игор Зеџ

Математичка гимназија Београд
Ментор: проф. Анђелка Петровић

СРЕЋА ЈЕ У НАМА САМИМА

Питате сео о чему ћу вам ја сада говорити. Људи лажу, па лажу - сматрам да је то евидентно и јасно у овој земљи. Нема ту више шта да се додаје. Одлучила сам да вам говорим о најјачем и најснажнијем осећању – о срећи.

„Чудно је, колико је мало потребно да будемо срећни и још чудније како често нам баш то мало недостаје”, написао је Иво Андрић. Шта је то срећа и како је осетити? Постоји ли уопште? Колико дуго траје ако постоји? Хм, тешко је рећи, поготово у садашњем времену транзиције и приватизације, када нама блиски људи остају без посла, када политика влада а не истинске вредности, а хуманост је све више и више запостављена... Почињем да видим свет какав јесте, а не онаквим каквим сам га раније замишљала. Скоро да више нема наде, помислим, али се после тргнем и увидим да нисам у праву.

Свађаш се и бориш за права и принципе, а онда се деси нешто, неко твој се разболи и схватиш колико си, у ствари, био срећан јер сте били здрави. Мудри људи су рекли да здрав човек има хиљаду жеља, а болестан само једну – да оздрави. И били су у праву. Народна мудрост, свевременска. Тада схватиш колико су сви други проблеми небитни. Новац, то су само папири и не могу ти донети срећу. Она долази са малим стварима, краткотрајним задовољствима које нам пружа разговор са драгим људима, одлазак у позориште или биоскоп, мамим и татин загрљај, мир и сигурност, путовање и упознавање нових култура. Помоћи неком, то је срећа, дати осмех и лепу реч... За мене је срећа јесења шетња по парку, печен кестен и опали лист, беседа коју вам сада говорим, књига коју сам недавно прочитала... И војник у рату који добије писмо, и болесник кога посети породица, и случајни пролазник који угледа дете које грли своју мајку - осете радост. Срећу чине тренуци, наше чисте и позитивне мисли, жеље, добра дела, пријатељи. Онај ко је задовољан собом јесте срећан човек. Срећа је у нама самима... Она је саставни део наше личности, нашег живота.

Пут ка срећи је трновит, лавиринт са много пролаза и тешкоћа да се нађе излаз... Стазе су различите, јер су жеље и тежње другачије. Свако се понекад, кад-тад, сусретне са срећом, досегне је и

ОГЛЕДАЛО

ухвати. Обично је не задржи, она је као јегуља, клизава и тешко ухватљива, али такве тренутке треба памтити, чувати, неговати као нежну биљку. Писац Амос Оз истиче да постоји срећа на свету, да патња није њена супротност, већ узани пролаз кроз који ми, погнути, пузећи преко коприва, стижемо до мирне чистине у шуми окупане сребрном месечином. „Срећа је ретка, као фина посуда, и они малобројни који су је достигли, обликовали су је и стварали, линију по линију, годинама, свако по својој слици и прилици, свако према својој личности, те не постоје две једнаке среће. У калуп своје среће излили су сопствену патњу и понижење.”

Неким би се, можда, учинило да је Пандора поново отворила своју кутију и ослободила сва зла која су загосподарила нашем земљом и народом... Али, чак и када смо, понекад, у тешким, наизглед безизлазним ситуацијама, срећа постоји. Она је ту да нас подсети да смо живи и да чекају лепши дани. „Чашу меда јошт’ нико не попи, што је чашом жучи не загрчи, чаша жучи иште чашу меда, смијешане најлакше се пију”, записао је Његош. Управо у овом тренутку, један живот се угасио, али се негде нови родио. То је живот. Борба непрестана, у којој мораш бити храбар, стабилан, имати вере и наставити даље. Ако паднеш, треба да знаш да се подигнеш. Поштено, храбро, чистог образа и мирне савести. Јер, кад дотакнеш дно и немаш више где да падаш, мораш почети да се пењеш ка срећи... И боље сутра ће да дође.

Срећа је за мене овај тренутак. То је мој подстрек и моје усхићење. Моја срећа – то сте сви ви сада!

Сара Милојевић

Прва крагујевачка гимназија Крагујевац
Ментор: проф. Марио Бадјук

ЧУТИ СВАКИ ТОН

Трећа наџрада 4. БЕОПС-а

Људска раса, од како постоји као свесна себе и свесна света око себе има један циљ. Циљ да пређе преко ствари која је у животу ове расе једина и извесна. Да пређе преко коначности њеног живота. У сталној потрази за еликсиром вечности, људи су схватили да, барем за сада, најефикаснији начин постојати, и онда када нестану са земље, јесте управо оставити нешто иза себе. Чак је и Иво Андрић рекао како сви умиремо једном, а велики људи два пута. Једном када их нестане са земље, други пут када пропадне њихова задужбина. А шта је боље него оставити неку заоставштину? То су управо урадили сви нама познати и мање познати научници и уметници.

Од свега што нас оплемењује у науци и уметности, једна ствар се посебно намеће као идеална, најмоћнија, најделотворнија. Музика! О осећају који добра музика оставља на нас, о свакој емоцији која нам проструји телом и најежи кожу нема смисла говорити, јер ниједна реч нашег, нити било ког другог језика то не може описати. Управо тај осећај јесте и поента музике. Она вас никада, никада не сме оставити равнодушним. Јер слушати музику, то је чути сваки тон, сваки звук као осећање које вам уметник на овај начин преноси. Чути сваку реч која никада није изговорена ономе коме је била намењена. „Тамо где престају речи, тамо почиње музика”, рекао је Хајнрих Хајне. Она је по мишљењу многих и најсавршенији тип уметности, јер ви никада нећете чути слику на начин на који ћете видети таласе како скакућу по Влтави док слушате ово изванредно дело Сметане. Чак су и научници, радећи многе експерименте, утврдили да само слушање музике, а камоли њено извођење, стимулише наш мозак на необјашњиве начине. Чак се и Моцарт препоручује трудницама за бољи развој њиховог детета.

Покушајте да замислите филм без музике у позадини. Без страшних звукова вотерфона, океанске харфе, у неком хорор филму, или без сладуњаваг валцера док се двоје заљубљених љубе на киши. Музика је у исти мах значајна и за појединца и за цео аудиторијум. Она је оно што буди у људима људскост и љубав и све најлепше, а управо она је оно што нас као људе и повезује. Вероватно је зато и манифестација која је окупила највише људи, нама

ОГЛЕДАЛО

позната, у историји управо концерт Рода Стјуарта 1994. године, на коме је присуствовало чак 3 500 000 људи.

На крају дана сви имамо неку нашу песму коју слушамо кад смо срећни. На крају дана сви имамо неку нашу песму коју слушамо кад смо тужни. Уз музику се најлепше весели. Уз музику се најдубље пати. И свако од нас, и ви и ја, живи са музиком у себи и не смемо дозволити, као што је рекао Дизарели, да умремо са њом и даље закључаном у нама. И зато пронађите вашу музику и пустите је у свет. И ко зна, можда вам донесе тек неколико капљица оног већ поменутог еликсира.

Милица Глеђа

Гимназија „Јован Јовановић Змај“ Нови Сад

Ментор: проф. Александар Турукало

ОСВАЈАЈМО ОСМЕХОМ

Нећу почети критиком, почећу осмехом. Осмехом, јер то је управо оно што нам фали. Не мора да буде искрен, колико мора да постоји. Самим тим што знамо за њега, први је корак ка срећи. Насмејте се, не можете рећи да за то нема разлога.

Заборавили смо да се радујемо суштини. Пробудимо се бар на тренутак, постанимо свесни свог бивства, не дозволимо да нас упорно мучи осећај несреће, који тражимо у свему не слутећи да праву срећу полако губимо. Питам вас, јер знам да не обраћате пажњу на то-обрадујете ли се икада једни другима?

Отуђујемо се једни од других и тиме заборављамо на човечност у себи, а што је најгоре, отуђујемо се и сами од себе. Сећам се... колико сам се као мала радовала кад год се тата врати са посла. А, сада? Сада једва чекам да оде. Онда помислим на то како постоје особе, које немају никога. И запитам се чему онда оволико нас, када постоје људи који су сами? Чему онда свађе, понос, ратови, када су они још један корак ка самоћи? Тражимо разлог да се осмехнемо човеку на улици, да њиме почнемо јутро, а онда када га нађемо, спознамо и извор његовог непостојања.

Не знамо колико смо срећни док не крену немири. Немири против којих се не може, који не зависе од наше одлуке, који нас доводе до тога да схватимо да је срећа заправо у нама.

Окрените се око себе. Сигурно постоји неко ко вас воли и ко једва чека да вас види. Обавезно је загрлите, јер сте можда ви разлог њеног осмеха тог дана. Свега ће бити...И црних рупа у којима ћете једва светлост наћи, и обасјаних дана као створених за ваше снове, и новца, и нових почетака, и нових крајева, али нас неће бити. Ми нисмо вечни...Зато треба опростити, и осмехнути се, јер смо велики онолико колико знамо да праштамо. Треба пружити руку ономе коме је рука потребна. Треба урадити нешто да нам буде боље, и опет се осмехнути, јер смо урадили праву ствар.

На крају треба да нас буде све више, али без отуђеника и без оних који су заборавили чиме им је дух храњен као мали. Само што овога пута нећу рећи шта треба да урадите, до сада сте већ запамтили да тражим осмех, али ћу дати себи за право да свакоме

ОГЛЕДАЛО

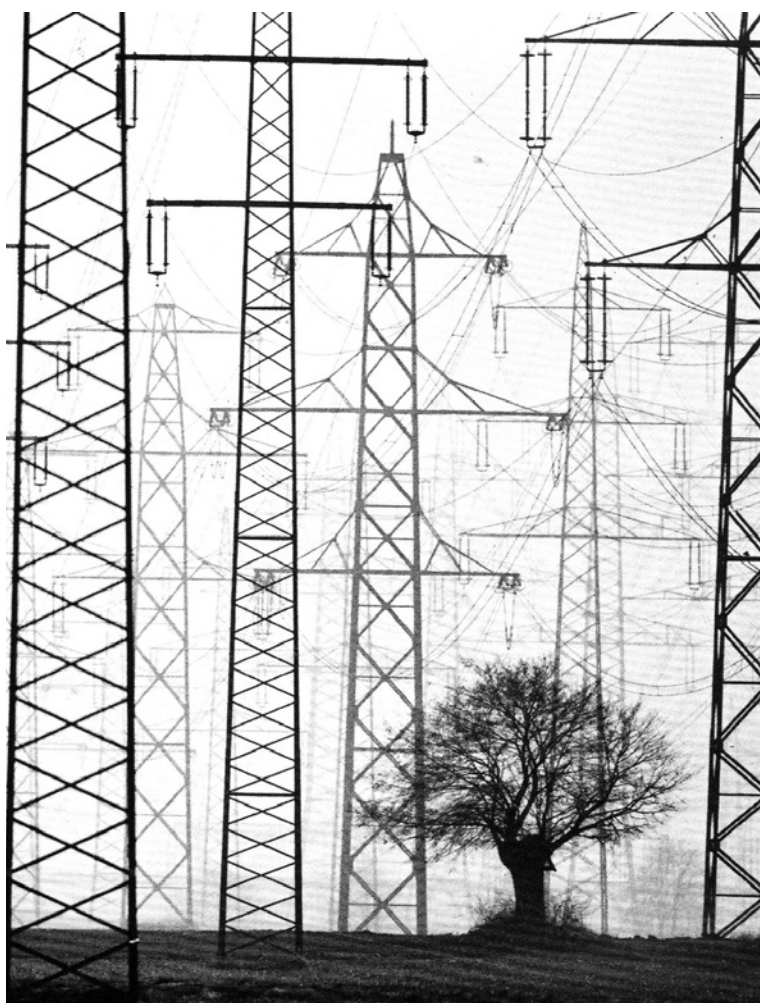
од вас, па и себи кажем: „Буди, човече!“. Буди и крадљивац Звезда и вечити сањар, ил' краљ боема, сасвим је небитно, али буди човек лепих мисли. Само се из њих рађају лепа дела.

Зорана Томић

Гимназија „Борислав Петров Браца“, Вршац
Ментор: Вера Репач

ТЕМА VIII

ТЕЗА АНТИТЕЗА СИНТЕЗА

Михаљ Модлвој, Немачка без шуме (1983)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

TELESNA UMETNOST I MARINA ABRAMOVIĆ

Razaranje klasične forme, započeto još pre impresionizma, u baroknoj čežnji za beskonačnim i neiscrpnim¹, zahtev je moderne umetnosti za oslobađanjem životne i umetničke istine. Svet je prostor u kojem se ona krivotvori u formi racionalizacije nagona, interesa, volje za moći. Stoga je destrukcija predmetnosti prirodan izraz onoga što Maljevič naziva „nepoverenjem prema svetu realnosti uopšte”². U mnoštvu stilova moderne umetnosti, a odsustvo stilskog jedinstva je njena odrednica, Marina Abramović svoj izraz pronalazi u telesnoj umetnosti, konceptualizmu, performansu. Sebe naziva „bakom performansa”³, imajući u vidu tri decenije vernosti ovom stilu kojim je krajem šezdesetih godina prošlog veka postavljala temelje nove umetničke prakse u Srbiji.

U potrazi za istinskim bićem, bodi art se okreće telu kao medijumu. Pored toga, telo je sadržaj i izražajno sredstvo. Umesto kartezijanskog identiteta mišljenja i postojanja, čistog razuma i njegovih univerzalija, u središtu je telo „sa krvavim brazgotinama i žigovima egzistencije”⁴. Telo konačnosti, patnje i smrti.

U potrazi za esencijalnim znacima života i stvaranja, telesna umetnost je pre svedočanstvo nego kreacija, aktivnost, a ne završeno delo. Takvim prevrednovanjem i proširenjem, briše se granica i razlika između umetnosti i života. Moći tela, tog „sidrišta u svetu”, Marina Abramović iskušava u seriji performansa nazvanoj „Ritmovi”⁵.

Izdvajam „Ritam 5”, ne samo zbog ekstremnog istraživanja psiho-fizičkih granica u njemu, već zbog simbolizma koji iskazuje.

¹Mario Perinola, „Estetika forme”, u „Zlatna greda”, 2005. god.

²Lazar Trifunović, *Slikarski pravci XX veka*, Jedinstvo, Priština, 1982, str. 63.

³Marina Abramović, internet, dostupno na <https://en.wikipedia.org/>

⁴Piter Sloterdijk, *Tetovirani život*, „Dečje novine”, Gornji Milanovac, 1991, str. 30.

⁵To je ciklus od pet performansa koje je umetnica redom izvodila: u Beogradu / Ritam 5/, Zagrebu/Ritam 2/, Milanu /Ritam 4/, sve 1974, i u Napulju / Ritam 0 / 1975. godine. O tome u: Ješa Denegri, *Sedamdesete teme srpske umetnosti*, Svetovi, Novi Sad, 1996.

Oko zapaljene zvezde u ritualnom kruženju, umetnica odseca svoju kosu i biološki ekvivalent, nokte, i baca ih u vatru. Drevno iskustvo kazuje da su u kosi i noktima skrivene moći i snaga čoveka. Njihovo simboličko žrtvovanje je zamena spoljašnje moći unutrašnjom, duhovnom energijom koja traži potpuno predavanje.

Za Marinu, petokraka nije samo renesansni simbol mikrokosmosa - čoveka, već ima i lično, emocionalno značenje. U tom simbolu komunizma izgarale su strasti njenih roditelja, revolucionara. Kada se u kulminaciji izvođenja baci u vatru, kao da se oslobađa zatvorenih formi života. Kao ognjena svetlost, vatra je znanje. Čini se, da je to viđenje umetnosti kao slobodnog stvaralačkog čina izvan utopija koje bi da ovladaju životom. Kao što zvezda svoj sjaj teži da usaglasi s beskrajem neba na kojem počiva, umetnost vraća život nespутanim nebeskim kosmičkim ritmovima. O takvim je ritmovima ovde reč.

Da telesna umetnost nije puko mazohističko samoispitivanje fizičkih i mentalnih moći izvođača, već slojevita razmena sa publikom, svedoči poslednji i najdramatičniji, „Ritam 0”.

Kao u teatru, i ovde je publika integralni deo umetničkog čina. Međutim, u pozorištu se glumac odriče svoje stvarne ličnosti i uzima tuđ identitet, postaje neko drugi. A performans nije iluzija, simulacija, već neposrednost, „govor u prvom licu”⁶. U tom svojevrsnom teatru sve je svedeno, lišeno dekorativnosti i nepotrebnog esteticizma. Suočavanje s publikom mora biti iskreno i stoga oslobođeno suvišnosti. Zato izvođenju prethodi „destilacija ideja do suštine”⁷, a onda njihov neizvestan

⁶ Pojam je uveden u kritičku terminologiju povodom istoimene izložbe u Salonu Muzeja savremene umetnosti, oktobra 1975. godine. Objedinjavao je akcije i ponašanja, od hepeninga, preko fluksusa, novog realizma, do bodi arta i performansa. Vidi u Ješa Denegri, *Sedamdesete – teme srpske umetnosti*, str. 24.

⁷ Marina Abramović, internet

OGLEDALO

život na sceni koja je nepredvidljiva i autentična. U „Ritmu 0”, u težnji za neposrednim kontaktom, umetnica je ispred publike postavila predmete koji su kadri da povrede, proizvedu bol, ali i zadovoljstvo. Među njima se nalazio i pištolj. Sedela je nepomično, potpuno pasivna, poput stvari, dok je publika imala mogućnost da deluje po njoj. I zaista, u početku suzdržano i oprezno, a zatim sve agresivnije, prisutni su koristili mogućnost koja im se ukazala. „Zaista sam se osećala povređenom. Sekli su moju odeću, ubadali mi ružino trnje u stomak. Jedna osoba je uperila u mene pištolj, a druga ga sklonila.”⁸

Kada je posle punih šest sati „trpljenja radnje” najzad ustala i uputila se prema publici, vršioci radnje su se razbežali i izbegli suočavanje.

Međutim, pozornica performansa ne trpi skrivanje – sve mora biti otvoreno, demistifikovano. Pasivnost umetnice je samo naličje duboke unutrašnje koncentracije. Performans ne dozvoljava prikrivanje, jer je njegov cilj oslobađanje potisnutog. Izbegavši da se suoči sa potisnutim nagonima, agresijom i stidom duh publike se razobličio u svojoj nepokretnosti i inerciji. Iako je Marina oslobodila najdublje emocije – katarza je izostala, jer umetnik podstiče, ali ne spasava. Pročišćenje je lični čin, zato je „telo publike” tako važan deo performansa.⁹

⁸ Marina Abramović, internet

⁹ Tibetanska kultura i religija snažno su uticale na delo Marine Abramović. Umeće kontrolisanja fizičkog i mentalnog tela duguje ovom izvoru. Budizam je filozofija pronicanja u vlastito biće i njegovo oslobađanje od bezličnih sila koje njime gospodare. Marinin rad teži takvom oslobađanju i uspostavljanju ličnog odnosa prema sebi i svetu, koji tako nedostaje zapadnoevropskom čoveku. U toj težnji su se i ukrstili ciljevi Marinine umetnosti i budizma. Ovaj poslednji, prema rečima Suzukija „oslobađa vaskršlu energiju koju svako od nas nosi, no koja je u običnim okolnostima osujećena i izobličena, te ne nalazi prikladne kanale za svoje aktivnosti.”

OGLEDALO

Za rane radove Marine Abramović rečeno je da u njima postoji „jedna viša vrsta principa, da se u umetnosti mora ići do kraja”¹⁰. Kada je 1975. godine u Amsterdamu srela svog životnog i umetničkog partnera Ulaa, rodila se strast za čistim osećanjem i umetničkim izrazom.

Njihov odnos potpunog predavanja i simbioze postao je predmet ispitivanja u nizu zajedničkih izvođenja. Promišljali su i tražili formulaciju suprotnosti svetlosti i tame, pozitivnog i negativnog, tišine i zvuka, mira i aktivnosti...

U „Ravnoteži u akciji”, performansu izvedenom 1980, umetnici u potpunom mirovanju, jedan naspram drugoga, u osi koju definiše razapeti luk, odapinju strelu u pravcu Marininog srca. Simbolika ove scene jezgrovito izražava večni princip erosa. Njihova tela su samo fizički odvojena u prostoru, ali ujedinjena snagom potpunog predavanja i poverenja koje je izraženo spojenim pogledima. „Sa krajnjom preciznošću strelca, ova akcija pokazuje poredak odnosa dvoje ljudi”¹¹. Obnavljanje izvorne androginije, redukovanje vlastitog ega u sintezi koju Marina naziva „mrtvim sopstvom”¹². U kraljevstvu erosa nema dominacije, upravljanja, ni osvajanja. Nema uzmicanja jer, ego mora da se proširi do krajnjih granica.

Težnju da u drugome bude kao u sebi, da se drugi potpuno upije, umetnici su iskušavali u akciji „Udisanje – izdisanje”, 1977. Priljubljenih usana, udisali su vazduh onog drugog, sve do prirodnog zaustavljanja disanja gubitkom kiseonika i onesvešćivanjem.

¹⁰ Ješa Denegri, *Sedamdesete – teme srpske umetnosti*, str. 106.

¹¹ Larousse, *Nova istorija umetnosti*, Plato, Beograd, 2005, str. 489.

¹² Marina Abramović, internet.

Njihov zajednički rad je okončan 1988. godine, u skladu sa životnim i umetničkim principom, performansom. Bio je to „Veliki kineski zid”. Putovanje započeto na suprotnim krajevima zida, dve i po hiljade kilometara dugo hodanje, susret i rastanak, označili su kraj veze. To je simbolička eksteriorizacija unutrašnjeg duhovnog putovanja koji su morali da pređu dolazeći iz različitih kultura, društvenih sistema.

Konceptualnost je tako važna za telesnu umetnost jer, bez mogućnosti da se osećanja promišljaju ona ne bi mogla da stupe u kontakt sa publikom. Zbog toga ova umetnost ne ukida u potpunosti predmetnost već je stavlja u funkciju ideja.

Marina Abramović posvećeno bira objekte koji će posredovati njene ideje tako da uključuje i video kao način njihovog širenja. Po svojoj prirodi realističan, ovaj medij pojačava moć percepcije.

Ponavljanja radnje i njeno fokusiranje na željene segmente pobuđuju osećaj jedne dodatne upitanosti i čuđenja, koje uvek podstiče i vodi višem nivou spoznaje. Otvaranje percepcije putem ovog medija, uočljivo je u video radu „Luk”, 1996.

OGLEDALO

U kiničkom maniru, izazivanjem paradoksa i asocijacija, Marina podstiče preispitivanje hrišćanskog pojma patnje, a time, i religije uopšte.

Dok jede veliku glavicu luka, sa pogledom usmerenim prema nebu, izgovara tekst pun rezignacije nad sopstvenim životom. Suze koje se razlivaju po licu asociraju na madonu i njenu patnju. Tim gotovo ničean-skim kontekstom, Marina preusmerava patnju sa duhovnih visina drugog sveta, večnosti, u dimenziju vremena i konačnosti. Svakodnevnica je prostor gde se ona istinski doživljava i iskušava.

Da je Marina Abramović umetnica koja se bavi suštinom, pokazuje dvanaestodnevni performans u galeriji Sean Kelly u Njujorku, 2002, pod nazivom „Soba s pogledom na okean”. Za to vreme, živela je u tri viseće polusobe, potpuno izložena publici, uključujući i najintimnije aktivnosti. Postavljene merdevine su nagoveštavale mogućnost da siđe među publiku, ali oštri noževi na prečagama su to osujećivali. Namera je bila da se život usmeri na njegovu čistu neposrednost. Niz trenutaka slivenih u hodanju, stajanju, sedenju, ležanju, zurenju u publiku. Ponavljanje i besadržajnost radnji proizvodili su osećaj nepokretnosti i mirovanja.

Na taj način, umetnica je podsticala publiku da se usredsredi na trenutak. Na prisutnost bića koje je uvek tu, ali nam izmiče pred zadatim porocima misli, poslova, zabave. Zaveden raznim formama privida, moderan čovek je izgubio osećaj realnosti.

OGLEDALO

Marinin performans, neprevodiv i neizreciv jer je sveden do elementarnosti, otvora procep, pukotinu kroz koju iz „sobe” sveta - kosmičkog doma, u „sobe” duše publike, nadire okean bića, proizvodeći potisnuti osećaj postojanja. Ko je još u savremenom svetu upitan pred „čudom bića”, pošto živimo u njegovom „zaboravu”, kako svedoči Hajdeger ?

Marinini performansi, a to je opšte mesto telesne umetnosti, pokazuju da ona nije estetika lepog, već jedno egzistencijalno izražavanje života pred kojim izmiče svaka celovitost i forma.

U video radu iz 1975. godine, „Umetnost mora biti lepa, umetnik mora da bude lep”, ona se obrušava na kanone lepote i modernu opsesiju njome. Dok se češlja, gotovo do samopovređivanja, ponavlja naslov kao mantru, pokazujući sumnju u odnosu na lep izgled i potvrđuje ono što izmiče predstavljanju, a prisutno je u njegovoj osnovi – patnju i bol.

Za Marinu Abramović umetnost mora da bude kompleksna i uznemiravajuća, istinska ontološka punina, a ne umetničko delo kao posed u otuđenoj ekonomiji kapitala.

Telesna umetnost je aktualizacija ljudske stvarnosti kroz oživljavanje snage obreda kao jednog predjezičkog, iskonskog osećanja za to „kakve su stvari”.

Poput ritualnog prostora, ni scena performansa nije neutralna, već predstavlja dramatično polje stvarne egzistencije. U njoj se istina iskustva, doživljava, ona je pre inicijacija nego izlaganje jednog znanja. U prepoznavanju patologije, ontoloških i egzistencijalnih nedostataka života savremenog čoveka, ova umetnost deluje kao terapijsko i preporadajuće iskustvo.

Svojim snažnim izrazom Marina Abramović vaskrsava klasičnu predstavu umetnika kao „posvećenog bića”. To je biće u čijem su posedu briga i dar očuvanja čistog života i njegovog večnog stvaranja.

LITERATURA

1. n. paradoxa interview, page 1 of 8, septemember 1996.
2. habers art reviews; marina abramovic, page 1 of 5, about suffering
3. „Bezuslovna ljubav za ljude”, intervju, „Politika”, 20. mart 2004.
4. marina abramovic, wikipedia, the free encyclopedia, page 1 of 8
5. The Brooklyn rail, Marina Abramovic in conversation with Delia Bajo and Brainard Carey, winter 2003.
6. Ješa Denegri, *Sedamdesete – teme srpske umetnosti*, Svetovi, Novi Sad, 1996.
7. Lazar Trifunović, *Slikarski pravci xx veka*, Jedinstvo, Priština, 1982.
8. Teodor Adorno, *Estetička teorija*, Nolit, Beograd, 1979.
9. Piter Sloterdijk, *Tetovirani život*, „Dečije novine”, Gornji Milanovac, 1991.
10. Larousse, *Nova istorija umetnosti*, Plato, Beograd, 2004.
11. D. T. Suzuki i E. From, *Zen budizam i psihoanaliza*, Nolit, Beograd, 1969.
12. Gvido Morpurgo – Taljabue, *Savremena estetika*, Nolit, Beograd, 1968.

Ljiljana Malović Kozić

Profesorka filozofije

Šesta beogradska gimnazija Beograd

АКО ЈЕДЕШ – МАЊЕ ЋЕ ДА БОЛИ

У Теодосијевом *Житију Светиога Саве*, у сцени Растковог бекства из двора у манастир, када зајапурена и преплашена, од господаревог гнева, потеря стигне на Свету Гору, ипарх их води у трпезарију да се „утеше”. Та ће утеха трајати кратко, залогаје „бацају заврат”, јер није испуњен Немањин налог. Иако ће читав догађај имати хепиенд, господар ће наине помирено прихватити синовљево замонашење, оно што је интересантно управо је начин на који су покушали да се реше стреса. И израз, *утешити се*, јединствен, прецизан, старословенски, који никада касније у литератури нисам сусрела, бар не у том контексту. Било је то у дванаестом веку. Данас, девет векова после, девет кругова испод, људи под стресом и даље посежу за истим методама „утехе”. *Нема ничеј новој њод сунцем*, како рече депресивни Проповедник, који се сигурно обилно *шешео* на описани начин.

О *хедонистичком анђелу*, односно његовим претечама, постоје небројена сведочанства. Пре него што је слетео, гологуз и крилат, људи су уживали у буту и медовини, грожђу и вину, уз слепачке интерпретације и китарске пратње, у лежећем или полуседећем положају, сварујући и подригујући претерани залогај, пре него што утону у сан и забораве како је кравоока Хера карала Зевса или како је сатири Тиресија прорекао проклетство Тебе.

Тај гологузи, буцмасти и младолики дегустатор, почео је да промишља своје залогаје. Затим да склапа *јасирономске ујоворе*. Да гради етимологије од сокова, укуса и мириса. Имамо, данас, хранљиве креме и маске, масне фоте и вицеве, горка искуства, слатке, медене девојчице и дечаке, куце и маце, киселе фаце, ретко соли у глави и душевну храну, а много чешће пикантерије у жутој штампи... Често нам је кнедла у грлу, слатко се или кисело осмехујемо, гутамо речи, одговоре, не можемо да сваримо неке особе. Дегутантна нам је стварност, питке приче. Кувамо се на врућини, баримо особе до којих нам је стало, а неретко пржимо, ложимо оне које нам је гушт да завитлавамо. Понеко има стомак за све, понеко загризе неку тему и само се њоме бави, или се пече на ватри неискства, све зависи од укуса: *de gustibus non disputandum est!* Људи воле да пребаце врућ кромпир другоме, а када пукне тиква, повуку се и једу у себи. Не воле неслане шале, гризу се због њих!

Да неслано не ваља, а да је бљутаво – одвратно, говори и Христ у Матејевом Јеванђељу, обраћајући се апостолима: „Ви сте со земљи. Без вас би се обљутавила.” Онај који „пере руке” у истом Јеванђељу, а и у остала три, није лук ни јео ни мирисао, желео је да ослободи Христа, а не Вараву! Безукусна јела – извињавам се због претеране субјективности – моја мајка крсти са „нит путкасто нит лискасто” (шта год то значило), а када је један од супружника знатно старији, коментарише: „Па шта? Неће га кувати у лонцу!?” Синестезије и метафоре, част изузецима, прејеле су се и постале бесне и незаинтересоване за основу с које су потекле. Још једна реч, старословенска и у руском језику сачувана, призива нашу запитаност: *храниџи* значи чувати (а у неким крајевима Србије *йиџаџи* значи хранити!). И, још нешто: на руском језику *живоџи* значи *стџомак*! Кад Држићев Помет поменути трбух назове господарем, сви се смеју, а у ствари, сви му, трбуху, служимо. Највећи део живота посвећујемо управо њему: пунимо, празнимо га, одмарамо...

Да су љубав и стомак тесно повезани, потврдиће вам свака особа од искуства. Не мислим само на љубав мушкарца и жене или истополне љубавнике и постизање блискости преко пуне трпезе и удовољавањем укусу партнера, већ и на све друге љубави. Замислите Китса који бесно баца кроз прозор свог римског стана италијанске ђаконије, јер је жељан енглеске хране. Или Пруста, са чувеним *мадлена колачићима*... Замислите Бабет (у сјајном филму *Бабетина јозба*) која сав свој иметак, згодитак на лутрији, троши на једну једину гозбу, француску, плаћајући сувим златом бродове који на данско острво доносе фазане, препелице, сиреве и вина... Руку на срце, ни стомак није једини господар, о чему сведоче мање суптилне слике ренесансе, али јесте повод да се у причу уведу још неки, а не само орални отвори на телу. Замислите Гаргамелу која се прејела шкембића или Незајаза који је гутао све „само ако је добро посољено”. О тој еквиваленцији трбуха и гузице говори и Вијон: „...А врат под омчом ће да сазна/кој’ко ми тежи гузица празна”. И осуђеници на смрт имају право да осмисле трпезу последњег дана, то је тековина наше борбе, извојевана много после овог песника, лопова и сецикесе. Наравно, искуство у свему превазилази литературу. Тешко да можемо замислити мирис цимета и каранфилића, укус меса са образа барбунчића, рачића (знам једног песника који је своју драгу овековечио управо док једе ракове) или густину далматинског вина, ако их нисмо пробали. Али то је друга тема.

Мој први кулинарски излет, припремање гулаша (пре ће бити подгревање гулаша, ако се добро сећам!) и пире-кромпира, одвијао се телефонски. Незграпна домаћица-почетница консултовала је баку:

- А колико соли?

- Во имја оца.

Нисам схватила одмах. То је значило: у три прста, па колико стане. Касније је тај *во чије сам имја* солила гулаш постао (опет по бакином рецепту) далеко присутнији у мојој кухињи: молила сам га да хлеб нарасте, да се колач не распадне, млеко не покипи... Као пред одсудне битке или предузећа од животне важности, пре него што би ми шаке утонуле у тесто, брисала бих прашину са старих фотографија, милујући лица својих прабаба, од којих је једна, Швабица, била ненадмашна у справљању киселог теста. (Касније сам сазнала зашто ју је муж, мој прадеда, кад га наљути, а то је бивало често, псовао, спомињући Хајнриха и најквирц. Њен отац је, наиме, у Темишвару имао продавницу зачина, од којих је мом прадеди био познат само онај који се стављао у кобасице, па је исти и псовао. Била је, баба Јулијана, његова „колонијална Хана“.)

Осећала сам се попут јунакиње мексичког филма *Као вода за чоколаду*, Тите, чија би се биографија, како то каже Мишел Онфре у књизи *Гурмански ум*, могла назвати *алиментарном*. Као она, размишљала сам „како је тесту кад падне у врело уље“ али и да „грудите такнуте љубављу нису груди, већ бескорисне грудве теста“. И не само то. Почела сам да сакупљам, како рече Ибзен за куваре, „најбоље књиге које постоје“. На полицама, поред класичне Пате, доктора Еткера и Стеве Карапанџе, нашли су се и Фројд (у улози куvara), Тито (у улози гурмана), Воки Костић који је *појео себе*, Голем *јотвач*, Брачна кухиња Игора Мандића, *Кухарица далмајинских јосифа*, *Бакуле од кужине...* и да не набрајам. Међу „најбољим књигама“ најбоља, понос моје библиотеке, *Велики српски кувар са сликама за ујошребу српских домаћица*, штампана је у Новом Саду 1878. године, а ауторка, госпођа Катарина Поповић Мицина, несребично је поделила своје кулинарско искуство са домаћицама и онима које ће то тек постати. Она се, како каже, служила белешкама своје „драге матере Нанчике Петровића Пургермајсторове“, од које је преузела најважнију „цел добре кујне а то је: да снабдева породицу са здравом храном а да избегне сваки излишан трошак“. Учи нас госпођа Катарина да је „мужу домаћину позив да зарађује у кући и ван куће“, а домаћици „ваља да познаје својства свију творива којима се хранимо“. Саветује нас да кујна мора бити чиста и опремљена, ако се сто дрма ваља подметнути нешто, затим како се поставља трпеза, како служи храна и, чак, како се једе. Средишњи део књиге запремају сами рецепти, али ни у њима вредна домаћица ништа не препушта случају. На пример, после детаљних упутстава о мешању погачица с чварцима, ауторка упозорава домаћице да буду пажљиве „јер се погачице радо распадају“.

ОГЛЕДАЛО

Замишљам госпођу Катарину као врсну „утешитељку”, омиљену супругу и питам се да ли је и сама уживала у храни, или је као своју мисију подразумевала „задовољење гостију и својте”. Назив њеног куvara тако би оправдао омашку „за употребу српских домаћица”, јер се домаћице заиста употребљавају у сврху савршене режије *симпозиона*, а онда улогу преузима мушкарац, за столом, при чему постављена трпеза постаје „метафизичко место, простор који ослобађа читаву онтологију” а дегустатори, предвођени домаћином, „промишљају своје залогаје”. Да не би ко помислио да сам феминисткиња (не дај боже!), зауздаћу своју мисао на овом месту. Па ипак:

Кад оду гости, домаћица почисти трпезу, поједе понешто „да се не баци”, и улије себи у чашу катарзично вино, оно које „разгони тугу”. Ако је имала среће, сутра ће тешити „својту”, а ако не – остаје јој да се сама утеши, до следеће гозбе.

Олгица Рајић

Професор српског језика и књижевности
Шеста београдска гимназија Београд

ДИЈАЛОШКИ МЕТОД У НАСТАВИ

Дијалог као наставни метод подразумева разговор наставник-ученик. Неопходни услови за дијалог су предзнање ученика, практично искуство и демонстрације. Помоћу питања прилагођених расправи ученици се уводе у поимање и схватање нових знања.

Дијалог може имати: сократовски, хеуристички, катехетски, дискусионни и развојни облик.

Дијалог као наставни метод, као што смо казали, углавном се заснива на питањима и одговорима. То је двосмерно комуницирање наставник-ученик. Наставник и ученик су, дакле, сабеседници.

Дијалошки метод, израженије него други наставни методи, подстиче чулно и апстрактно мишљење и мисаону активност ученика. На основу разговора са ученицима, наставник може да оцени сопствени рад и поступке као и ниво и знања ученика и на основу тога унесе неопходне корекције у циљу допуне, осмишљавања тумачења и повезивања појединих елемената наставног градива.

Дијалог као наставни метод не може да се идентификује са обичним разговором. Разлике су велике. Дијалог као наставни метод карактерише висок степен усмерености и интензивну мисаону активност ученика, њихову ангажованост у остваривању одређеног циља, задатака, и што је веома битно, адекватну припремљеност наставника. Припрема наставника обухвата не само интерпретацију наставних садржаја него и формулацију разних питања која ће бити постављена ученицима, могућих одговора на питања, као и проблема који могу да искрсну током разговора. Стога разговор са ученицима не би требало да буде догматичан, крут, рутиниран, усиљен, праволинијски, шематизиран, унапред строго детерминисан, већ флексибилан, жив, динамичан и прилагодљив свакој наставној ситуацији и да обухвати што шири круг ученика. Пожељно је да сами ученици постављају питања и да на њих дају одговоре. Кроз разговор треба да дође до изражаја „колективно мишљење” на које активно делује наставник, усмеравајући га на решавање одређеног проблема.

ОГЛЕДАЛО

Успешност припреме дијалога као наставног метода зависи од стручне припреме наставника, ученичког предзнања, карактера наставне теме, задатака и циља који се њиме остварује, од повезаности дате теме са осталим елементима наставног градива, корелације са другим наставним дисциплинама, од индивидуалне способности ученика..

Приликом коришћења дијалога ученицима треба оставити простор да сами траже решења постављеног проблема, да формулишу нова питања и дају одговоре.

Наставник пред ученике целог одељења обично поставља питање, задатак или ствара неку другу проблемску ситуацију. После тога, допунским објашњењем и одређеним сугестијама, усмерава и подстиче ученике на размишљање и постепено их доводи до правог решења, одговора. Такав приступ подстицајно делује на самостално мишљење, побуђује мотивација и заинтересованост за решавање проблема, за самостални рад и учење и истовремено омогућава праћење, контролу и оцењивања знања ученика.

Метод дијалога може се користити на свим нивоима наставног процеса и за решавање разних циљева и задатака: приликом обраде и тумачења новог градива, за понављање, утврђивање, продубљивање, систематизацију и уопштавање знања, стицање вештина, умења и навика (после извршеног експеримента, практичног рада), за проверавање и оцењивање квалитета знања ученика итд.

Дијалогски метод може да се оствари и у облику дискусије, у размени мишљења и схватања о одређеној теми, проблему, задатку. Наравно, то претпоставља одређено предзнање ученика из подручја које се обрађује. Кроз дискусију се одређује степен зрелости која се не дефинише само нивоом стручног образовања него и многим другим факторима (култура говора, флексибилност у комуникацији, способност да се саслушају други, самокритичност, да се не подлеже утицају емоција, самоприбраност, уважавање мишљења других итд.).

Основни елементи разговора јесу питања. Од њихових формулација, начина постављања, прилагођености и примерености, вештине и сугестивности навођења ученика на тражена решења, одговора, уважавања човековог мишљења, схватања итд., битно зависи успешност примене дијалогског метода. Питања која се постављају при остваривању дијалогског метода треба да имају одговорајућу дидактичку вредност, односно да буду:

- Прецизно формулисана, садржајно и језички да буду на одговарајућем нивоу;
- Да одговарају могућностима разумевања ученика;
- Одмерена - ни сувише једноставна, ни много сложена, избегавају питања чији се одговори своде на „да” или „не”;

ОГЛЕДАЛО

- Пожељно је да питања буду проблемског карактера, да подстичу мисаону активност ученика, како би они могли да пронађу узрочно-последичне везе међу појавама, сагледају последичне односе, изведу одређене закључке, а не само да репродукују и утврђују већ усвојена знања;

- Питања могу имати алтернативне одговоре.

Од ученика треба тражити јасне и аргументоване одговоре и на постављена питања, не само у стручном него и у језичком смислу.

Ако прозвани ученик није у стању да одговори на постављено питање, или је дао негативан одговор, онда му треба помоћи постављањем допунских питања, односно потпитања. Уколико и после тога не успе да да оговарајући одговор, онда се позива други и тако редом. У случају да нико од ученика не може да пружи задовољавајући одговор, онда то чини сам наставник додатним објашњењима.

Питања се диференцирају по „тежини“. У почетку се задају једноставнија, а затим све сложенија питања. Зависно од способности, интересовања, мотивације, нивоа знања и припремљености ученика, може се захтевати да на сложенија питања одговарају најбољи ученици

Проф. др Милан О. Распоповић

Физичар и филозоф

(Из књиге *Методика наставе физике*

Завод за уџбенике Београд 1992)

КАМЕРНА СЦЕНА ПЕТЕ БЕОГРАСКЕ ГИМНАЗИЈЕ

Изграђена седамдесетих година 20. века на северозападном ободу школе изнад угла Гарашанинове и Абердареве улице, она је својеврсни амблем ове институције, али и заштитни знак београдског школског стваралаштва. Њен примарни корисник је сама Пета београдска гимназија, то јест њени ученици који ту припремају приредбе, представе и друге културне програме. Ту се сваке године изводи Саветосавска академија, Приредба на страним језицима, Свечаност за Десанкин дан (Десанка Максимовић је више од две деценије била професор српског језика у Првој женској реалној, потоњој Петој београдској гимназији). Ово су одувек задужења и драмске секције Пете, најпознатије драмске секције у граду, коју већ 17 година предводим ја. Она је најпознатија стога што је из њених редова у последњих 5-6 деценија изашло око 150 наших познатих драмских уметника, међу којима су, на пример: Никола Симић, Горан Марковић, Срђан Карановић-редитељ, Светлана Бојковић, Бранко Цвејић и многи други.

На неки начин, драмска секција је најпознатији бренд гимназије под Ташмајданом. Осим поменутих активности, драмска секција Пете сваке године постави на барем једну целовечерњу представу коју изводи више пута током те школске године у матичној средини за што већи број ђака и професора Пете, са којом иде на разна драмска такмичења и фестивале, вршећи презентацију ове школске институције по другим срединама, што је својеврсни маркетинг.

Тако је, рецимо, са представом „Ван мрежа”, чији сам аутор, драмска секција Пете победила на Палилулској олимпијади културе 2012., стигла је и до Друге мариборске гимназије, чувене „школе снова”. Са представом „Сироти и јадни они ђаци хрчаџи”, која је спој ауторских текстова Гордана Миџића и тада ученика шестог разреда основне школе. Ђорђа Јевтовића, драмска секција Пете освојила је друго место на ПОК-у 2014. и доспела до Позоришних сусрета гимназија Србије у Крагујевцу. Представа „Славни Београд, одбрана и пад” драмске секције Пете, по мом тексту, у ре-

жији глумца Ивана Јевтовића, према општем мишљењу најбоља је представа у Петој у много прошлих година. Премијера је изведена 1.4.2015.године и до сада је изведена осам пута.

Осим чланова драмске секције, у ово представиј учествовали су и чланови „Театра Пет”, који окупља професионалне и аматерске глумце, као и неке познати домаћи професионални глумци- Андреј Шепетковски, Срђан Карановић, музичар Инспектор Блажа и поминути Иван Јевтовић. Са овом представом обележено је 110 година постојања Прве женске реалне, то јест Пете београдске гимназије, а њен други чин, који нам представља херојску одбрану Београда у октобру 1915. од напада аустроугарских и немачких агресора, одигран је у склопу семинара наставника историје „Мали човек у Великом рату” 1.11.2015. у Шестој београдској гимназији. Сва извођења ове представе на Камерној сцени Пете пропратило је преко хиљаду гледалаца, тако да је и по том критеријуму то најуспешније дело драмске секције Пете, макар у првих 15 година 21. века.

Осим драмске секције, Камерну сцену Пете активно већ 13 година користи „Театар Пет”, аматерско позориште на чијем је челу Зоран Ракић, иначе домар Пете београдске гимназије, који у својим компетенцијама има и чињеницу да је био дугогодишњи светло-тон мајстор и организатор позоришних програма у Југословенском драмском позоришту и КУЛТ театру. Од 2002. године он ради са групом постојећих, те некадашњих ђака Пете, али и са аматерским глумцима, који су поникли у неким другим школским срединама, али их је ову школу привукла љубав према Талијиној уметности. Скоро сваке године на репертоару „Театра Пет” појавила би се по једна нова представа, а две најуспешније и најдуготечније су „Буба у уху”, која се ближи двестотом извођењу и „Госпођа министарка”, која је побрала многе награде претходних година на домаћим фестивалима аматерских позоришта. Током 2010. године представа „Паклена поморанца” „Театра Пет” освојила је све награде на такмичењима аматерских позоришта Београда, Србије и региона, што дуго пре тога није пошло за руком ниједној представи аматерских позоришта са подручја Београда. У јуну 2013. године представом „Балкан експрес” „Театра Пет” отворен је БЕЛЕФ 2013. Тренутно се поставља Брехтова „Просјачка опера”. У склопу „Театра Пет” од 2013. године делује и драмска група „Подмладак” коју чине ученици основних школа, у мањој мери ученици Пете, коју су у ту групу доспели док су још били основци. Они су такођећи наследници постојећих чланова ове успешне драмске дружине.

На Камерној сцени су релативно честе трибине и промоције књига. У том простору је промовисан први број часописа „Огледало”. Ту је у мају 2014. године представљена Монографија Прве женске реалне гимназије 1905-1941. чији је аутор др Арсен Ђуро-

ОГЛЕДАЛО

вић. То је, за сада, једина објављена књига која се бави историјом Пете београдске гимназије, а у припреми су и нека нова штива на ту тему. У овом простору је већ неколико пута одржала солистички концерт Милка Стојановић, наша оперска првакиња, која је некада похађала ову школу. Иначе, концертни клавир је својој Петој београдској гимназији оставила наша позната композиторка и пијанисткиња Ксенија Зечевић.

Камерна сцена каткад служи и за окупљање целих генерација некадашњих ђака Пете београдске. Не само да је са својих 120 места просторнија од било које друге учионице у овом објекту, већ је и свечанија, па таквим тренуцима даје једну посебну тежину. Након уобичајене прозивке, некадашње ученике Пете поздравља свечано директор или неко из управе школе, а онда се традиционално, у име генерације, скупу обрати неки њен представник. Фасцинантна је та везаност некадашњих „петаша“ за своју школу. Многима од њих је она заиста остала дубоко урезана у срцу. То се види и по неформалним клубовима „ђака Пете свих времена“ у иностранству. Од пре две године на сајту школе окачен је и алумни Пете београдске. Ако се неко од вас, драги читаоци, препозна у овој категорији нека, када буде ушао на сајт своје некадашње гимназије, слободно остави податке, јер што нас је више, веће су и шансе да се око неког великог пројекта окупимо. Једном је неко у Удружењу књижевника Србије рекао да је у овом граду свако имао нека посла са Петом, макар кроз везу са неком од некадашњих ученица гимназије под Ташмајданом.

Пета је својеврсни амблем Београда, а Камерна сцена је њено срце.

Мр Растко Јевтовић

Професор српског језика и књижевности
Пета београдска гимназија Београд

КУЛТУРНИ УНИВЕРЗУМ- ЖЕЉА ЗА ЗНАЊЕМ И УМЕТНОШЋУ

Чињеница да је учионица простор у којем људи стичу највише знања, поготово кад је реч о средњој школи, може бити лако демантована у случају Пете београдске гимназије. Наиме, Камерна сцена Пете јесте место где су се, осим разних научних предавања, одржавале и одржавају разне манифестације културног карактера.

Спектрум културних догађаја које је ова сцена изнудила је незамислив, од разних представа, прекосвирки квалитетних бендова, семинара и пројекција разних филмова, долазимо до најбитније чињенице - Камерна сцена за једног ђака Пете не представља просторију у коју одлази када је тамо позван, већ једну нову димензију живота, културни универзум који га, поред разних ствари о науци и култури, подучава једној веома битној појави - животу.

Камерна сцена, на челу са њеним домаћинима и посетиоцима, крчи пут ка идеалу свезнања који је, може се рећи, у данашње време веома добро сакривен иза малограђанства и примитивизма свакодневног живота у нашем друштву. Из угла ђака, ова сцена представља кутак у који може да се сакрије од свих лоших ствари које га окружују, где може да сазна и научи много.

Велика је одговорност попети се на сцену на којој су некад боравили разни врхунски уметници, али та одговорност вуче са собом и понос.

Стога, можемо рећи да је Камерна сцена Пете легенда која никад неће умрети, јер докле год постоји жеља за знањем и уметношћу, постојаће и она као место остварења ових идеала.

Вук Стојковић

Пета београдска гимназија Београд
Ментор: мр Растко Јевтовић

МИРИС ЧИСТОЋЕ И ВРЛИНЕ

Знате већ за пословичну изјаву на „намирисао сам да је лош човек”? Постоји ли икаква веза између мириса и поштења? И приде: да ли се она испољава на послу? Људи су подсвесно правичнији и дарежљивији када су у средини која мирише на чисто, показује и истраживање обелодањено крајем 2009. на Универзитету Бригем Јанг. Учено је драматично побољшање моралног понашања уз мало напрсканог распршивача с мирисом лимуна. (Необичан чланак у часопису „Сајколоџикал сајенс” потписали су Кети Лилјенквист с Факултета за менаџмент Универзитета Мериот, Чен-Бо Зонг с Факултета за менаџмент Универзитета Ротман и Адам Галински са Нортвестерн универзитета).

Дотични истраживачи сматрају да то може имати утицаја на радним местима у трговини и другде, свуда где се ослањају на традиционалне мере надгледања и безбедности у примени правила. „Компаније често примењују чврсту руку у регулисању понашања, али то може бити скупо или угњетачки”, каже Кети Лилјенквист, чија канцеларија мирише прилично уобичајено. „Ово је врло једноставан, ненаметљив начин подстицања моралног понашања. Налази би се, можда, могли применити и код куће. Могуће је да, ако охрабримо децу да очисте своје собе, помогнемо да среде и своје понашање”.

Само подучавање, насловљено „Мирис врлине”, било је неуобичајено једноставно и убедљиво. Учесници су укључени у неколико задатака, а једина разлика била је у томе што су једни радили у ненамирисаним собама, а други у собама свеже попрсканим распршивачем којим се уклања прљавштина са стакла и осталих површина. У првом огледу процењивана је правичност. Као провера тога да ли мирис чистоће повећава узајамност (реципроцитет), добровољци су играли класичну „игру поверења”. Добили су по 12 долара право новца (наводно, послатог од анонимног партнера из друге собе). Морали су да одлуче колико ће задржати или вратити свом ортаку који им је указао поверење и задржали су мање. Просечан износ готовине коју су отправили натраг поједници у нена-мирисаној просторији износио је 2,81 долар, а у суседној, која је мирисала на чисто - 5,33 долара!

ОГЛЕДАЛО

У другом опиту оцењивано је да ли мирис чистоће поспешује милосрдно понашање. У просторији претходно попрсканој знатно су више били заинтересовани да добровољно раде (4,21 на лествици са 7 подељака) од оних у непопрсканој (3,29). „У основи, наше истраживање показује да честитост и чистоћа иду руку подруку”, истиче Адам Галински с Нортвестерн универзитета. Научници годинама знају да мириси играју улогу у оживљавању позитивних и негативних искустава. Сада наше проучавање може понудити више увида у спрегу између људских милосрдних радњи и њиховог окружења”.

Пре тога су Кети Лилјенквист и Чен-Бо Зонг у часопису „Сајенс” објавили да постоји блиска веза између личног поштења и физичке чистоће. Кључна тврдња гласи: преступи покрећу жељу за физичким прочишћењем. Сада Кети Лилјенквист изучава како поимање чистоће обликује наше утиске о људима и организацијама. „Подаци казују убедљиву причу о томе колико се ослањамо на знаке чистоће у доношењу разноврсних судова о другима”, закључује она.

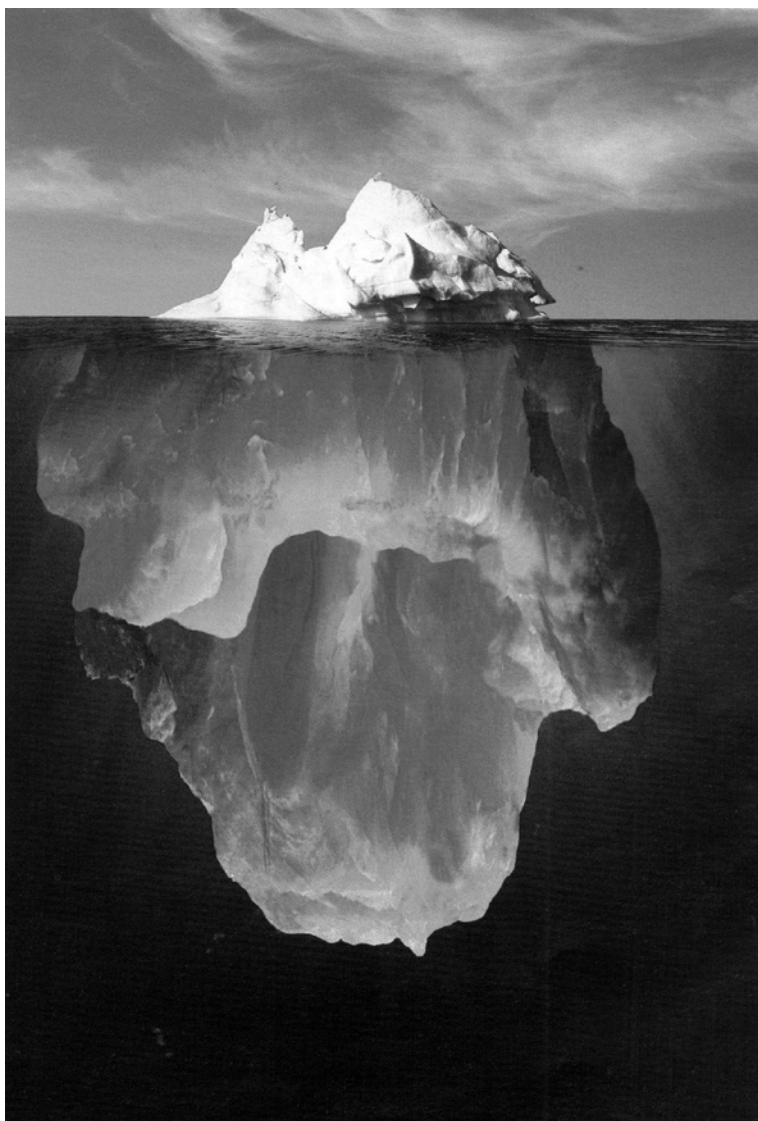
Станко Стоиљковић

Новинар *Политике* и публициста
(Из књиге *Чудесна наука*,
Школски сервис Гајић,
Београд 2013)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ТЕМА IX

ФОРМА – ПРЕДМЕТ ДУХОВНОГ ИНТЕРЕСА

Ралфа А. Клевенгер, CORBIS

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

КАКО ДО ЕКОНОМСКОГ НАПРЕТКА СРБИЈЕ?

Европска банка за обнову и развој недавно је објавила свој годишњи извештај о транзицији. Извештај сведочи о напретку тржишних реформи у земљама у транзицији.

Овог пута, фокус је на директним приватним инвестицијама – приватном капиталу, као новом извору финансирања.

Како је транзициони регион високо задужен, само у Србији јавни дуг достиже скоро 80% БДП-а, а прилив страних директних инвестиција (СДИ) значајно опао, предлаже се да домаће инвестиције узму маха. Али, како попунити вакуум од 75 милијарди долара неопходних инвестиција годишње (као минимум) које су неопходне како би земље у транзицији оствариле бржи економски раст?

Главни економиста банке, господин Ланкес, на почетку свог излагања, изражава разочарење због лоших економских кретања у земаљама у транзицији. Глобална финансијска криза је за све крива, сви се слажу, укључујући и бившег гувернера Народне банке Србије, Радована Јелашића – који сматра да су банке пружиле значајну подршку приватном сектору у периоду транзиције. Други панелиста – професор са лондонске школе економије, Данијел Ферейра, такође је сигуран да чим се криза заврши, предстоји економски раст. Све звучи као бајка. Нажалост, реалност је другачија, као што је истакнуто и у самом извештају. Инвестиције у региону су у дугорочном паду, регионални економски раст у просеку је 1,9%, са земљама попут Србије и Хрватске које су у 2015. години једва оствариле 0,5% и 0,9 %, респективно.

Можемо ли заиста приуштити себи скривање иза завеса глобалне финансијске кризе? Седам година је прошло од пропасти Лиман Бродерс-а 2008. године и хипотекарне кризе. Криза није погодила само транзициони регион и Србију, него и остатак света.

Ипак, неке земље скоро да нису ни осетиле рецесију. Белорусија (која је годинама под санкцијама ЕУ), земља врло сличне економске структуре и социјалистичке прошлости као Србија, имала је позитиван економски раст у континуитету последњих 14 година.

Просечан грађанин Белорусије, и поред санкција, заради у просеку 25% више од просечног грађанина Србије, земље која је усвојила све неолибералне инструкције из ЕУ.

За некога ко никада није био у транзиционим земљама, овај регион може изгледати као врло просперитетан. Чувши Терија Баудона, директора Мид Еуропа групе како најављује нове инвестиције од више милијарди евра у транзициони регион, неко би се могао усудити да и сам инвестира.

Предлаже се да банке одиграју кључну улогу у пружању подршке малим и средњим предузећима, иако преко 51% оваквих фирми у региону, које су имале потребу за кредитом, нису могле да га добију. Како помирити повећање маржи пословних банака са потребама економског развоја? Без повећања дубине тржишне капитализације националних берзи у транзиционом региону, инвестиције из извора локалног приватног капитала тешко могу бити значајне. Ово нарочито важи за Србију у којој банке послују на тржишту сличном олигополу.

Србија се беспоговорно везала за економију ЕУ, из различитих идеолошких разлога, стварајући екстремну економску зависност од овог блока. С обзиром да земље ЕУ пате од спорог економског раста, а њихове мултинационалне компаније су све више заинтересоване да продру на брзорастућа азијска тржишта, транзициони регион не може да се ослони само на СДИ ради отварања радних места, а да не помињемо пренос технологије и *ефекат њеливања!*

Тркање са другим земљама у игри субвенционисања страних компанија нема никаквог економског смисла, напротив, то је плитак покушај да се надомести трошак инвеститора због пословања у високорумпираним земљама.

Са друге стране, економски односи са брзорастућим економијама Азије били су занемарени, све у покушају да се покаже лојалност водећим земљама ЕУ. Али због те лојалности се у Србији већ петнаест година прогресивно повећава стопа апсолутног сиромаштва.

Дакле, постоје предлози да Србија треба да потражи алтернативне изворе финансирања. Приватне капиталне инвестиције омогућују инвеститорима да деле ризик улагања. Међутим, банке имају све већи проценат ненаплативих кредита и, према томе, веће ризике, због тога су и већи захтеви и каматне стопе у поређењу са конкуренцијом из ЕУ.

С друге стране, издавање власничких хартија од вредности и корпоративних обвезница на неразвијеном тржишту капитала у Србији носи огромне ризике због недостатка кредибилитета и одговарајућег правног оквира. Иницијалне јавне понуде су готово незамисливе. Локално финансирање приватним капиталом, као извором новог финансирања звучи добро, али у привредама

у транзицији попут Србије њени потенцијали су веома ограничени. Да би дошло до бољег коришћења ових извора, Србија мора да предузме радикалну реформу пензијског система. Садашњи систем *ипројичној бојлера* који црпи домаће ресурсе и ствара огроман терет за државни буџет, једноставно није одржива. Пре свега, Србија треба да реинвестира новац пензијског фонда на тржишту капитала, а не да га усмерава на покривање тренутних јавних трошкова. Ово би такође довело до постепеног развоја домаћег тржишта капитала. Друго, ради подстицаја локалног финансирања, влада би морала да спроводи мере које подстичу домаћу штедњу.

Међутим, у земљи у транзицији, као што је Србија, врло је мала вероватноћа да се све ово догоди ускоро. Пре свега, зато што реформе пензионог система дуго трају, дуже од мандата владе. Постојећа политичка класа има један циљ – да буде поново изабрана; она не види никакву личну корист у оваквој реформи. Друго, у земљама са ниским дохотком не могу се очекивати високе стопе штедње.

Према томе, СДИ остају једини извор високих капиталних прилива. Истовремено, сам капитал најмање треба да интересује земље када привлаче СДИ. Стране директне инвестиције могу додати знање, технологије, приступ новим тржиштима и, што је најважније, инвестиције у људски капитал. Нажалост, та врста бенефита најчешће је доступна само развијеним земљама. Транзициони регион је окупиран активностима ниског технолошког интензитета мултинационалних компанија које су заинтересоване искључиво за смањење трошкова радне снаге. Та врста предузећа чини преко 80% инвестиција; они отварају погоне и запошљавају локалну радну снагу за извршавање мануелних операција. Овако је Србија постала склапачка економија. Економска политика која промовише јефтину радну снагу као локациону предност земље осуђена је на пропаст. Не само да је то супротно циљевима повећања животног стандарда, већ је све већи број земаља које могу понудити апсолутно исто то. Излазак из замке *склапачке економије* је немогућ без озбиљних улагања у људски капитал и обрачуна са непотизмом. Користи од СДИ су условљене, између осталог, високим апсорпционим капацитетом и независним институцијама.

Нажалост, креатори српске економске политике су опседнути привлачењем СДИ, верујући да ће тако решити незапосленост као кључни проблем. Незапосленост није суштински проблем. Квалитет запослености је највећа препрека развоју. Низак квалитет запослености је довео до тога да је Србија заглављена у транзицији. Ипак, постоји простор за диверзификације прилива СДИ које би могле да ублаже садашња ограничења спољног финансирања.

Инвестиције из развијених економија (и оних које нису чланице ЕУ) треба да буду приоритет, али пре свега циљање страних

ОГЛЕДАЛО

директних инвестиција из брзорастућих економија од кључног је значаја. Само Кина улаже око 22 милијарде долара у транзици регион сваке године, то су инвестиције које Србија треба да тежи да преузме. Земље ЕУ се суочавају са кризом сувереног дуга и не могу се више сматрати поузданим извором финансирања. Евидентно је и то да не постоје никаква истински неповратна средства из ЕУ. *Нема ручка ірайис!*

Ако владајућа политичка класа слепо следи политичку ЕУ идеологију, српској економији не проеостаје ништа друго него да настави са пропадањем.

Јасно је да земље у транзицији не могу очекивати много од локалних приватних извора финансирања, који износе само око 3 милијарде долара годишње у целом транзиционом региону, док стране директне инвестиције достижу око 66 милијарди долара годишње. Најосновнији корак за Србију је да, у овој суми, узме учешће од најмање 5% годишње (уместо досадашњих 1–2%) и изврши масивно инвестирање у железничку и путну инфраструктуру.

Друго, инвестиције у људски капитал су услов свих услова за постизање било каквих потенцијалних користи од СДИ.

Исто тако, свима би требало да буде јасно да је бесконачно понављање тезе да ће интеграције у ЕУ значити већи прилив страних директних инвестиција потпуни апсурд, и са теоријских и са емпиријских становишта.

Земље попут Србије требало би да имају за циљ значајно инвестирање у домаће иновације и повећавање свог удела у глобалној расподели СДИ. Како је пракса показала, ни ЕУ ни државне субвенције неће помоћи да се ово оствари.

Урош Делевић

докторанд

Економски институт, Универзитет у Редингу
Велика Британија

ЦИЉ НА ШТЕТУ ЧОВЕЧНОСТИ И ЧОЈСТВО НА ШТЕТУ ЦИЉА

Циљ оправдава средства, али да ли се треба одрећи циља на сопствену штету кад људски недопустива средства доводе до циља? А има прилика у којима се човек нађе у таквој ситуацији да мора да бира. Ево једног таквог примера. Пре више година гледао сам енглески филм о популарној експедицији капетана Скота која се несрећно завршила. Познато је како.

При повратку с Јужног пола, глад, невреме и болест неких чланова онемогућили су експедицији да дође до циља. Посустали од изнемоглости, сви чланови експедиције су нашли смрт на леденој пустари. Филм је, наравно, истицао драматичне околности које су довеле до несреће. Али, прича о трагедији експедиције има и своју етику: намеће се питање одговорности капетана Скота за вођење експедиције.

Смрзнути лешеве пронађени су само 18 километара далеко од успутне базе - једва још један дан хода. Учесници експедиције маршовали су под највећим напорима пуних 90 дана. Да су издржали још тај дан! Зашто нису?

На повратку, разболео се члан експедиције, поручник Ивенс. Скот је ставио оболелог Ивенса на саонице које су вукли пси. Да би Ивенс био ношен, морао се из саоница избацити замашан део коприсног товара, хране и другог. Нешто доцније, посустао је научни сарадник Отс. Да не би пао на терет експедицији, Отс је жртвовао себе - извршио самоубиство. Гладни пси осетили су крв и почели да завијају. Али Скот је са пијететом сахранио Отса дубоко под снегом. Убрзо, глад и невреме толико су изнурили псе да су падали. Саонице са Ивенсом и другим товаром морали су сада вући сами чланови експедиције - док и и они нису посустали од изнурености и падали надомак базе.

ОГЛЕДАЛО

Али Скот је могао да поступи друкчије. Његова је дужност била да експедицију доведе до циља. Да је имао на уму само циљ без обзира на средства, онда...

Уместо што је вукао болесног Ивенса, могао је да га препусти судбини – Ивенсу спаса иначе није било, а не би морао експедицију да лишава корисног товара. Уместо што је сахрањивао Отса, могао је мртвог да га препусти псима- они не би тако брзо посустали. Најзад, ни сви чланови експедиције нису истовремено попадали од изнурености и глади- они отпорнији могли су да се послуже овима што су онемоћали: добили би тако у снази. Циљ би вероватно био постигнут. Али...

То „али” јесте оно што трагедија Скотове експедиције намеће.

Јер, дилема пред којом се нашао капетан Скот крије се мање или више у сваком човеку. Она је у сукобу између морала и егоизма. Из обзира према моралу одричемо се много чега што нам је мило, из нагона егоистичности много чега што је морално. У приватном животу то је лична ствар, али у јавном може да има далекосежне последице за све. Та дилема лежи у основи многих историјских збивања. Погледајмо само неке, нама најближе.

Како је на пример, дошло до другог светског рата?

„Болесник” је била Чехословачка. Хитлер је намеравао да је распарча и подјарми. Енглеска и Француска биле су обавезне да Чехословачку штите, али Чемберлен и Даладије сматрали су да је мир између великих сила превише важна ствар да би био доведен у питање због једне мале земље. На Минхенској конференцији они су бацили Чехословачку у чељусти немачком Керберу. Да би очували свој мир? У ствари, само су убрзали општи рат. Јер апетит расте у похлепи за влашћу. Пошто је прогутао Чехословачку, Хитлер се окренуо на Пољску, па даље редом.

Грчка митологија има једну медузу која је толико прождрљива да на крају поједе себе. А такве медузе има и сама историја. Хитлер је брао успехе као мало ко пре њега. Бескућник без имена и отаџбине, он је скоро на волшебан начин постао апсолутни владар једне велике цивилизоване нације и ту нацију, поражену у Првом светском рату и економски и политички потпуно растрвену претворио такорећи за трен ока у прворазредну светску силу. Неке земље покорио је без иједног испаљеног метка; друге су биле готове да му без отпора покорно служе. Велики део света могао је у миру да има уза себе, али он је хтео да га на силу има под собом. Његов апетит за свевлашћу растао је прождирањем других док на крају није појео сам себе.

То је, чини ми се, дилема коју ова прича намеће. Има ситуација у којима се човек нађе, кад мора да бира између циља на штету човечности и чојства на штету циља. Скот би био слављен као јунак

ОГЛЕДАЛО

да му чојство није било прече од циља. Али поред све ове трагедије коју је проузроковао својом човечношћу, ко може да га осуђује! Хитлер је пред очима имао само циљ и све му је било прече од чојства. Али поред све фамозне славе коју је стекао као силник, остао је нечовек за све људе понете вером у човека.

Предраг Милојевић

(Из књиге *Кажем ја себи: антибиографија*
Прометеј, Београд, 1991)

РЕЧНИК РЕЛИГИЈСКИХ ПОЈМОВА

АДАМ (хебр.), према Старом завету, име првог човека. За то име везан је источни грех. Бог га је створио од земље и истерао из раја због греха који је почињено на наговор Еве. Адама прихватају следбеници јеврејске религије, хришћани и припадници ислама.

АНИМИЗАМ (лат.), веровање присутно у многим примитивним заједницама по којем све поседује душу. Први је овај израз (1871) у теорију увео Едвард Тејлор да би означио првобитни облик религије. По њему, развој религијских облика текао је од анимизма, преко политеизма ка монотеизму. Његовим становиштима прикључиће се и С. Фројд. Године 2002. око 3% светске популације следило је анимизам.

БИБЛИЈА (грч.), СВЕТО ПИСМО, главни извор и писани ауторитет јеврејске религије и хришћанства. То је оно „што је написано нама за поуку” (Рим XV, 4). Име је добила по луци Библос близу данашњег Бејрута. Чине је Стари и Нови завет (настао у другом периоду од XIII века п. н. е. до II века н. е.).

Први део (Стари завет се односи на период од пре Христа, састоји се од чедрdesет и шест књига) хришћани су прузели из јеврејске религије. Нови завет (односи се на период од после Христа) састоји се из четири јевађеља (Матејево, Марково, Лукино и Јованово), Дела апостолских, двадесет и четири посланице и Откривења Јовановог. То је једна од најчитанијих, најраспрострањенијих и највише превођених књига. У целости или делимично, може да се чита на преко 2.355 језика. Највише превода Библије извршено је на афричком континенту. Преведена је на 149 језика у Африци (од укупно 2.000 афричких језика). После Африке, по броју превода Библије налази се Азија с преводом на 119 језика. Само у 2003. години преведена је на 52 језика. Године 2004. преведена је и на ромски језик (у Румунији коју настављају милион и по Рома).

БЛАГОВЕСТИ празник(в.) у част најаве анђела Гаврила Девизици Марији да је зачела по Духу светом. Слави се 25. марта код католика, а 7. априла код православних.

ДВАНАЕСТ (лат.), свети број, симбол савршеног склада; број који у хришћанству има доста симболике; дванаест је апостола, дванаест је месеци годишњег циклуса, Јаков је имао дванаест синова, дрво живота имало је дванаест плодова, далај-ламино веће има дванаест чланова. Али, број дванаест је сматран и за несрећан број.

ДИЈАЛОГ разговор у којем учесници полазе са становишта да могу нешто научити један од другог. Дијалог може бити између Бога и људи, религијске заједнице и света; унутар једне религијске заједнице између више и ниже хијерархије религијске заједнице; међувернички; између припадника различитих религијских заједница или са онима који имају другачије погледе на свет. Дуго времена се на дијалог међу припадницима различитих религија и конфесија (в.) гледало као на нешто што претдставља опасност за „нашу” религију. А дијалог је једна од могућности опхођења у религијском плуралном друштву. Он је неопходан извор знања, пут за преваспитање својих ставова и начин изражавања својих спознаја. За дијалог је потребно самопоуздање (у својој вери) и поверење. Дијалог може и бити унутрашњи (између хришћана трију уверења; између сунита и шиита у исламу, итд.). Дијалог може бити ради размене информација које

имамо о „другим” религијама. Зато у дијалогу најчешће учествују појединци. Он води преваладавању ирационалних страхова и предрасуда, јача однос поштовања према „другом” и његовој религији, води томе да схватамо како је „други” у нама, да је то друга могућност нас самих. Људи би требало да, путем дијалога, науче и читају своју историју и историју своје религије која се појављује у очима других. Дијалог није разговор о „њима”, већ разговор с „њима”.

ПАПА (грч.), отац, назив за римског бискупа (в.) наследника Св. Петра. Он је врховни поглавар Католичке цркве. Има духовну власт над свим бискупима, свештеницима и верницима. У почетку се тако називао сваки свештеник. Од VI века то име носи само римски бискуп. Наиме, од Гргура Великог, римског бискупа, као титула прати назив папа. Папа своју плаву одору прекрива црвеним огртачем са жутим рубом. На левој руци носи жуту рукавицу обележену крстом и у тој руци носи папски крст с три печена крака, а десном руком благосиља. Пије IX је на Првом ватиканском концилу 1870. године прогласио догму о Папиној незаблудивости кад говори *ex cathedra* о верским и моралним питањима. Неки су се бискупи опирали овом учењу и напустили концил. Ословљава се с „Ваша светости”, „Његова светост”, Бенедикт XVI је 263. папа.

ПАТРИЈАРХ (грч.), поглавар Православне цркве с институцијом патријаршије, који ту титулу носи доживотно. Бира га Архијерејски сабор најдуже три месеца од постојања слободног места. Избор се врши тајним гласањем а води га епископ с најдужим стажом у том чину. Код Срба он је архиепископ пећки, митрополит београдско-карловачки и патријарх српски, са седиштем у Београду. Ословљавају га с „Ваша Светости” или „Свјатјејши”; „Његова Светост”, а у писаном обраћању: „Његова Светост Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки и Патријарх српски Господин...”. Патријарх управља Црквом с Архијерејским синодом(в.), представља Цркву и одржава везе с другим аутокефалним(в.) црквама.

РАБИН (хебр.), религијски вођа, свештеник у јеврејској религији (в.); почасна титула за високообразовану особу. Некад су рабини могли да буду само припадници Левијевог рода (сматрају како је и Мојсије био припадник тога рода). Код неортодоксних Јевреја и жене могу да се обучавају за улогу рабина.

РЕИСУ-Л-УЛЕМА (ар.), врховни верски поглавар и највиши

представник Исламске заједнице у Босни и Херцеговини. Кандидати за то место не могу да буду млађи од 40 година. Биран је на периоде од седам година, с могућношћу још једног избора. Реису- л- улема председава седницама Ријасета. Бира га и разрешава посебно тело које чине чланови Врховног сабора, Ријасета, председници и чланови мешихата, муфтије, декани теолошких факултета, директори медреса и других институција Исламске заједнице. Седиште му је у Сарајеву. Ословљава се с „Његова еминенција реису-л-улема...”.

ХЛЕБ, извор снаге (Пс. 104, 14), битно средство за живот; симбол хране; хлеб се сече, дели, те тако симболизује и заједништво. Има важно место у новозаветној молитви „Оче- наш”. Код причести га употребљавају припадници јеврејске и хришћанске религије. Бесквасни хлеб симболизује чистоте и жртве, те се узима и за празник Пасхе.

ХРАСТ, стабло поштовано у многим народним веровањима. Поштовали су га Келти, Словени (уз липу). Од његових грана секу се бадњаци. У староиндијским религијама вредео је као дрво бога громовника.

Др Иван Цвитковић

(Из Речника религијских појмова
Прометеј, Нови Сада, 2009)

БИБЛИОТЕКА, МУЗЕЈ, СКЛАДИШТЕ

Замисао библиотеке, архива и музеја око окружја и људског света велика је тема постмодерне уметности. Уметност, култура и цивилизација виде се као бескрајни лавиринт у којем су нагоми-лани списи, књиге, предмети, слике, сећања и трагови историје. За постодерну је целокупна историја присутна и доступна, мада као у лавиринту или сну, истовремено је надохват руке и у недодиру. Првобитну замисао 'библиотеке као света који чини неодређени и можда бескрајни број соба' је изнео Хорхе Луис Борхес у причи „Вавилонска библиотека” средином педесетих година.

Немачки постмодернистички филозоф Петер Слотердајк у есеју-предавању „Поетика почињања” разматра 'пешчану књигу' из једне Борхесове приче. Пешчана књига је књига без почетка и краја. Она је истовремено неодољиви изазов за сваког читаоца и неподношљива мора. Она алегоријски указује на тешкоћу запо-чињања, тешкоћу на коју наилази сваки 'књигољубац' и 'постмо-дерни приповедач' (мислилац). Она је алегорија немогућег почетка постмодерне мисли, а то значи читања. Умберто Еко у свом роману *Име руже*, писаном осамдесетих година, послужио се моделом биб-лиотеке да би своја историјска и семиотичка истраживања естети-ке средњег века преобразио у слојевиту приповест о Аристотело-вој изгубљеној другој књизи поетике о комичном. Аристотелова изгубљена књига постаје фиктиви мимезис Екових теорија и фан-тазија о великом књижевноисторијском губитку. Екове фантазије су фантазије историчара књижевности, библиотекара и колекцио-нара књига.

У визуелним уметностима замисао 'музеја' као складишта пред-мета и као света у којем се дешава животни перформанс уметника и посматрача иницирана је Дишановим кутијама, на пример *Зеле-на кутија* (1934), у којима је он колекционирао своје радове гра-дећи минијатурна складишта као нешто између шкриње, књиге и имагинарног музеја. Београдски сликар Леонид Шејка израђивао је асамблаже и сликао складишта и ђубришта приказујући траго-ве и остатке настајућег света модерне потрошачке културе. Јозеф

ОГЛЕДАЛО

Бојс је реализовао инсталације и амбијенте са нађеним предметима и ритуалним скулптурама реконструишући шаманистички обредни свет предмета. Бојсова ‘социјална скулптура’ као политички преображај друштва кроз уметност је докидање музеја јер је друштво постало ‘естетски феномен’. Док је модерниста Андре Марло маштао о ‘имагинарном музеју’ као изузетној колекцији која свет преводи у ‘интелектуални’ и ‘духовни’ музеј, уметници постмодерне су од музеја и библиотеке преузимали моћ колекционара и интерпретације, претварајући уметничко дело у мимезис музеја. Њихове интерпретације су показале да је свет постмодерне ‘глобално село’ (све је доступно у простору) и ‘библиотека, музеј’ (све је доступно из историјског времена). Постмодерна култура се види као аисторијски трен у којем се преламају трагови историје, екстазе садашњости и визије будућности.

ЛИТЕРАТУРА

- Хорхе Луис Борхес „Вавилонска библиотека” из *Машијарије*, Нолит, Београд, 1936.
- Жељко Кипке „Венецијанска енциклопедија чуда” из *Илуминаџори новој циклуса*, Куорум, Загреб, 1989.
- Доуглас Кримп „На рушевинама музеја”, Куорум бр.6, Загреб, 1987.
- Петер Слотердајк Тетовирани живот, Дечје новине, Горњи Милановац, 1991.

Мишко Шуваковић

(Из књиге *ПОСТМОДЕРНА*,
Народна књига Београд 1995)

МНОШТВО ЗНАЧЕЊА ФОРМЕ

Из разноврсних употреба ријечи „форма”, из мисаоних контекста у којима се она јавља, обрта и фигура, извукао сам слиједећа њена могућа значења - а њима би се вјеројатно, могло придодати још неколико на која унаточ свом тражењу, нисам наишао. То су:

1. Форма као формалност,
2. Форма као модус,
3. Форма као медиј,
4. Унутрашња форма, форма као проформљеност,
5. Вањска форма,
6. Трансцедентна форма,
7. Иманетна форма- форма као *morfé* у Аристотеловом смислу,
8. Форма у Кантовом смислу,
9. Форма у Хербартовом смислу,
10. Форма као стил,
11. Форма као специес, односно генус,
12. Естетичка форма,
13. Форма као формација,
14. Форма као израз садржаја,
15. Форма као израз формулација,
16. Форма као одуственост сдржаја,
17. Форма као украс,
18. Форма као опсег,
19. Форма као израз -формулација,
20. Форма као кристализација садржаја -оформљеност,
21. Форма као манифестација,
22. Форма као начин понашања у животу,
23. Форма као класификација, односно категоризација садржаја,
24. Форма као ред, поредак.

Тако нас ток излагања ставља пред задатак да размотримо значења ријечи „форма” у свим контекстима у којима се типично јавља у - свакодневном језику, у знаности, у филозофији и у естетици - како бисмо, пошто елиминирамо не-филозофијске њене употребе, пронашли значења која се могу примјенити у расвјетљавању умјетничког феномена и на којима се, стога, треба задржати.

Ове ће се дистинкције вјеројатно понеком чинити заморним и у њиховој педантности сувишним, али такав читалац нека има на

уму да су управо због еквивокације ријечи „форма” многи аутори пратили она њена значења која, кад се ради о естетичкој проблематици, никуда не воде; да су теоретичари и нестручњаци управо због ових вишесмислености саме ријечи водили, уз помоћ једног њеног смисла, жесток, дуготрајан и непотребан бој против другог њеног смисла. Тако, не само проблем него и полемике, нису биле јасне; водиле су се заправо између разних, међусобно недистингвираних појмова.

Зато пријеђимо на прецизирање појмова „форме”, редом који смо већ напред навели.

1. Употреба речи **„форма”** коју смо значили **као „формалност”**. -Под њом се мисли да је нешто узето, схваћено или претпостављено као необавезно, привидно, само наизглед такво, „пуко”, „про форма”. Кад кажемо: „То је само форма”, најпуну је се мисли управо на ово значење: да се ништа значајно не догађа, да је то само ствар процедура, ритуала, да би се заправо и могло изоставити, али, ето оджава се, а да не знамо ни сами зашто, ако не можда да би се ствар одуговлачила и забарушила, заочила или запетљала. У изразу, дакле, „то је само пука форма”, лежи једна употреба речи из прве групе, групе неправих и неадекватних примјена, тако да мисао није нужно везана за ријеч „форма”, па би се, иста, могла другачије саопћити; рецимо: То је само један вањски бирократски додатак. односно „процедура” *pour épater le bon bourgeois*. Ово значење форме неће нам, дакле, више бити потребно.

2. **„Форма као модус”**. - Најчешћи случај неправе примљене ријечи „форма” сусрећемо га на свим подручјима. Кад кажемо „форма владавине” или „форме ослободилачког рата”, тад мислимо на један систем или начин на који се нешто проводи или обавља, а понекад интенције у којима се тај рад одвија или институције у које се он кристализира. Нешто „поприма бруталне форме”, каже се. У овом смислу обично је у употреби у пуралу. Кад се у том смислу јави у сингулару, тада се по свом значењу приближава оном које смо навели под 1, рецимо: „официјелна форма”. Небројени су случајеви у којима се ријеч „форма” јавља у овој функцији да означи извјестан модус, начин - па како она увјек може замијенити изразом који у већој мјери одговара самој мисли, оставит ћемо је, као и прво значење, убудуће по страни.

3. **„Форма као медиј”**. -Такођер модифицирано, неправо значење сусрећемо га у изразима као у „писменој форми”, у „комплицираној форми”, у „религиозној форми”. Ријеч „форма” служи овдје умјесто појма „пријеносник”, „носилац”, „посредник”. У том, у односу на изворно значење неадекватном смислу, „форму” употребљава и Хегел у својим дјелима „Енциклопедија филозофских наука”, „Феноменологија духа” и „Естетика”. Апсолутни дух се за

ОГЛЕДАЛО

њега јавља у три „форме”: умјетничкој, религиозној и филозофској; умјетничка форма је „осјетилна”, религиозна „предоцбена”, „филозофијска” појмовна. Јасно је да у свим овим случајевима форма фунгира као медиј: осјетилне творевине, предодџбе и појмови само у том смислу могу бити форме. Како се значење овог посредника несумљиво преувеличава -као што то рецимо и сами умјетници понекад чине са својим умјетничким средствима, Хегел је закључио да умјетничка „форма” као „осјетилна” не одговара вишем стадију у развоју апсолутног духа, да он у тој „форми” не може више наћи свој адекватан израз, те да се стога умјетност као таква мора укинути. „Форма” је често у овом смислу одређена самим материјалом медија, тако, на примјер, кипар, је одређује избором бронце, пјесник десетерцем, музичар клавиром.

Др Иван Фохт

(Из књиге *Тајна умјетности*,
Школска књига, Загреб, 1976)

УПУТСТВО ЗА СЛАЊЕ РАДОВА ЗА ЧАСОПИС ОГЛЕДАЛО

Радови се шаљу у следећем облику:

Слањем на е-mail часописа: **ogledalo.blagovest@gmail.com**

Текст писан ћирилицом (латиницом) се предаје у .doc или .docx формату програма Microsoft Word, програмски пакет 97 и новијег. Фонт треба да буде Times New Roman, величине 12, прореда Single. Текст чланка не треба да прелази обим од 2 до највише 3 описаних компјутерски страница. Документ именовати на следећи начин: "ime i prezime, naslov teme" (латиницом)

Подаци о аутору текста:

Име и презиме аутора/ученика, година рођења, разред, е-mail.

Име и презиме ментора/професора, број мобилног телефона, е-mail.

Званични назив и седиште школе, телефон школе.

На средини ставити назив теме и наслов текста, а потом текст.

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ОГЛЕДАЛО

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

373.5(497.11)

ОГЛЕДАЛО : часопис ученика и професора
средњих школа / главни и одговорни уредник
Радивоје Благојевић. - 2014/2015, бр. 1- . - Београд :
Информационо друштво Благовест, 2015- (Београд :
Службени гласник). - 24 cm

Тромесечно. - Текст на више светских језика.
ISSN 2466-2712 = Огледало (Београд)
COBISS.SR-ID 217496332

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

ПРВИ АКРЕДИТОВАНИ ФАКУЛТЕТ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

УПИС 2016 2017

Желите модеран факултет?
Диплому светског сјаја?
Имате ПРАВО!

Очекујете ефикасне и
стручне студије?

Желите факултет који
пружа свестрано

Сигуран пут
у ПРАВУ будућност!

ПРАВО место за ВАС!

Булевар краља Александра 67,
Београд

ДОБРОДОШЛИ!
Само ПРАВО!